

บทที่ 3

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมของกลุ่มแกนนำเยาวชนตำบลลำสินธุ์ กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ๆ ดังนี้

3.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

3.1.1 ตำบลลำสินธุ์

3.1.2 กลุ่มแกนนำเยาวชน

3.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3.2.1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของเยาวชน

3.2.2 การเตรียมกลุ่มแกนนำเยาวชน

3.2.3 การวางแผนและเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(1) กิจกรรมการเรียนรู้หลัก

(2) กิจกรรมการเรียนรู้เสริม

3.2.5 การสรุปผล การประเมินผล และการติดตามผล

3.3 ผลเบื้องต้นของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3.3.1 สำหรับกลุ่มแกนนำเยาวชน

3.3.2 สำหรับชุมชนตำบลลำสินธุ์

3.4 ปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้

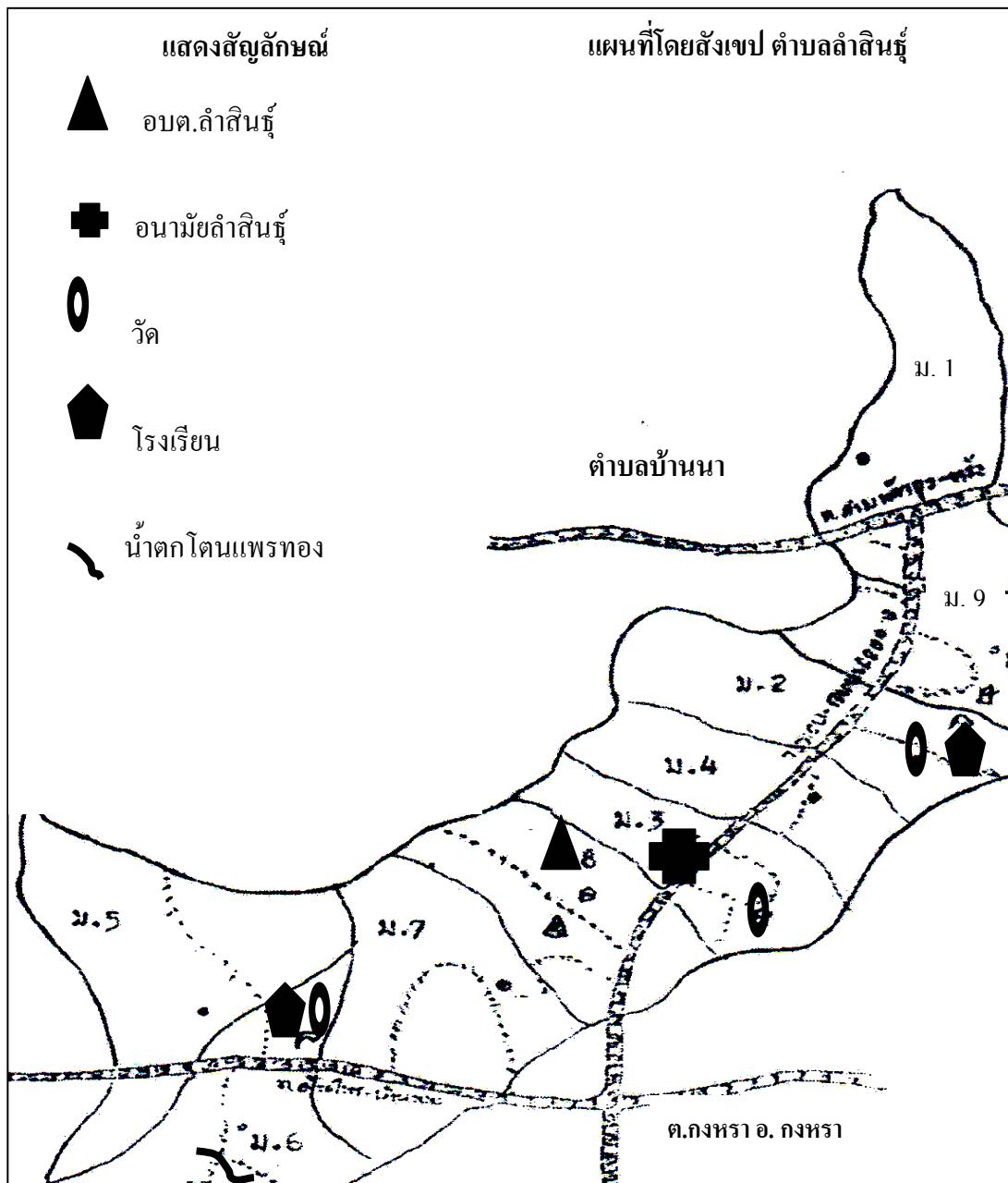
ผลการศึกษาวิจัยตามประเด็นดังกล่าวข้างต้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

3.1.1 ตำบลลำสินธุ์

(1) ลักษณะทั่วไปของชุมชน

1) แผนที่ชุมชน

ที่มา เครือข่ายสินธุ์แพรทอง, ม.ป.ป.

2) ประวัติความเป็นมา

ตำบลคำสินซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีอายุมากกว่า 330 ปี เเล่กันว่า มีเรื่องของพระยากรเจนล่องเรือมาค้าขายตามลำคลองคำสินซึ่งสมัยก่อนนั้นมีนาดกวางใหญ่ เรือสินค้าไม่สามารถล่องไปมาได้ จึงเกิดอับปางลงในลำคลองที่อยู่ในเขตอำเภอกรุงหาราในปัจจุบัน และเศษปรักหักพังของเรือล้อยมาจับลงที่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ชาวบ้านจึงเรียกชื่อบริเวณที่เศษเรือล้อยมาติดอยู่ว่า “คำสิน” ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นบ้านคำสินซึ่ง 兼任ถึงทุกวันนี้ (จำกัด พิมบุญ สัมภาษณ์) 19 พฤศจิกายน 2549)

3) สภาพทั่วไป

ตำบลคำสินซึ่งอยู่ห่างจากกิ่งอำเภอกรุงครินทร์ ประมาณ 7 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดพัทลุงประมาณ 21 กิโลเมตร ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน ได้แก่ (ที่ทำการปักร่องกิ่งอำเภอกรุงครินทร์, 2548)

หมู่ที่ 1 บ้านคลองหมาย	หมู่ที่ 6 บ้านโคน
หมู่ที่ 2 บ้านสวนมาก	หมู่ที่ 7 บ้านขาม
หมู่ที่ 3 บ้านคำสินซึ่งได้	หมู่ที่ 8 บ้านคำสินซึ่งเนื้อ
หมู่ที่ 4 บ้านห้วยทำสัง	หมู่ที่ 9 บ้านโหละอม
หมู่ที่ 5 บ้านโหละไฟ	

4) อาณาเขต

ตำบลคำสินซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 49 ตารางกิโลเมตร (ประมาณ 30,625 ไร่) โดยมีอาณาเขต ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลชุมพล กิ่งอำเภอกรุงครินทร์
ทิศใต้	ตำบลลงหาราและตำบลสมหวัง อำเภอกรุงหารา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลอ่างทองและตำบลสมหวัง กิ่งอำเภอกรุงครินทร์ และอำเภอกรุงหารา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลบ้านนาและอำเภอโน飚 กิ่งอำเภอกรุงครินทร์ และจังหวัดตรัง

5) การเมืองการปกครอง

ตำบลคำสินซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น ณ วันที่ 20 กันยายน 2548 ประชากรทั้งสิ้น 5,727 คน แยกเป็นชาย 2,890 คน หญิง 2,837 คน

6) การคุณนาคมบนสิ่งและการติดต่อสื่อสาร

การคุณนาคมติดต่อระหว่างอำเภอและจังหวัด รวมทั้งการคุณนาคมภายในตำบล และการโทรศัพท์ติดต่อสื่อสาร มีรายละเอียด ดังนี้

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม สายพัทลุง - ตรัง

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4122 ถนนคลองหมaway สายกงหาร-พัทลุง

ที่ทำการไปรษณีย์ตำบล จำนวน 1 แห่ง

สถานีวิทยุชุมชน จำนวน 1 แห่ง

ศูนย์โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 4 แห่ง

7) สถานบันททางสังคม จำนวน 12 แห่ง ดังนี้

ตารางที่ 3 รายชื่อสถานบันททางสังคมของตำบลลำสินธุ

สถานบันท	หมู่ที่
1. โรงเรียนวัดเกย์ตรนิคม	9
2. โรงเรียนวัดป้านโนน	6
3. วัดเกย์ตรนิคม	9
4. วัดลำสินธุ (วัดกงหิต)	3
5. วัดพุทธธรรมวิหาร (วัดคำลำสินธุ)	3
6. วัดป้านโนน	6
7. องค์การบริหารส่วนตำบลลำสินธุ	8
8. สถานีอนามัยลำสินธุ	3
9. เครือข่ายสินธุเพื่อทอง	9
10. อนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ถังแดง	1
11. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลลำสินธุ	8
12. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนน	6

8) การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และทำนา มีสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ลูกหีเสามรส และกล้วย詹บเมืองลุง

9) <u>สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ จำนวน 4 แห่ง ดังนี้</u>	
- น้ำตกโภตนาพรทอง	ตั้งอยู่หมู่ที่ 6
- เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	ตั้งอยู่หมู่ที่ 6
- ถ้ำลำสินธุ์	ตั้งอยู่หมู่ที่ 3
- หารน้ำร้อน - หารน้ำเย็น	ตั้งอยู่หมู่ที่ 2

10) วัฒนธรรมสำคัญในพื้นที่

ประชากรในพื้นที่ร้อยละ 100 นับถือศาสนาพุทธ ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ จึงเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ เช่น ประเพณีทำบุญเดือนสิบ การซักพระบก ประเพณีลอยกระทง และการเข้าวัดเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

11) คำขวัญประจำตำบลลำสินธุ์

คือ อุทยานถั่งಡง แหล่งน้ำตก 机构งานศิลป์ ถินยางพารา นานาไม้ผล ผู้คนมีน้ำใจ (องค์การบริหารส่วนตำบลลำสินธุ์, 2549)

(2) ข้อมูลองค์กรในชุมชน

1) เครือข่ายสินธุ์แพรทอง

ก. ประวัติความเป็นมา เครือข่ายสินธุ์แพรทองเป็นกลุ่มองค์กรตามธรรมชาติ เกิดจากการรวมตัวของแกนนำภาคประชาชน ที่อุดมความต่อสู้สนับสนุนการดำเนินการ ถังแดง (คำว่าสินธุ์ มาจาก คลองลำสินธุ์ และแพรทอง มาจากน้ำตกโภตนาพรทอง) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2544 มีประวัติความเป็นมาของการรวมกลุ่มจนเกิดเป็นเครือข่ายสินธุ์แพรทองในปัจจุบัน 3 ระยะ คือ ระยะแรก ยุคประวัติศาสตร์ความร้อนแรงทางการเมือง ปี 2508-2520 ระยะที่สอง ยุคก่อการก่อการกลุ่มองค์กร ปี 2527-2543 และระยะที่สาม ระยะเปลี่ยนผ่านสู่การปฏิบัติ ปี 2544 จนถึงปัจจุบัน

ข. วิสัยทัศน์ ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนบนฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อเกิดความสัมพันธ์ใหม่ในกลไกการพัฒนา

ค. ภารกิจ ประกอบด้วย 3 ด้าน

- ส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรชุมชนระดับหมู่บ้านเข้มแข็งพัฒนาอย่างดีแบบยั่งยืน
- ส่งเสริมสนับสนุนยกระดับการผลิตอย่างต่อเนื่องตามแนวทางพัฒนาอย่างดีและพึ่งพาซึ่งกันและกัน
- เชื่อมโยงการขับเคลื่อนองค์กรชุมชนอย่างเป็นกระบวนการ

4) โครงสร้างการบริหาร ประกอบด้วย

ตารางที่ 4 รายชื่อคณะกรรมการเครือข่ายสินธุ์เพรทอง

ตำแหน่ง	รายชื่อ
ที่ปรึกษาพิเศษ	นายผล ศรีคละมูล
ที่ปรึกษาพิเศษ	นายจำรัส พิมบุญ
ผู้ประสานงานหมู่ที่ 1	นายเฉลิม ศรีภักดี
ผู้ประสานงานหมู่ที่ 2	นายพยอม ไชยณรงค์
ผู้ประสานงานหมู่ที่ 3	นางจันดา หวานแก้ว
ผู้ประสานงานหมู่ที่ 4	นางสุกัญญา ชูสุวรรณ
ผู้ประสานงานหมู่ที่ 5	นายประภาศ นวลเกลี้ยง
ผู้ประสานงานหมู่ที่ 6	นายประภาส เนียมรัตน์
ผู้ประสานงานหมู่ที่ 7	นายไช แก้วบัว
ผู้ประสานงานหมู่ที่ 8	นายมิตร สัมปทานิช
ผู้ประสานงานหมู่ที่ 9	นายอุทัย บุญคำ

ที่มา การเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัย, 2549

5) ยุทธศาสตร์ พ.ศ.2548 - พ.ศ.2551 ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ก. ยุทธศาสตร์สร้างฐานชุมชน

ข. ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพชีวิต

ค. ยุทธศาสตร์ แผนชุมชนและประชาคม

รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แผนงานและแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ พ.ศ.2548-2551

แผนงานและแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

พ.ศ.2548 - พ.ศ.2551

ยุทธศาสตร์สร้างฐานชุมชน			ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพชีวิต			ยุทธศาสตร์ แผนชุมชนและปะชาคม		
ประเด็นพัฒนา	ประเด็นกองทุน	ประเด็นพัฒนา	ประเด็นศูนย์รวม	ประเด็นศูนย์	ประเด็นความมั่นคง	ประเด็นสื่อสาร	ประเด็น	ประเด็น
องค์กร	กอง	ผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์และของใช้ ที่จำเป็น	การเรียนรู้ ของชุมชน	ด้านทรัพยากร	ชุมชน	แผนชุมชน	ปะชาคม
1. แผนงานยก ระดับการ บริหารจัดการ องค์กรใหม่ ประจำปี	1. แผนงานจัดตั้ง กองทุนสวัสดิ- บริหารจัดการ องค์กรใหม่ ประจำปี	1. ส่งเสริมการแปร รูปอาหาร	1. แผนงานศูนย์รวม รวมผลผลิตทาง การเกษตรและผลิต ภัณฑ์ชุมชน	1. แผนงาน โรงเรียนเกษตรกร และการเรียนรู้ ในชุมชน	1. แผนงานพื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	1. พัฒนาสถานี วิทยุชุมชน	1. จัดทำแผนพัฒนา วิสาหกิจชุมชน	1. แผนงานเวที วิเคราะห์ชุมชน
2. แผนงาน เชื่อมโยงกลุ่ม องค์กรระดับ หมู่บ้าน	2. แผนงานจัดตั้ง กองทุนพัฒนา ความเข้มแข็ง ปัญญาท้องถิ่น	2. ส่งเสริมการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ชุมชนและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	2. แผนงานศูนย์รวม รวมของใช้ที่จำเป็น ในครัวเรือน	3. แผนงานแปลง ไม้ผลต้นแบบ	2. แผนงานแก้ไขสิทธิ ทำกิน	2. พัฒนา ประชาธิรัฐ กระจายข่าว	2. จัดทำแผนการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ	2. แผนงานเชื่อมโยง ภาคีการพัฒนา
3. แผนงาน พัฒนาเยาวชน	3. แผนงานเงิน ออมระดับตำบล	3. ส่งเสริมการ แยกเปลี่ยนผลิต ภัณฑ์ภายในชุมชน	3. แผนงานศูนย์ท่อง เที่ยวทางการเกษตร	4. แผนงานครอบ ครัวต้นแบบ	3. แผนงานสุขาภิบาล ชุมชน	3. ส่งเสริมคิดบิน พื้นบ้านและ วัฒนธรรม	3. จัดทำหลักสูตร การเรียนรู้ของ ชุมชน	3. แผนงานจัดทำเวที ประเมินผลการ ดำเนินงาน

ที่มา แผนแม่บทชุมชนลำสินธุ์ พ.ศ. 2548 - 2551

(2) องค์การบริหารส่วนตำบลลำสาสน์

1) สภาพทั่วไป ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลลำสาสน์ ยกฐานะสภาพตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2540 เป็นองค์กรในเขตการปกครองท้องที่ของกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ ห่างจากตัวกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ประมาณ 7 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 21 กิโลเมตร พื้นที่การปกครอง จำนวน 9 หมู่บ้าน

2) วิสัยทัศน์ องค์การบริหารส่วนตำบลลำสาสน์ ก้าวสู่ความเป็นหนึ่ง โดยเกยตระกูลชุมชนเข้มแข็ง การศึกษา ก้าวไกล วัฒนธรรมยั่งยืน

3) พันธกิจ มีจำนวน 6 ประเด็น ดังนี้

ก. การส่งเสริมและการพัฒนาศักยภาพของคน ครอบครัวและชุมชนในการพึ่งตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

ข. การพัฒนาขีดความสามารถในการต่อต้านยาเสื่อมและการเเกยตรเพื่อเป็นแหล่งผลิตยาเสื่อม สารเสื่อม และพืชผลทางการเกษตรที่มีคุณภาพ

ค. การพัฒนาชุมชนน่าอยู่ โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ม. การปรับปรุงและพัฒนาระบบการศึกษาและสาธารณสุข ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ง. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดี ตลอดจนความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

จ. การส่งเสริม สนับสนุนแนวเศรษฐกิจพอเพียง

4) โครงสร้างองค์กรหลัก ประกอบด้วย

ตารางที่ 6 รายชื่อคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลลำสาสน์

ตำแหน่ง	รายชื่อ
นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	นายเคียง อุตะปะละ
ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	นายฟอง เกื้อสังข์
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	นายประทีป สุตตะcar
หัวหน้าส่วนการคลัง	นางบุญเรือน บุญจันทร์
หัวหน้าส่วนโยธา	นายจำลอง พรองคำ
รักษาราชการหัวหน้าส่วนการศึกษา	นายประทีป สุตตะcar

ที่มา องค์การบริหารส่วนตำบลลำสาสน์ (2549)

5) **ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่**

ก. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ข. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการลงทุน การพาณิชย์ การท่องเที่ยว

ค. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต

ง. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหาร การจัดการและการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ง. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ฯรีตประเพณี

จ. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความ
ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ฉ. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมือง การบริหารและการพัฒนาบุคลากร

รายละเอียดของยุทธศาสตร์การดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล สามารถแสดงได้
ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ยุทธศาสตร์แผนงานพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลลำล้าสินธุ์

ที่มา แผนงานพัฒนาตำบลลงค์การบริหารส่วนตำบลลำสาคร

(3) สถานีอนามัยสำนัก

1) ประวัติความเป็นมา สถานีอนามัยสำนักตั้งอยู่ที่ 3 บ้านสำนักใต้ โภชนาง หมก ประชุมทอง ได้บริจากที่ดิน จำนวน 3 งาน 81 ตารางวา เปิดบริการรักษายาบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 และในปี 2544 ได้รับงบประมาณมาสร้างสถานีอนามัยทดแทนอาคารเดิม ในปัจจุบันได้ ย้ายที่รักษายาบาลจากด้านบนมาอยู่ด้านล่าง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คุณชรา และผู้ที่ได้รับ บาดเจ็บ สำหรับสถานที่ด้านบน จะใช้เป็นที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนอสม. และการ ประชุมต่างๆ (พิเชษฐ์ เกียดนิล (สัมภาษณ์) 18 พฤษภาคม 2549)

2) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 4 ท่าน ดังนี้

ตารางที่ 8 รายชื่อเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยสำนัก

ตำแหน่ง	รายชื่อ	
หัวหน้างานบริหารสาธารณสุข	นางจินดา	หวานแก้ว
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	นางศิวพร	ทับทิว
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	นางนันยนา	สงเลิก
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	นายพิเชษฐ์	เกียดนิล

ที่มา โครงการสร้างองค์กรสถานีอนามัยสำนัก

3) หน้าที่และความรับผิดชอบ มี 5 ด้าน ได้แก่

ก. ด้านส่งเสริมสุขภาพ

ข. ด้านรักษายาบาลฟื้นฟูสภาพและคุณภาพป้องกันโรคติดต่อ

ค. ด้านควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ ได้แก่ หน้าที่ของเครือข่ายในการเฝ้า ระวังและสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคระบาดในชุมชน

ฉ. ด้านฟื้นฟูสภาพและคุณภาพป้องกันโรคติดต่อ ได้แก่ การลงพื้นที่เพื่อยืนยัน

ศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่โดยรวมของผู้ป่วยพิการ

ง. ด้านสนับสนุนบริการต่างๆ ได้แก่ บริการสถานที่ในการจัดประชุมของ โรงเรียนอสม. สำนัก งานพัฒนาเยาวชน ตลอดจนการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสาธารณสุขต่างๆ (ผู้วิจัย (การเก็บข้อมูลภาคสนาม) 18 พฤษภาคม 2549)

(3) ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน

พื้นที่ตำบลคำสินธุ์เคยเป็นพื้นที่ “สีชมพู” มา ก่อน คือ พื้นที่เคยมีเหตุการณ์รุนแรงระหว่างรัฐบาล ประชาชน และพระคอมมิวนิสต์ ก่อให้เกิดเหตุการณ์ “ถีบลงขา เผาถังแดง¹” เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงปี 2508 - 2534 มีการสังเวยชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นตามแนวเทือกเขาบรรทัดจากจังหวัดสงขลา พัทลุง ตั้ง นครศรีธรรมราช สตูล และสุราษฎร์ธานี จำนวน 3,008 คน สถานที่เผาประชาชนลงถังแดง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านคลองหมวย ตำบลคำสินธุ์ เดิมเรียกว่า บ้านเกาะหลุง ปัจจุบันชาวบ้านได้สร้างอนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ถังแดง เพื่อรำลึกถึงบรรพบุรุษที่เสียสละชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนั้น (ผล ศรีลักษณ์ (สัมภาษณ์) 19 พฤษภาคม 2549)

ตำบลคำสินธุ์ มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานมาก มีการตั้งถิ่นฐานมากกว่า 330 ปี (ปี พ.ศ. 2419) (จำรูญ เพิ่มนุญ (สัมภาษณ์) 19 พฤษภาคม 2549) เกี่ยวพันกับเจ้าเมืองพัทลุง หรือกับชาวบ้านอีกสองแห่ง อเชพส่วนใหญ่ในอดีตคือ การเกยตุรที่พึงพาธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งทำมาแต่ดั้งเดิม แต่กระนั้นชาวคำสินธุ์ก็ยังต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกด้วยเช่นกัน ทำให้คนที่นี่ต้องออกไปแลกของหรือค้าขาย เช่น หางานหาดไปแลกข้าวและหางองป่าไปขาย เป็นต้น

ปัญหาของชาวคำสินธุ์ก่อนยุคคอมมิวนิสต์จะเริ่มเข้ามานั้น คือ ปัญหาโจรผู้ร้าย ซึ่งชุกชุมมาก ปัญหาการพนัน ปัญหาหуึงสาในชุมชนถูกบุกคร่าไปบ่อยๆ ในขณะที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเข้ามาไม่ถึง ทำให้สภาพปัญหาในขณะนั้น คือ ชุมชนไม่มีที่พึ่งพา เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้ให้ความช่วยเหลือ และเจ้าหน้าที่กลับเป็นผู้สนับสนุน โครงการอื่น

ดังนั้น เงื่อนไขที่เอื้อต่อการเข้ามาอาศัยอยู่ได้ของคอมมิวนิสต์คือ สามารถปราบโจรได้ ทำให้ชาวบ้านยอมรับและนับถือในความกล้าหาญ และสามารถต่อต้านภัยสีก่อกดดัน ว่าได้เข้าไปร่วมกับพระคอมมิวนิสต์ เนื่องมาจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่สภาพแวดล้อมบีบคั้นชีวิตชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐกลั่นแกล้งชาวบ้านมากเกินไป จนชาวบ้านต้องลุกขึ้นสู้ เพราะโจรมีอำนาจมากขึ้น ชาวบ้านจึงต้องรวมตัวกัน ไปป้อนรวมกันทีละมากๆ หรือพากروبรวมไว้ไปทำไร่ร่วมกัน เกี่ยวข้าวช่วยกัน เพื่อช่วยเหลือกัน ต่อมามีชาวบ้านถูกบีบคั้นมากทั้งจากโจรและจากเจ้าหน้าที่ ผู้ชายก็เริ่มต่อสู้บ้าง คนที่มีปืนทำหน้าที่ตรวจความเรียบร้อยป้องกันแก่ และผู้หญิงเมื่อชาวบ้านสามารถดูแลชุมชนได้โดยไม่พึ่งพาภัยแล้ว

¹ หมายถึง ถังน้ำมันขนาดใหญ่สีแดง มีความเกี่ยวข้องต่อเหตุการณ์ร้ายแรง (ในช่วงปี 2508-2534) ได้แก่ ภาครัฐจับชาวบ้านที่เป็นแกนนำต่อต้านรัฐบาลมาเผาในถังแดง จำนวน 3,008 คน (ผล ศรีลักษณ์, 19 พฤษภาคม 2549)

ส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันมากขึ้น ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่าชาวบ้านในชุมชนนี้เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ ทั้งที่ความจริงแล้วไม่มีใครรู้เรื่องคอมมิวนิสต์เลย และปัจจัยอีกส่วนหนึ่งคือ วัฒนธรรมเฉพาะของคนลัมสินธุ์ ซึ่งมีบุคลิกภาพแข็งไม่ยอมอ่อนช้อ จึงเกิดเป็นดำเนินการต่อสู้กับอำนาจจารัส การต่อสู้นี้ไม่ใช่การสู้เพื่อยึดอำนาจจารัสแต่เป็นการต่อสู้แบบไม่ยอมคนนั่นคือ ที่มาของกรณี ผาลงถังแดง ทำให้ชาวบ้านลุกขึ้นสู้ หนีการถูกจับกุมของรัฐบาลอาศัยอยู่ในป่าบริเวณเทือกเขาบรรทัดร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ นานถึง 10 กว่าปี

หลังจากนั้น ประมาณปี 2513 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง รัฐบาลพบว่า ยิ่งปราบปราม ก็ยิ่งมีคนต่อสู้มาก และมีนักศึกษานานาชาติเข้ามายังไนซ์ในชุมชน จำนวน 20-30 คน และพยายามหลบหนีเข้าไปอยู่ในป่า ทั้งนี้ กองกำลังที่ทำการต่อสู้เริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้นักศึกษาและชาวบ้านออกจากป่า เมื่อปี 2523 กลับมา มีชีวิตปกติและพัฒนาชุมชน

ทั้งนี้ อดีตแก่นนำชาวบ้านได้นำอาบทเรียน และประสบการณ์ในป่ามาพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น ผ่านการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ โดยการรวมกลุ่มกันโดยธรรมชาติ และสามารถพัฒนาบกรະดับชีวิตชุมชน จนเกิดการรวมกลุ่ม เครือข่ายสินธุ์แพรทอง ในปี 2544 ได้ในที่สุด (วิทยาลัยการจัดการทางสังคม, 2548)

3.1.2 กลุ่มแกนนำเยาวชน

(1) ลักษณะทั่วไปของกลุ่มแกนนำเยาวชน

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มเยาวชนสามารถแยกออกเป็น 3 ดังนี้

ตารางที่ 9 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มแกนนำเยาวชนดำเนินลัมสินธุ์ จำนวน 42 คน

N = 42

ลักษณะทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1) เพศ		
ชาย	27	64.3
หญิง	15	35.7
2) ช่วงอายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 12	2	4.8
13 - 15	17	40.4
16 - 18	21	50
19 ปีขึ้นไป	2	4.8

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3) การศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	3	7.1
ระดับประถมศึกษา	2	4.8
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	19	45.2
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	11	26.2
ระดับอาชีวศึกษา	6	14.3
การศึกษานอกโรงเรียน	1	4.8
4) สถานศึกษา		
โรงเรียนประถมศึกษา	14	33.3
โรงเรียนพัทลุง	2	4.8
โรงเรียนสตรีพัทลุง	6	14.3
โรงเรียนวัดเกย์ไตรนิคม	7	16.7
โรงเรียนบ้านนา	1	2.4
โรงเรียนพาณิชยการพัทลุง	4	9.5
วิทยาลัยเทคนิคพัทลุง	4	9.5
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน	1	2.4
ไม่ได้เรียน	3	7.1
5) อาชีพของผู้ปกครอง		
รับราชการ	5	11.9
ค้าขาย	6	14.3
ธุรกิจส่วนตัว	3	7.1
เกษตรกรรม	28	66.7
6) หมู่บ้าน		
หมู่ที่ 1 บ้านคลองหมาย	3	7.1
หมู่ที่ 2 บ้านสวนมาก	5	11.9
หมู่ที่ 3 บ้านคำสินธุ์ได้	7	16.7
หมู่ที่ 4 บ้านห้วยทำปั้ง	4	9.5
หมู่ที่ 5 บ้านโภลีสีไฟ	3	7.1
หมู่ที่ 6 บ้านโตน	3	7.1

តារាង	តម្លៃ	ចំនួន (គម្រោង)	តម្លៃសរុប
អ្នកទី 7 ប៉ាណាចាម	3		7.1
អ្នកទី 8 ប៉ាណាគាសិនីអេនីអ៊ូ	10		23.8
អ្នកទី 9 ប៉ាណាដូឡីះអុំ	4		9.5
7) បញ្ហាពាណិជ្ជកម្ម			
កត្តុមុនុយកម្មនាំពកពូទ័រពេទ្យ	3		7.1
កត្តុមុនកត្តុការការពាណិជ្ជកម្ម	10		23.8
កត្តុមុនតុងដោ	4		9.5
យោវជនទាំងពីរ (ឬណានិតិវិធីសងកែកត្តុមុនុយកម្ម)	25		59.5
8) ប្រព័ន្ធភាពការផ្តល់ការងារទៅក្នុងការងារ			
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	7		16.7
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	14		33.3
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	13		31.0
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	6		14.3
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	5		11.9
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	9		21.4
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	5		11.9
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	9		21.4
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	3		7.1
9) អង់គ្លេសទៀតទៅក្នុងការងារ			
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	32		76.2
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	28		66.7
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	12		28.6
10) ព័ត៌មានពីការងារ			
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	11		26.2
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	6		14.3
ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេស	25		59.5

จากข้อมูลพื้นฐานของแกนนำเยาวชน พบว่า แกนนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ มีจำนวน 42 คน ได้แก่ เพศชาย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 เพศหญิง จำนวน 15

คน กิดเป็นร้อยละ 35.7 มีอายุเฉลี่ย 15 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16 -18 ปี จำนวน 21 คน กิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา มีอายุระหว่าง 13 – 15 ปี จำนวน 15 คน กิดเป็นร้อยละ 40.4

แกนนำเยาวชนส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียน ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 19 คน กิดเป็นร้อยละ 45.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 11 คน กิดเป็นร้อยละ 26.2 และระดับอาชีวศึกษา จำนวน 6 คน ร้อยละ 14.3 ตามลำดับ แกนนำเยาวชนส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 14 คน กิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาคือ โรงเรียนวัดเกย์ตรนิคม จำนวน 7 คน กิดเป็นร้อยละ 16.7

ผู้ปกครองของแกนนำเยาวชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 28 คน กิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย จำนวน 6 คน กิดเป็นร้อยละ 14.3 แกนนำเยาวชนส่วนใหญ่อ้าศัยอยู่ในหมู่ที่ 8 บ้านคำสินธุ์ใต้ จำนวน 10 คน กิดเป็นร้อยละ 23.8 รองลงมาคือ หมู่ที่ 3 คำสินธุ์เหนือ จำนวน 7 คน กิดเป็นร้อยละ 16.7

แกนนำเยาวชนส่วนใหญ่เป็นเยาวชนทั่วไป ไม่ได้สังกัดกลุ่มแกนนำเยาวชนใดๆ ในชุมชน จำนวน 25 คน กิดเป็นร้อยละ 59.5 รองลงมาคือ เยาวชนกลุ่มต้นกล้าคำสินธุ์ จำนวน 10 คน กิดเป็นร้อยละ 23.8 และแกนนำเยาวชนที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ เยาวชนกลุ่มอนุรักษ์น้ำตกโภต แพรทอง จำนวน 3 คน กิดเป็นร้อยละ 7.1

กิจกรรมการเรียนรู้ที่แกนนำเยาวชนเข้าร่วมมากที่สุด คือ กิจกรรมประเภทการฝึกอบรม จำนวน 14 คน กิดเป็นร้อยละ 33.3 โดยแกนนำเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับฟังและแสดงความคิดเห็น รองลงมาคือ กิจกรรมกีฬา จำนวน 13 คน กิดเป็นร้อยละ 31 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกีฬาฟุตบอล วอลเลย์บอล และเช่นเดียวกัน เป็นต้น

แกนนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนมากที่สุด จำนวน 32 คน กิดเป็นร้อยละ 76.2 โดยเข้าร่วมมากกว่า 5 ครั้ง/ปี รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ชุมชนจัดขึ้น จำนวน 28 คน กิดเป็นร้อยละ 66.7 โดยหน่วยงานที่จัดกิจกรรม ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลคำสินธุ์ เครือข่ายสินธุ์แพรทอง สถานีอนามัยคำสินธุ์ และผู้นำของแต่ละหมู่บ้าน เป็นต้น

บทบาททางสังคมของผู้ปกครองแกนนำเยาวชนส่วนใหญ่ จำนวน 25 คน ไม่มีบทบาททางสังคม กิดเป็นร้อยละ 59.5 และจำนวน 17 คน กิดเป็นร้อยละ 40.5 พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทหน้าที่ทางสังคม เช่น แกนนำเครือข่ายสินธุ์แพรทอง ครูอาจารย์ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ดังนั้นพื้นฐานของผู้ปกครองที่มีบทบาททางสังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของแกนนำเยาวชน ซึ่งเกิดจากการการอบรมเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมทางสังคมในครอบครัว

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเยาวชน ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ ช่วงอายุ การศึกษา สถานศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง หมู่บ้าน ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรม ลักษณะของกิจกรรม และพื้นฐานทางสังคมของผู้ปกครองที่มีอิทธิพลต่อแก่นนำเยาวชน เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเรียนรู้ ของแก่นนำเยาวชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรม และพื้นฐาน ทางสังคมของผู้ปกครอง ซึ่งถือได้ว่า เป็นทุนทางสังคมที่มีความสำคัญและเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อ กระบวนการเรียนรู้ ในด้านของการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวางแผน การ ดำเนินงาน และการสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้การดำเนินกระบวนการเรียนรู้โดย ส่วนใหญ่เกิดจาก การร่วมแสดงความคิดเห็นของแก่นนำเยาวชน ในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน

3.2 การพัฒนาระบวนการเรียนรู้

ในการพัฒนาระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มแก่นนำเยาวชนนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการ ดำเนินการทั้งหมด 5 ขั้นตอน (ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2549 ถึง เดือนเมษายน 2550) ดังนี้

- (1) การศึกษาสภาพปัจุหามและความต้องการของเยาวชน
- (2) การเตรียมกลุ่มแก่นนำเยาวชน
- (3) การวางแผนและเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- (4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- (5) การสรุปผล การประเมินผล และการติดตามผล

ตารางที่ 10 ขั้นตอนการพัฒนาระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอน	การพัฒนาระบวนการเรียนรู้	ระยะเวลา
1	การศึกษาสภาพปัจุหามและความต้องการของเยาวชน	1 -30 มิถุนายน 2549
2	การเตรียมกลุ่มแก่นนำเยาวชน	1- 31 กรกฎาคม 2549
3	การวางแผนและเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1 สิงหาคม - 30 กันยายน 2549
4	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	11 ตุลาคม - 22 เมษายน 2550
5	การสรุปผล การประเมินผล และการติดตามผล	22 - 30 เมษายน 2550

กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมของกลุ่มแก่นนำเยาวชนดังกล่าวข้างต้น มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของเยาวชน

ในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2548 ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2548 ถึงเดือนเมษายน 2549 ผู้วิจัยเข้าพื้นที่ดำเนินการศึกษาครั้งที่ 1 จังหวัดพัทลุง ร่วมกับเพื่อนนักศึกษา หลักสูตรลิ่งแวดล้อมศึกษาและสาขาสังคมศาสตร์ลิ่งแวดล้อม จำนวน 8 คน เพื่อศึกษาชุมชนและทำรายงานวิจัยประกอบการเรียน เป็นเวลาทั้งหมด 6 เดือน โดยเข้าพื้นที่ 3 วัน/สัปดาห์ ส่งผลให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชน ในด้านประวัติความเป็นมา สภาพสังคม และวัฒนธรรมประเพณีของพื้นที่ดังกล่าว

อนึ่ง ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์กับชาวบ้าน เรียนรู้การดำรงชีวิตแบบสังคมเกษตรกรก็ เมือง และศึกษาเรียนรู้กระบวนการทำงานขององค์กรชุมชน ได้แก่ เครือข่ายสินธุ์เพื่อทอง ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งระดับหนึ่งในการดำเนินการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านสามารถพึ่งพาตัวเองได้ ตลอดจนการทำรายงานวิจัย เรื่อง ครอบครัวต้นแบบ ทำให้ผู้วิจัยได้สัมผัสความเป็นครอบครัวสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นการแบ่งขันเพื่อความอยู่รอด เยาวชนคนรุ่นใหม่จะทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด มุ่งหน้าเรียนหนังสือและทำงานในถิ่นไกบ้าน

ดังนี้ เมื่อผู้วิจัยเก็บข้อมูลกลุ่มครอบครัวตัวอย่าง พบร่วม บุญย่าตาลาย หรือพ่อแม่ อายุร่วม 60 ปี ที่บ้านเพียงลำพัง ลูกหลานไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯหรือต่างจังหวัด เมื่อเรียนจบก็ทำงานที่อื่น นานครั้ง ได้กลับบ้านหรือไม่กลับมาเลย (ผล ศรีละมูล (การสัมภาษณ์) มกราคม 2549) ซึ่งนำไปสู่การค้นพบปัญหาและความต้องการของชุมชนในประเด็น เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมมากที่สุด ทั้งนี้ สาเหตุมาจากการเป็นกระแสนิยมเมืองขยายเข้าสู่ชุมชนลำสินธุ์ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสื่อเทคโนโลยีทันสมัยซึ่งพร้อมถ่ายเข้ามา ส่งผลให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ล่าสืบประเพณีและแนวทางปฏิบัติที่ดีงาม และมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามวัยอันสมควร ส่งผลให้ ผู้วิจัยเริ่มต้นศึกษาสภาพปัญหาดังกล่าว ข้างต้น เพื่อพัฒนาเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมของเยาวชนในช่วงเวลาต่อมา ซึ่งมีรายละเอียด และขั้นตอนดังต่อไปนี้

(1) ผู้วิจัยสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ วารสาร บทความ หนังสือพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ฯฯ เช่น สถานการณ์เด็กและเยาวชนไทยในสังคมดิจิตและปัจจุบัน บทบาทของเยาวชนในการพัฒนาประเทศชาติ การตระหนักรู้ในคุณค่าแห่งตน กระแสสังคมบริโภคนิยม และการปลูกจิตสำนึกรักเยาวชนอาสาพัฒนา และองค์ประกอบของทักษะชีวิตและสังคม เป็นต้น เพื่อสรุปเนื้อหาและประเด็นสำคัญที่นำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการวิจัย

(2) ผู้วิจัยประสานงานกับคุณอุทัย บุญคำ แกนนำเครือข่ายสินธุ์เพรทองอย่างไม่เป็นทางการ โดยการติดต่อพูดคุยและเสนอโครงการวิจัย เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินการภายใต้เงื่อนไขความพร้อมของชุมชนและการสนับสนุนของเครือข่ายสินธุ์เพรทอง ซึ่งทางคุณอุทัย บุญคำ ยินดีให้ความร่วมมือและรับหน้าที่ประสานงานกับแกนนำชุมชนคนอื่นๆ ให้รับทราบต่อไป

เนื่องจาก โครงการวิจัยนี้ สอดคล้องกับแผนแม่บทชุมชน พ.ศ. 2548 - พ.ศ. 2551 ของ เครือข่ายสินธุ์เพรทอง ในยุทธศาสตร์สร้างฐานชุมชน ประเด็นพัฒนาองค์กร แผนงานพัฒนา夷awan (อ้างอิงจาก แผนงานและแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตำบลสินธุ์) โดยเฉพาะอย่าง ยิ่ง คุณจำรัส เพิ่มนุญ กล่าวว่า “จากการสอบถามที่ผ่านมา ชุมชนต้องการที่จะ พัฒนาคนรุ่นใหม่เข้ามารับบทบาทการทำงานพัฒนาชุมชน เนื่องจากเห็นว่า การพัฒนาห้องถ่ายทำที่ได้ ร่วมกันดำเนินงานอาจจะต้องหยุดนิ่ง หากไม่มีคนรุ่นใหม่เข้ามารับบทบาทการทำงานต่อไปในวัน ข้างหน้า แต่เนื่องด้วยกระแสของวัฒนธรรมบริโภคนิยมแพร่หลายเข้ามายังหมู่夷awan ทำให้夷awanถูกมองมาจากการต่างๆ และแกนนำชุมชนมีข้อจำกัดในการพัฒนา夷awan ไม่สามารถ เข้าถึงตัว夷awan ได้ ตลอดจนขาดกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนา夷awan จึงส่งผลให้ แผนการดำเนินงานพัฒนา夷awanต้องหยุดชะงักและขาดความต่อเนื่อง” (สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2549) จากระดับกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาประกอบเพื่อดำเนินการวิจัยในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมกลุ่มแกนนำ夷awan

ผู้วิจัยเข้าสู่พื้นที่อย่างไม่เป็นทางการอีกครั้ง เพื่อคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งในการ ดำเนินการต่างๆนั้น ผู้วิจัยจะทำผ่าน คุณอุทัย และคุณอุษาวดี บุญคำ แกนนำเครือข่ายสินธุ์เพร ทอง และคุณวิทยา มีทั้ง เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบลสินธุ์ ได้แก่ การ แนะนำตัวเองต่อแกนนำชุมชนคนอื่นๆ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การติดต่อกลุ่มเป้าหมาย จากกลุ่มที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่夷awanจากกลุ่มนุรักษ์น้ำตกโนนแพ雷ทอง กลุ่มต้นกล้าดำสินธุ์ และกลุ่ม夷awanถังแดง เพื่อรับสมัคร夷awanที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ผู้วิจัย ได้สร้าง ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ที่โรงเรียนวัดเกย์ตระนิคม ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อคัดเลือก夷awanที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และรับสมัคร夷awanทั่วไป รวมกลุ่มเป้าหมายในครั้งแรก จำนวน 36 คน และมี夷awanที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มเติมอีก จำนวน 6 คน รวมกลุ่มเป้าหมาย ทั้งหมด 42 คน

ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์กับเยาวชน กรุและผู้ปกครอง เพื่อสังเกตพฤติกรรมแก่น้ำเยาวชน และใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไป ความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและสังคม และความคาดหวังในการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ และการสัมภาษณ์เยาวชน ผู้ปกครอง แก่น้ำชุมชน และครูประจำชั้นเกี่ยวกับลักษณะของเยาวชน จุดแข็ง จุดด้อยและข้อจำกัดของเยาวชน ผู้ปกครอง และชุมชน และความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนงานพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

อนึ่ง ผลจากการสำรวจความคาดหวังในการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ของแก่น้ำเยาวชน แก่น้ำชุมชน และผู้ปกครอง มีดังนี้

ตารางที่ 11 รายละเอียดความคาดหวังและข้อเสนอแนะต่องานวิจัย

ความคาดหวัง/ข้อเสนอแนะ			
ประเด็น	แก่น้ำเยาวชน	ผู้ปกครอง	แก่น้ำชุมชน
1. ด้านตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาตนเอง - ความรู้เกี่ยวกับตนเอง - การพัฒนาจิตใจ - การพัฒนาทักษะต่างๆ - การพัฒนาด้านการแสดงออกและการพูด 	<ul style="list-style-type: none"> - เน้นกิจกรรมที่ให้เยาวชนรู้จัก ตนเอง การมีระเบียบวินัยใน ตนเอง - การเรียนรู้เพื่อให้เยาวชนเกิด ความมั่นใจ - การพัฒนาเพื่อให้เป็นคนดี มี ความรับผิดชอบในหน้าที่ของ ตนเอง - มุ่งเน้นกิจกรรมเสริมทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เยาวชนสามารถช่วยเหลือ ตัวได้ - การได้รับความรู้และ ประสบการณ์แปลกใหม่ - การฝึกฝนด้านความ รับผิดชอบในหน้าที่ของ - เยาวชนมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์
2. ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น	<ul style="list-style-type: none"> - การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ผู้อื่น - การมีสัมพันธภาพกับ ผู้อื่น และเข้ากับผู้อื่นได้ดี - การรู้จักเพื่อนใหม่ เพิ่มขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - การรู้จักเพื่อนใหม่ - การช่วยเหลือเพื่อนๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - การรู้จักเพื่อนๆต่างหมู่บ้าน - การแลกเปลี่ยนความคิด ร่วมกันในกลุ่ม - การทำงานร่วมกัน และมี ความสามัคคีในกลุ่ม

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ความคาดหวัง/ข้อเสนอแนะ			
ประเด็น	แผนนำเยาวชน	ผู้ปกครอง	แผนนำชุมชน
3. ด้านชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน - การพัฒนาชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ความร่วมมือร่วมใจพัฒนาชุมชน - มีความรู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - การได้ทำกิจกรรมเพื่อชุมชน และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน - เกิดกลุ่มเยาวชนในชุมชนและเยาวชนมีใจรักในการทำงานเพื่อชุมชน - ชุมชนเป็นที่รู้จักของสังคมมากขึ้น
4. ด้านสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน - การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม - การปรับตัวในการเข้าสังคม - การส่งเสริมความสามารถเฉพาะด้านของแต่ละคน 	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดเครือข่ายเยาวชนเพื่อการแลกเปลี่ยนการทำงานกับหน่วยงานอื่นๆ - ส่งเสริมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม - ได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันภัยอันตรายของวัยรุ่น - เยาวชนรู้เท่าทันสื่อ รู้จักการเลือกบริโภคในสังคมที่เน้นวัตถุนิยม
5. ข้อเสนอแนะ	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมความมีความสนุกสนาน และผู้เข้าร่วมมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรม - ความมีการทัศนศึกษา - นักเรียนรู้สึกดีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม - ความต้องจังหวัด - ตรวจสอบความต้องการพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - การเรียนรู้นอกสถานที่ - การสอนความต้องการพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นรุ่นๆต่อไป - กิจกรรมควรมีอย่างต่อเนื่องและเพิ่มจำนวนเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม - ควรสอนความต้องการของเยาวชน และเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินกิจกรรม

ความคาดหวังต่อการเข้าร่วมกิจกรรมจากแกนนำเยาวชน ผู้ปักธงและแกนนำชุมชน และข้อเสนอแนะต่างๆ ส่งผลต่อการวางแผนการจัดกิจกรรม และเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ ของกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับ แนวความคิดของ โสภณ โสมดี และคณะ (2545) ซึ่งกล่าวว่า แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและก่อให้เกิดทักษะชีวิตและสังคม จำเป็นต้องมีความ สมดุลและเหมาะสมกับวัย ความต้องการของผู้เรียน และความคาดหวังจากสังคม ซึ่งจะทำให้เกิด การเรียนรู้ ความคิด ความสามารถ ความดี และมีความสุขในการเรียนรู้

ผู้จัดฯ ได้นำความคาดหวังก่อนการเรียนรู้ของแกนนำเยาวชน ผู้ปักธงและแกนนำชุมชน เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยออกแบบวิธีการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิผล และเกิดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมในบริบทต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนและเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้จัดฯ ได้ร่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการบูรณาการทักษะชีวิตและสังคมทั้ง 3 ทักษะ มาเชื่อมโยงกันเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิด วิธีการ กระบวนการต่างๆ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย วารสาร และบทความ โดย เชื่อมโยงกับบริบทของเยาวชนและชุมชนตำบลลาม้าน้ำ เพื่อความสอดคล้องระหว่างรูปแบบ กิจกรรมการเรียนรู้กับวิถีชีวิตของชุมชน ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 12 กิจกรรม แสดงดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

ทักษะชีวิตและสังคม

- 1. ความตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง
- 2. ความภาคภูมิใจในตนเอง
- 3. การเข้าใจผู้อื่น

กิจกรรมการเรียนรู้

- 1. ตระหนักรู้ในคุณค่าตนเอง
- 2. เก่งและเป็นเด็กดี
- 3. คิดอย่างสร้างสรรค์
- 4. ลุขสันต์บันเทิงเริงใจ
- 5. อุ่นร่วมกันอย่างก้าวตามมิตร
- 6. กำลังใจเส้นชัยแห่งชีวิต
- 7. สำนึกรักท้องถิ่น
- 8. โลกกว้างใหญ่ สนุกทรีด

ในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการบูรณาการทักษะชีวิตและสังคมทั้ง 3 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง และทักษะการเข้าใจผู้อื่น ข้างต้นนี้ โดยกิจกรรมการเรียนรู้เริ่มต้นจากการรู้จักตนของก่อน แล้วเชื่อมโยงเข้าสู่กิจกรรมการเรียนรู้ชุมชน และสังคมต่อไปตามลำดับ โดยมีพื้นฐานอยู่บนทักษะชีวิตและสังคมทั้ง 3 ด้าน

ผู้จัดนำแผนงานการจัดกิจกรรมดังกล่าวเสนอต่อผู้อำนวยการศูนย์ฯ ดร. เยาวนิจ กิตติธรุล ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ และแก้ไขให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด หลังจากที่ปรับปรุงแผนงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามคำแนะนำจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ผู้จัดนำแผนงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวเข้าร่วมประชุมกับแกนนำเครือข่ายสินธุ์เพื่อพัฒนาชุมชนองค์กรบริหารส่วนตำบลลำสินธุ์ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขสถานีอนามัยลำสินธุ์ เพื่อเสนอแนวทางและรูปแบบการจัดกิจกรรม

อนึ่ง จากการประชุมระหว่างผู้จัด และแกนนำชุมชนทั้ง 3 องค์กร ซึ่งเป็นองค์กรที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พนวจ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการแก้ไข และปรับปรุงรูปแบบของกิจกรรมใหม่ ดังรายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แผนงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนปรับปรุง

กิจกรรมการเรียนรู้เดิม	กิจกรรมการเรียนรู้ฉบับปรับปรุง
1. ตระหนักรู้ในคุณค่าตนเอง	1. รู้จักตนของและเข้าใจผู้อื่น
2. เก่งและเป็นเด็กดี	2. แรลงดีเยาวชนอาสารักสามัคคี
3. คิดอย่างสร้างสรรค์	3. ค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม
4. สุขสันต์บันเทิงเริงใจ	4. เนียนด้วยมือ สื่อด้วยใจ วิถีชีวิตเมืองลุง
5. อุ่นร่วมกันอย่างก้าวคนละก้าว	5. สุขสันต์บันเทิงเริงใจ
6. กำลังใจเส้นชัยแห่งชีวิต	6. การจัดการมุ่งผลอยแบบมีส่วนร่วมของแกนนำเยาวชน
7. สำนึกรักท้องถิ่น	7. สร้างสรรค์ ตามฝัน ด้วยใจเยาวชน
8. โลกกว้างใหญ่ สุนทรีย์	8. แปลงเกยตรเยาวชน ห่วงใยสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรับปรุงและแก้ไขขึ้นใหม่นั้น มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของกิจกรรม และเรียงลำดับกิจกรรมใหม่ ยกตัวอย่างเช่น หลังกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เสร็จสิ้น ควรจัด

กิจกรรมที่ 7 (สำนักรักท้องถิน) เป็นกิจกรรมที่ 2 เนื่องจาก แก่นนำชุมชนเลือกเห็นว่า หลังจากที่ เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองแล้ว ควรปลูกฝังจิตสำนึกรักและหวังแผนท้องถินของตนเอง และผลเบื้องต้นที่เกิดขึ้น คือ เยาวชนรู้จักและมีความรู้เกี่ยวกับสถานที่สำคัญของชุมชนมากขึ้น ในส่วนของกิจกรรมอื่นๆมีการเรียงลำดับใหม่เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากที่สุดดังตารางข้างต้น

จากที่ได้ว่า การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 2 ครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท ของชุมชน รวมทั้งพื้นฐานของแก่นนำเยาวชนแต่ละบุคคล และความพร้อมของชุมชน รวมถึงอยู่ บนพื้นฐานของทักษะชีวิตและสังคมทั้ง 3 ทักษะ

ขั้นตอนที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

หลังจากที่ได้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มแก่นนำเยาวชนและ ชุมชนทั้งหมด 12 กิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย กิจกรรมหลัก จำนวน 8 กิจกรรม และกิจกรรมเสริม จำนวน 4 กิจกรรม และได้กำหนดการจัดกิจกรรมอย่างน้อย 1-2 กิจกรรม/เดือน และมีการปรับให้ เหมาะสมกับเงื่อนไข เวลา ความพร้อม และสภาพดินฟ้าอากาศของชุมชนดำเนินดังนี้

รายละเอียดของระยะเวลาการดำเนินงาน ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม	ระยะเวลาการดำเนินงาน (ปี 2549-2550)					
	ตุลาคม	พฤษจิกายน	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม
การเรียนรู้						
1. รู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่น	●					
2. แรลลี่เยาวชนอาสารักสามัคคี		↔				
3. ค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม		↔				
4. เรียนค่วยเมืองลุง		↔				
5. ศูนย์สนับสนุนเริงใจ		↔				
6. การจัดการมูลฝอยแบบนี้ ส่วนร่วมของแก่นนำเยาวชน			●			
7. สร้างสรรค์ตามฝัน ค่วยใจ เยาวชน			●	→		

ตารางที่ 13 (ต่อ)

กิจกรรมการเรียนรู้	ระยะเวลาการดำเนินงาน (ปี 2549-2550)						
	ตุลาคม	พฤษจิกายน	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน
8. แปลงเกณฑ์เรขาคณิต ห่วงโซ่สี่เหลี่ยมผืนผ้า					●————→		
*9. วิทยุชุมชน เยาวชนคำสั่น			●————→				
*10. การเลือกตั้ง คณะกรรมการ			●————→				
*11. ออมวันละ 1 บาท			●————→				
*12. เรียนรู้การใช้สื่อ เทคโนโลยี				●————→			
ที่มา	แผนงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
หมายเหตุ							
1.	หมายถึง ช่วงระยะเวลา 1 วัน (สี่สุด)						
2.	หมายถึง ช่วงระยะเวลาตั้งแต่ 2 วันขึ้นไป (สี่สุด)						
3.	หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่มีการดำเนินการต่อเนื่อง (สี่สุด)						
4.	หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่มีการดำเนินการต่อเนื่อง						
5. *	หมายถึง กิจกรรมเสริม ซึ่งเกิดจากความต้องการของแกนนำเยาวชน แกนนำชุมชน และผู้วัยรุ่น						

รายละเอียดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

(1) กิจกรรมการเรียนรู้หลัก จำนวน 8 กิจกรรม

1) กิจกรรม การรู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่น

(22 ตุลาคม 2549)

ผู้วัยรุ่นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเชิญเจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 3 คน จากสถานพินิจเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา มาเป็นวิทยากรดำเนินกิจกรรม ในวันที่ 22 ตุลาคม 2549 รวม 1 วัน เริ่มเวลา 08.30 น.- 16.00 น. ณ เครื่องข่ายสื่อสารมวลชน พร่อง การดำเนินกิจกรรมเริ่มต้นด้วยแกนนำเยาวชนแนะนำตนเองพร้อมกับนออกเสียงความดีที่ภาคภูมิใจให้ผู้อื่นได้รับทราบ และร่วมแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน หลังจากที่ทุกคนรู้จักกันบ้างแล้ว วิทยากรนำเข้าสู่กระบวนการรู้จักตนเอง โดยใช้กิจกรรมฟังเสียงหัวใจตนเองเป็นสื่อในการเชื่อมโยงระหว่างกับกัน

ใจให้มีความสัมพันธ์กัน และรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน กิจกรรมโดยรวมทั้งหมดเน้นการมีส่วนร่วมของเยาวชน และฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ได้แก่ กระบวนการรู้จักตนเอง การตื่นตัว ตื่นรู้ การแบ่งปัน และกระบวนการเรียนรู้สังคม เป็นต้น โดยใช้เกม กิจกรรมนันทนาการ และการบอกเล่าสถานการณ์ของเยาวชนในปัจจุบัน โดยอ้างอิงข้อมูลจริงจากสถานพินิจเด็กและเยาวชน จังหวัดสงขลาเป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้เยาวชน ได้ตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง และยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น

ผลการดำเนินกิจกรรม พบร่วม แغانนำเยาวชนมีความรู้สึกผ่อนคลาย สนุกสนาน ได้อยู่กับตัวเองในช่วงเวลาหนึ่ง เกิดความเจ็บปวดทางกายใน และรู้จักตัวตนจากการ vadภาพโดยใช้สัญลักษณ์มันค่าา เป็นสิ่งที่สะท้อนออกมมา ทั้งนี้ยังได้เรียนรู้การทำงานกลุ่มและยอมรับความคิดเห็นของแغانนำเยาวชนคนอื่นด้วย

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ สภาพของอากาศในพื้นที่ ซึ่งเป็นฤดูฝน ทำให้เกิดฝนตกในช่วงเช้า แغانนำเยาวชนจึงเข้าร่วมกิจกรรมล่าช้า และสถานที่มีเสียงดังรบกวนตลอดเวลา ส่งผลให้วิทยากรต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินกิจกรรม และจากการสังเกตของผู้วิจัย พบร่วม แغانนำเยาวชนขาดสามารถในการทำกิจกรรม และมีความกังวลใจเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศด้วย

2) กิจกรรม แรลลี่เยาวชนอาสาภัลล์สินธุ พาชีวินห่างไกลออดส์

(18-19 พฤษภาคม 2549)

กิจกรรมนี้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 18 - 19 พฤษภาคม 2549 เป็นกิจกรรมหมุนเวียนตามฐานการเรียนรู้ โดยใช้สถานที่สำนักงานชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ และมีแغانนำชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ และผู้นำชุมชน เป็นวิทยากรให้ความรู้ในแต่ละฐาน มีทั้งหมดจำนวน 6 ฐาน ได้แก่ ฐานสถานีอนามัยลัมสินธุ ฐานองค์กรบริหารส่วนตำบลลัมสินธุ ฐานสถานีวิทยุชุมชน ฐานวัดเกย์ตรนิคม ฐานอนุสรณ์ประวัติศาสตร์ถังแดง และฐานเครือข่ายลัมสินธุเพื่อทอง

กิจกรรมทั้งสองวันเป็นการเข้าฐานโดยหมุนเวียนตามฐานการเรียนรู้จากฐานที่ 1 - 6 ในวันแรก สถานที่รวมตัวอยู่ที่สถานีอนามัยลัมสินธุ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มแغانนำเยาวชนออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 5-7 คน และให้ตั้งชื่อกลุ่มพร้อมท่าทางประจักษ์กลุ่ม เพื่อใช้ในการรายงานตัวก่อนเข้าฐานแต่ละฐาน ซึ่งกิจกรรมในครั้งนี้มีการให้รางวัลกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด โดยกำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ด้าน ด้านละ 2 คะแนน ได้แก่ (1)การตรงต่อเวลา (2)ความสามัคคี (3)ความกล้าแสดงออก (4)การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และ (5)การนำเสนอผลงาน เป็นต้น หลังจากนั้นทางแغانนำเครือข่ายลัมสินธุเพื่อทองได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่จากสำนักงานและควบคุมโรคที่

12 จังหวัดสงขลา มาเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา และโรคเอดส์ จำนวน 2 ชั่วโมง ดังนั้น การหมุนเวียนตามฐานเจริญในช่วงบ่าย จำนวน 3 ฐาน ในวันที่สองสถานที่รวมตัวอยู่ที่ เครื่อข่ายสินธุ์เพรทอง มีการเข้าฐานที่เหลือจำนวน 3 ฐาน ช่วงบ่ายมีการนำเสนอผลงานในรูปแบบ ละคร ผู้วิจัยแบ่งแกนนำเยาวชนออกเป็น 3 กลุ่ม ใหญ่เพื่อสะคuatorต่อการนำเสนอ กำหนดเวลา นำเสนอกลุ่มละ 30 นาที ในช่วงท้ายของกิจกรรมมีการมอบของรางวัลให้กับกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุด กิจกรรมสะท้อนความรู้สึก และการรับฟังโววาทจากผู้นำชุมชน

ผลการดำเนินกิจกรรม พบร่วม จากการดำเนินกิจกรรม พบร่วม แกนนำเยาวชนมี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์และการป้องกันการติดเชื้อเอดส์ รู้จักสถานที่สำคัญภายใน ชุมชน รับรู้ถึงความเป็นมาและความสำคัญ อีกทั้งเกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมา ของชุมชน ซึ่งจากการสรุปการเรียนรู้ แกนนำเยาวชนส่วนใหญ่มีความประทับใจกับฐานอนุสรณ์ สถานประวัติศาสตร์ถังแคนมากที่สุด สถาคลล้อมกับการสัมภาษณ์แกนนำเยาวชนของผู้วิจัยว่า “ขอบ ฐานถังแคนมากที่สุด ภาคภูมิใจกับเรื่องราวในอดีต และภูมิใจที่มีบรรพบุรุษกล้าหาญ” (สัมภาษณ์ กลุ่ม, 19 พฤษภาคม 2549) และมีความสนุกสนานในการเข้าฐานแต่ละฐาน โดยผู้วิจัยสังเกตจาก รอยยิ้ม และเสียงหัวเราะที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรม

ส่วนการนำเสนอผลงานในรูปแบบละครทั้งหมด 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องการอนุรักษ์ น้ำตกโตนเพรทอง กัญยาเสพติดและการพนันในลำสินธุ์ และเรื่องการป้องกันโรคเอดส์ของ เยาวชน ผู้วิจัยได้ประกาศรายชื่อกลุ่มที่ได้รับคะแนนสูงสุดและมอบของรางวัล ได้แก่ กลุ่มนหึงเก้า รวมใจ และกลุ่มรักชาติ รักป้าไม้ กือชีวิตของมนุษย์ (จากกลุ่มทั้งหมด 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มถิน ยางพารา น้ำตกจันตา นี่แหล่งน้ำน้ำตกโตนเพรทอง, กลุ่มห่างไกลเอดส์ และกลุ่มทานตะวัน) หลังการรับฟังโววาทจากผู้นำชุมชนในเรื่องของการใช้ชีวิตของวัยรุ่น โดยยึดหลักธรรณะแล้ว จาก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบร่วม แกนนำเยาวชนแสดงพฤติกรรมอ่อนน้อมถ่อมตน มี สัมมาคาระวนากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ การหมุนเวียนฐานการเรียนรู้ เนื่องจากว่า แต่ ละฐานการเรียนรู้มีระยะห่างพอสมควร จึงก่อให้เกิดความล่าช้าในการเดินทาง และขาดพี่เลี้ยง ประจำกลุ่ม ซึ่งสามารถดูแลและกำกับการเดินทาง รวมทั้ง ระยะเวลาในการเข้าฐานแต่ละฐานแก่ วิทยากรและแกนนำเยาวชนด้วย

อนึ่ง ผลจากการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ แกนนำเยาวชนเสนอให้ผู้วิจัยจัดกิจกรรม ฝึกอบรมการเป็นนักจัดรายการวิทยุ เพื่อให้แกนนำเยาวชนที่มีความสนใจในการเป็นนักจัดรายการ วิทยุ ได้เข้ามาเรียนรู้หลักการทำงานและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในช่วงวันเสาร์- วันอาทิตย์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการจัดกิจกรรมวิทยุชุมชน เยาวชนลำสินธุ์เป็นกิจกรรมเสริม ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2549 ซึ่งรายละเอียดนำเสนอในกิจกรรมเสริมที่ 1

3) กิจกรรม ค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของกลุ่มแกนนำเยาวชนตำบลลำสินธุ์ (9-10 ธันวาคม 2549)

ผู้วิจัยประสานงานกับทีมพระวิทยากรศูนย์พัฒนาคุณธรรมภาคใต้ (สุราษฎร์ธานี) อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี เพื่อนำแกนนำเยาวชนเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรม ระหว่างวันที่ 9 – 10 ธันวาคม 2549 รวมระยะเวลา 2 คืน 3 วัน ณ วัดเขาถ้ำธรรมอุทัย ทั้งนี้ผู้วิจัยกับแกนนำชุมชนเดินทางไปคุสถานที่จริง เพื่อประสานงานและวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน โดยผู้วิจัยติดต่อขอทำประกันชีวิตและหนังสือขออนุญาตแกนนำเยาวชนให้เข้าร่วมกิจกรรม ในการดำเนินงานมีหน่วยงานในชุมชนที่เข้ามาร่วมสนับสนุน เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลลำสินธุ์สนับสนุน งบประมาณหลักและติดต่อเรื่องพาหนะในการเดินทาง เครื่องข่ายสินธุ์เพื่อรองประสานงานการทำประกันชีวิต และสถานีอนามัยลำสินธุ์บริการยาสามัญประจำบ้าน เป็นต้น สำหรับหลักสูตรการเข้าค่ายนี้ พระวิทยากรใช้หลักสูตรที่ 1 ค่ายพุทธธรรม (สำหรับบุคคลที่ไม่เคยผ่านการทำบุญตามธรรมชาติ) และหลักสูตรที่ 2 ค่ายผู้นำเยาวชน สอดแทรกเข้าด้วยกัน หลังจากการปฏิญาหารือร่วมกับแกนนำชุมชน

กิจกรรมในแต่ละวัน เริ่มจากการตื่นนอนเวลา 04.30 น. ต่อด้วยการสาวคนดีและนั่งสมาธิ และทำบุญตักบาตรพระสงฆ์เป็นประจำทุกวัน และสาวคนดี แผ่นเมตตา ก่อนเข้านอนทุกคืน หลังจากนั้นเข้าสู่เนื้อหาการฝึกอบรม ซึ่งสามารถจำแนกรายการ ได้ดังนี้

วันที่ 9 ธันวาคม 2549

- 1) กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ แนะนำตัวเอง และการรับฟังบรรยายสภาพปัญหาของสังคมไทย
- 2) การอบรมเรื่องมารยาทไทย และคุณสมบัติของผู้นำที่ดี
- 3) กิจกรรมนันทนาการ เกมวัดใจ บทพิจารณาอาหาร
- 4) หลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

วันที่ 10 ธันวาคม 2549

- 1) กิจกรรมวินัยสร้างชาติ ศีล 5
- 2) การบรรยายเรื่อง กฎแห่งกรรม บุญ-บาป
- 3) กิจกรรมนันทนาการ รู้รัก สามัคคี
- 4) กิจกรรมกลับตัวกลับใจ ความกตัญญู

5) กิจกรรมเยาวชนกู้ชาติ จุดเทียนถวายพระพร

วันที่ 11 ธันวาคม 2549

- 1) กิจกรรมปลูกจิตสำนึก การทำงานเป็นทีม และอุดมการณ์ผู้นำ
- 2) การบรรยายเรื่องภัยชีวิต และโรคเอดส์
- 3) กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมปลูกต้นไม้คืนสุธรรมชาติ
- 4) พิธีมอบเกียรติบัตร

ผลการดำเนินกิจกรรม พ布ว่า มีแกนนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 45 คน (ผู้วัยยังอนุญาตให้แกนนำเยาวชนซักชวนเพื่อนคนอื่นๆที่สนใจเข้าร่วมด้วย) และแกนนำชุมชนจำนวน 7 คน ผลจากการเข้าร่วมกิจกรรม พ布ว่า แกนนำเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆที่ได้รับจากการฟังบรรยาย เกิดความรักความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน โดยผู้วัยสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พ布ว่า แกนนำเยาวชนช่วยเหลือและแบ่งปันกันมากขึ้น มีความผูกพันและยอมรับฟังความคิดของผู้อื่น ร่วมมือกันทำงานต่างๆที่พระวิทยากรอบรมหมายจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี และระหว่างการดำเนินกิจกรรมมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นกับแกนนำเยาวชนคนหนึ่งจนได้รับบาดเจ็บ ผู้วัยได้สังเกตพฤติกรรมของเยาวชนที่แสดงออกถึงความห่วงใยเพื่อน และช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

ทั้งนี้ กิจกรรมการเข้าค่ายครั้งนี้ ได้สร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้วัย กับแกนนำเยาวชน เช่น แกนนำเยาวชนคนหนึ่งเข้ามาขอโทษสำหรับการกระทำที่ผ่านมาของตน และสัญญาว่าต่อไปจะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี และการลดช่องว่างระหว่าง แกนนำเยาวชนกับแกนนำชุมชน โดยการสารภาพการกระทำที่ไม่ดี ในกิจกรรมการเรียนรู้ “กลับตัว กลับใจ” แสดงความตั้งใจที่จะเลิก เช่น การสูบน้ำหรือและดื่มน้ำ ลิ้น การพนัน และเลิกหนี้เที่ยว ให้เพื่อนเยาวชนและแกนนำชุมชนได้รับทราบ พร้อมกับให้คำมั่นสัญญาว่าจะเดิมพุติกรรมที่ไม่ดี เหล่านี้อย่างเด็ดขาด

จากการสรุปการเรียนรู้ แกนนำเยาวชนส่วนมากประทับใจกับสถานที่ บรรยากาศ และรูปแบบในการฝึกอบรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลที่เกิดขึ้นกับแกนนำเยาวชนทุกคนจากการ สัมภาษณ์กลุ่มพบว่า “ได้เห็นความรักและความสามัคคีของกลุ่มแกนนำเยาวชน และรู้จักเพื่อนๆทุก คน” และ “ประทับใจที่พากแรร่วมกันปลูกต้นไม้ให้กับวัด” (สัมภาษณ์กลุ่ม, 11 ธันวาคม 2549) และความคิดเห็นส่วนน้อยที่วิจารณ์ว่า หลักสูตรเครื่องครั้ดเกินไป และพระวิทยากรไม่สามารถเข้าถึง แกนนำเยาวชนได้

อนึ่ง หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเข้าค่ายคุณธรรม จิรยธรรมแล้ว ผู้วัยและแกนนำเยาวชนได้พับปะพูดคุยกันถึงแผนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งต่อไป (วันที่ 16 ธันวาคม 2549) รวมทั้งนำข้อเสนอจากแกนนำชุมชนมาร่วมหารือกันในที่ประชุมด้วย ว่าด้วยเรื่อง การ

แต่ตั้งชื่อกomite คณะกรรมการกลุ่มแกนนำเยาวชนอย่างเป็นทางการ ซึ่งจากมติของที่ประชุมกำหนดการเลือกตั้งในวันที่ 7 มกราคม 2550 (รายละเอียดในกิจกรรมเสริม 2) และกิจกรรมออมเงินวันละ 1 บาท เริ่มดำเนินการออมเงินครั้งแรกในเดือนมกราคม 2550 (รายละเอียดในกิจกรรมเสริม 3)

4) กิจกรรม เยี่ยนด้วยมือ สื่อด้วยใจ วิถีชีวิตเมืองลุง

(3-4 กุมภาพันธ์ 2550)

จากการร่วมประชุมกับแกนนำชุมชน (การประชุม, 9 มกราคม 2550) และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการของแกนนำเยาวชนที่เข้าร่วมฝึกเป็นนักจัดรายการวิทยุชุมชน พบว่า แกนนำเยาวชนขาดทักษะในการสื่อสาร การถ่ายทอดคำสั่งและ การเรียนรู้เพื่อนำเสนอในรายการ ส่งผลให้แกนนำเยาวชนขาดความมั่นใจในการดำเนินรายการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงติดต่อประสานงานเพื่อเรียนเชิญ คุณบัญชร วิเชียรศรี นักจัดรายการสถานีวิทยุมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (FM 88 MHz) มาเป็นวิทยากรในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติในการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการเรียนรู้ แต่เนื่องจากคุณบัญชร วิเชียรศรี ติดภารกิจ จึงได้เสนอให้ผู้วิจัยนำแกนนำเยาวชนเข้าร่วมโครงการ เยี่ยนด้วยมือ สื่อด้วยใจ วิถีชีวิตเมืองลุง ในวันที่ 3 - 4 กุมภาพันธ์ 2550 ณ โรงเรียนไตรรัมป์ ต.หนองช้าง อ.ป่าบ่อน จ.พัทลุง จัดโดย เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคใต้ จากการประสานงานผู้วิจัย สามารถนำแกนนำเยาวชนเข้าร่วมโครงการได้จำนวน 10 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคัดเลือกแกนนำเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมวิทยุชุมชน และเยาวชนที่มีความสนใจ ทึ้งขั้นสามารถสละเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมได้ หลังจากนั้น ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์พาหนะจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินธุ เพื่อนำแกนนำเยาวชนไปเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว พร้อมกับหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เริ่มเวลา 13.00 น. มีรายละเอียด ดังนี้

วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2550

1) กิจกรรมแนะนำตัว พบประพุคุย กิจกรรมฟ่อนคลาย

2) กิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรียนสารคดี

3) กิจกรรมกลางคืน เกมนันทนาการ และฝึกการเรียนสารคดี

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2550

1) กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงานการเรียนสารคดี

2) กิจกรรมการเรียนรู้และการนำเสนอข่าว

3) ฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ และการนำเสนอข่าว

ผลการดำเนินกิจกรรม พบร่วมกับแกนนำเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 18 คน ได้แก่ แกนนำเยาวชนตำบลลำสินธุ์ 8 คน (ชาย 2 คน เนื่องจาก ติดภารกิจสำคัญ) โรงเรียนประถมศรรังสิต 6 คน ตำบลพนาดงตุง 2 คน อำเภอป่าบ่อน 1 คน วิทยากร จำนวน 3 คน (จากโรงเรียนได้รับไม้ เครื่องข่ายเกย์ตระกรรมหาดเลือกภาคใต้ และหนังสือพิมพ์แหลมไทย) สื่อมวลชนจำนวน 4 คน และพี่เลี้ยง จำนวน 6 คน ผลการดำเนินกิจกรรม พบร่วมกับแกนนำเยาวชนตำบลลำสินธุ์ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเขียนสารคดี ข่าว และบทความ ได้ฝึกปฏิบัติในการนำเสนอข่าว และการเขียนสารคดีเชิงชีวิต อนึ่ง การที่แกนนำเยาวชนตำบลลำสินธุ์ได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ เป็นการพัฒนาทักษะในการสร้างสรรค์สัมพันธภาพร่วมกับผู้อื่น เนื่องจากว่ามีแกนนำเยาวชนมาจากหลายสถานที่ จึงได้เรียนรู้การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม

จากการสัมภาษณ์แกนนำเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว พบร่วม “สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับมาใช้ในการจัดรายการวิทยุได้จริง และมีความมั่นใจในการนำเสนอข่าวสารมากขึ้น” และ “ได้รู้จักเพื่อนใหม่จากตำบลอื่น ทำให้ต้องกล้าแสดงออกมากขึ้น เพราะพวกเรานี่เป็นตัวแทนเพื่อนๆจากตำบลลำสินธุ์ จึงไม่อายก็ให้ตัวกล้านำของดูไม่ดี” (สัมภาษณ์กลุ่ม 10 กุมภาพันธ์ 2550) อาย่าง ไร์กิตาม หลังเสร็จสิ้นกระบวนการได้เกิดการรวมกลุ่มภายใต้ชื่อว่า “กลุ่มเยาวชนได้รับไม้ สร้างศาสน์ สื่อเมืองลุง” เพื่อร่วมดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

5) กิจกรรม สุขสันต์บันเทิงเริงใจ

(10-11 กุมภาพันธ์ 2550)

ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมต่อแกนนำชุมชนและแกนนำเยาวชน ประสานงานเพื่อติดต่อของบประมาณจากองค์กรบริหารส่วนตำบลลำสินธุ์ และรับบริจาคจากแกนนำชุมชน ผู้วิจัยนำแกนนำเยาวชนติดต่อเรื่องวิทยากร สถานที่จัดกิจกรรม เด็นท์ และวัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ กิจกรรมดำเนินกิจกรรมระหว่างวันที่ 10 -11 กุมภาพันธ์ 2550 ณ หน่วยพิทักษ์ป่าบ้านโนน หมู่ที่ 6 บ้านโนน ซึ่งเป็นที่ตั้งของน้ำตกโนนแพรถองแพรทองเหลืองท่องเที่ยวของตำบลลำสินธุ์ อนึ่ง การจัดกิจกรรมเป็นลักษณะการหมุนเวียนฐานการเรียนรู้ จำนวน 5 ฐาน ได้แก่

1) ฐานที่ 1 ศิลปะ (วิทยากร: กลุ่มศิลปะวรรณกรรม ควบ ป่า นา เล)

2) ฐานที่ 2 ดนตรี (วิทยากร: กลุ่มศิลปะวรรณกรรม ควบ ป่า นา เล)

3) ฐานที่ 3 บทกวี (วิทยากร: กลุ่มศิลปะวรรณกรรม ควบ ป่า นา เล)

4) ฐานที่ 4 พลังน้ำ (วิทยากร: เจ้าหน้าที่โครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำห้วย ลำสินธุ์)

5) ฐานที่ 5 ชีวศิลป์ (วิทยากร: คุณกรีฑา บัวทองสุข ชาวบ้านหมู่ที่ 6 บ้านโนน)

ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มแกนนำเยาวชนออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 7-8 คน ในการเข้าร้านช่วงเช้า 2 ชั่วโมง ช่วงบ่าย 3 ชั่วโมง โดยกำหนดเวลาธุรกิจกิจกรรมและ 1 ชั่วโมง ในภาคกลางคืน มีกิจกรรมรอบกองไฟ กิจกรรมสรุปการเรียนรู้ในการเข้าร้านกิจกรรมสังคมท้องความรู้สึกของวิทยากรและแกนนำเยาวชน และกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในส่วนของวันที่ 2 มีกิจกรรมพัฒนาน้ำตกโคนแพรทอง ได้แก่ การติดป้ายคำขวัญเพื่อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการเก็บมูลฝอยรอบๆ บริเวณน้ำตกโคน จากนั้นเวลา 10.00 น. กิจกรรมเดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ จำนวนระยะทาง 3 กิโลเมตร ต่อด้วยกิจกรรมสรุปการเรียนรู้ทั้งสองวัน เป็นการเสริมสร้างกิจกรรม

ผลการดำเนินกิจกรรม พบร่วมกับผู้นำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 20 คน ผู้วัยรุ่นแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน จากการดำเนินกิจกรรม พบร่วม แกนนำเยาวชนมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมในแต่ละฐานเป็นอย่างดี เนื่องจากว่าทุกฐานการเรียนรู้เป็นกิจกรรมภาคปฏิบัติ ทำให้แกนนำเยาวชนตั้งตัวตลอดเวลา และแกนนำเยาวชนหลายคนก้าวพ้นความสามารถของตนเอง ในด้านศิลปะและการเขียนบทกวี มีความประทับใจวิทยากรทุกท่าน และชอบบรรยายกาศของสถานที่ ทั้งนี้ผู้วัยรุ่นสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมในระหว่างแกนนำเยาวชนดำเนินกิจกรรม พบร่วม ฐานการเรียนรู้ที่อ่ายอ้อดกับบริเวณที่นักท่องเที่ยวมาเล่นน้ำตก ทำให้แกนนำเยาวชนขาดสมาธิในการทำกิจกรรม เนื่องจากว่ามีนักท่องเที่ยวมาเล่นน้ำเป็นจำนวนมาก วิทยากรจึงขอขยับฐานเพื่อให้เยาวชนมีสมาธิในการทำกิจกรรม และกิจกรรมที่แกนนำเยาวชนสามารถสร้างผลงานได้อย่างประทับใจ ได้แก่ ฐานศิลปะและฐานชีวศิลป์ (สัมภាយาน์กลุ่ม, 10 กุมภาพันธ์ 2550)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า แกนนำเยาวชนมาเข้าร่วมกิจกรรมล่าช้ากว่าเวลานัดหมาย เนื่องจากว่าติดภารกิจทางบ้าน เมื่อเสร็จกิจกรรมตอนเย็นจึงขอตัวกลับบ้านทันที และส่วนหนึ่งไม่กล้าเข้ามามาทำกิจกรรม แต่อยู่บริเวณที่นักท่องเที่ยวเล่นน้ำ (ซึ่งแกนนำเยาวชนกลุ่มนี้ ตอนหลังเข้ามาร่วมกิจกรรมรอบกองไฟ) ทั้งนี้ส่วนใหญ่แกนนำเยาวชนกลับไปนอนที่บ้าน ในส่วนที่พักแรมจำนวน 10 คนเท่านั้น ซึ่งก็เพียงพอ กับจำนวนเดือนที่จัดเตรียมไว้ จากการสัมภาษณ์แกนนำเยาวชน พบว่า “มีความประทับในกิจกรรมเดินป่ามาก เพราะถึงแม้เป็นคนในพื้นที่ แต่ไม่มีโอกาสได้สัมผัสกับพื้นป่าที่น้ำตกโคนแพรทองเลย” และ “ป่าไม้ที่นี่สมบูรณ์มาก สายน้ำใส สะอาด” (สัมภาษณ์กลุ่ม, 11 กุมภาพันธ์ 2550)

๖) กิจกรรม การจัดการมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มแกนนำเยาวชน

(13 มีนาคม 2550)

ผู้วิจัยร่วมจัดกิจกรรมโดยเชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยวิจัยสิงแวดล้อมศึกษา คณะกรรมการจัดการสิงแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มาเป็นวิทยากรกระบวนการจำนวน 2 คน และ

ประชุมคณะกรรมการแกนนำเยาวชนเพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรม จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำน้ำหมักชีวภาพและน้ำยาอเนกประสงค์ และติดต่อสถานที่ ทั้งนี้ผู้วิจัยประสานงานเพื่อติดต่อของบประมาณ และชี้แจงการดำเนินกิจกรรมกับแกนนำเครือข่ายสินธุ์เพรทอง โดยกิจกรรมเริ่มวันที่ 13 มีนาคม 2550 ณ เครือข่ายสินธุ์เพรทอง เวลา 09.30 – 15.00 น. ลักษณะการจัดกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมของแกนนำเยาวชน ช่วงเช้าวิทยากรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหามูลฝอยที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ วิธีการจัดการมูลฝอยอย่างถูกต้องและวิธีลดปริมาณมูลฝอยแบบง่ายๆ ในครัวเรือน ในช่วงบ่ายสาธิ์วิธีการทำน้ำหมักชีวภาพ และน้ำยาอเนกประสงค์ และฝึกแกนนำเยาวชนให้ลงมือปฏิบัติจริง หลังจากนั้นมีการสรุปการเรียนรู้และตอบข้อซักถาม

ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า มีแกนนำเยาวชนเข้าร่วม 11 คน เจ้าหน้าที่อบต. ลำสินธุ์ 2 คน ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า แกนนำเยาวชนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของมูลฝอย การจัดการมูลฝอย และวิธีการลดปริมาณมูลฝอยโดยใช้หลัก 5 R “ได้แก่ Reduce, Reuse, Repair, Reject และ Recycle นอกจากนี้แกนนำเยาวชนเกิดทักษะในการตัดสินใจในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหามูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน ได้ โดยการนำมูลฝอยประเภทย่อยสลายได้มาทำนา หมักชีวภาพและปุ๋ยหมัก และรู้จักการแยกประเภทมูลฝอยตามที่วิทยากรอบรมในช่วงเช้า โดยผู้วิจัย สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า ช่วงพักรับประทานอาหาร แกนนำเยาวชนสามารถแยกเศษอาหารที่เหลือไว้อีกลงหนึ่งที่ผู้วิจัยได้จัดเตรียมไว้ก่อนหน้านี้ และจากการสัมภาษณ์แกนนำเยาวชนว่า “จะนำน้ำหมักชีวภาพนี้ไปใช้ในกิจกรรมแปลงเกษตรที่จะดำเนินการต่อไป และพัฒนาน้ำหมักชีวภาพ และน้ำยาอ่อนกประสูตรคือเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแกนนำเยาวชนต่อไป” (สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2550) ซึ่งจากการที่แกนนำเยาวชนได้เสนอแนะเรื่องดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงปรึกษากับแกนนำเครือข่ายสินธุ์เพรทอง สรุปว่า ในงานรำลึกประวัติศาสตร์ทั้งสอง ครั้งที่ 10 ระหว่างวันที่ 9- 10 เมษายน 2550 กลุ่มแกนนำเยาวชนได้ร่วมอกร้านนำเสนอผลงานและนำน้ำหมักชีวภาพและน้ำยาอ่อนกประสูตรให้ผู้เข้าร่วมงานนำไปทดลองใช้ในครัวเรือน โดยมีการลงชื่อผู้ที่นำไปทดลองใช้ (ภาคผนวก ก) เพื่อการติดตามความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อไป

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ การติดต่อประสานงานในเรื่องสถานที่ดำเนินงาน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ระหว่างทันทัน เนื่องจากว่า สถานที่เดิม (วัดเกษตรนิคม) ติดงานภายนอกจังหวัด จึงเปลี่ยนเป็น เครื่องข่ายสินธุ์แพรทอง และเนื่องด้วย คณะกรรมการฝ่ายประสานงานแกนนำเยาวชน ได้แจกหนังสือเข้าร่วมกิจกรรม แก่สมาชิกเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น ผู้วิจัย จึงประสานงานไปยังกรรมการฝ่ายประสานงานให้แจ้งสมาชิกแกนนำเยาวชนในประเด็นดังกล่าว ด้วย แต่เนื่องจาก ความหลงลืมของฝ่ายประสาน จึงก่อให้เกิดปัญหาขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น ไม่ทราบ การเปลี่ยนสถานที่ และเข้าร่วมกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งส่งผล

กระบวนการในด้านอื่นๆตามมาด้วย เช่น แรงจูงใจการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกฯ งบประมาณในการดำเนินการ และบรรยายกาศการเรียนรู้ เป็นต้น

7) กิจกรรม สรุค์สร้าง ตามฝัน ด้วยใจเยาวชน

(11-22 เมษายน 2550)

ผู้วิจัยร่วมปรึกษาหารือกับแกนนำเครือข่ายสินธุ์เพรทอง เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะความคิดเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งแผนงานเดิม คือ กิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การเขียน Mind Map แต่เนื่องจากเกิดอุปสรรคเกี่ยวกับวิทยากรและช่วงเวลาในการดำเนินงาน ผู้วิจัยจึงนัดประชุมคณะกรรมการกลุ่มแกนนำเยาวชน (17 มีนาคม 2550 เวลา 13.00-15.00 น. วัดถ้ำลำสินธุ์) เพื่อร่วมกันวางแผนงานการดำเนินกิจกรรมที่ 7 ผู้วิจัยเสนอ กิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน สรุค์สร้างชุมชน (แบ่งกลุ่มเก็บข้อมูลชุมชนในประเด็นที่สนใจ) เนื่องจากผู้วิจัยร่วมหารือกับแกนนำชุมชนแล้ว จึงเสนอ กิจกรรมนี้กับคณะกรรมการการแกนนำเยาวชน แต่เนื่องจากในที่ประชุมมีมติไม่เห็นชอบด้วย จึงมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมดังกล่าว สรุปว่า กิจกรรมที่ 7 คือ การออกแบบสัญลักษณ์กลุ่มนี้ เนื่องจากว่า กลุ่มแกนนำเยาวชนมีความประสงค์จะมีเสื้อทีมเป็นของตัวเอง ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดนี้มาปรึกษาหารือกับแกนนำชุมชนอีกครั้ง ในวันที่ 9 เมษายน 2550 เวลา 14.00-15.00 น. ณ เครื่อข่ายสินธุ์เพรทอง แกนนำชุมชนมีมติเห็นชอบด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนัดประชุมกลุ่มแกนนำเยาวชนเพื่อชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรม ในวันที่ 11 เมษายน 2550 เวลา 15.00-16.00 น. ณ สถานีวิทยุชุมชน และแบ่งกลุ่มแกนนำเยาวชน ตามความสมัครใจ ออกเป็น 8 กลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน รายละเอียดของกิจกรรมมีดังนี้

- 1) วันที่ 11 เมษายน 2550 ประชุมชี้แจงการดำเนินกิจกรรม/แบ่งกลุ่ม/ชี้แจงกติกา
- 2) วันที่ 17 เมษายน 2550 ผู้วิจัยติดตามความก้าวหน้า และแนะนำวิธีการคิด

การ ออกแบบ

3) วันที่ 22 เมษายน 2550 เวลา 13.00 -16.00 น. นำเสนอผลงานและการตัดสินผลรางวัล

กิจกรรมนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินงาน 10 วันนับจากวันที่ประชุมชี้แจงกิจกรรม และมีการประกวดเพื่อคัดเลือกสัญลักษณ์และแบบเสื้อที่ชนะเลิศ เพื่อนำไปดำเนินการจัดทำเป็นเสื้อทีมของกลุ่มต่อไป สำหรับของรางวัลมี 2 ประเภท ได้แก่ รางวัลชนะเลิศ เงินรางวัล 1,000 บาท และเกียรติบัตร รางวัลที่ 2 กระเพาเอกสาร โดยมีคณะกรรมการตัดสินจำนวน 4 ท่าน ได้แก่

- 1) ตัวแทนจากเครือข่ายสินธุ์เพรทอง จำนวน 1 คน
- 2) ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลลำสินธุ์ จำนวน 1 คน

3) ตัวแทนจากโรงเรียน จำนวน 1 คน

4) ตัวแทนจากผู้นำหมู่บ้าน จำนวน 1 คน

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสิน แบ่งเป็น 4 เกณฑ์ เกณฑ์ละ 5 คะแนน รวมทั้งหมด 20 คะแนน ดังนี้

1) ความคิดสร้างสรรค์

2) ความสวยงาม

3) ความสอดคล้องระหว่างภาพและเนื้อหา

4) ความสามัคคีและการมีส่วนร่วมในกลุ่ม

ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า แกนนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 6 กลุ่ม จำนวน 26 คน ผลจากการดำเนินกิจกรรม พบว่า จากการที่ผู้วิจัยติดตามความก้าวหน้า (17 เมษายน 2550) มีแกนนำเยาวชนเพียง 2 กลุ่มเท่านั้นที่สร้างผลงานและรับรองโดย แต่อีก 6 กลุ่ม (เดิม กำหนดไว้ 8 กลุ่ม) ผลงานไม่มีความก้าวหน้า และไม่เข้าใจรายละเอียดของกิจกรรมมากนัก ผู้วิจัย จึงหันไปใช้วิธีการ และเป็นที่ปรึกษาเพื่อให้แกนนำเยาวชนได้แนวคิดเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด ก่อนถึงกำหนดนำเสนอผลงาน (21 เมษายน 2550) ผู้วิจัยติดตามความก้าวหน้าของงานอีกครั้ง ปรากฏว่า กลุ่มที่ 5 ขอไม่ส่งผลงานเข้าร่วม เพราะสมาชิกกลุ่มติดภารกิจทางคนเท่านั้น แต่เมื่อถึงกำหนดวันนำเสนอผลงาน ปรากฏว่า กลุ่มที่ 2 ไม่เข้าร่วมนำเสนอผลงาน เนื่องจากสมาชิกกลุ่มไม่ครบ จึงขอถอนตัวจากการประกวดอย่างกระทันหัน

จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า ก่อนการนำเสนอผลงาน ทุกกลุ่มรู้สึกตื่นเต้น และมีความกังวลใจแต่奋进ด้วยเวลาค่อนข้างมีน้อย และมีความภาคภูมิใจในผลงานของกลุ่มตัวเอง และในระหว่างการนำเสนอผลงาน ตัวแทนของกลุ่มทำหน้าที่ได้ดีมาก เช่น นำเสนอผลงานของกลุ่ม มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และในขณะที่กลุ่มอื่นๆ นำเสนอผลงาน กลุ่มที่นั่งฟังก็มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับผลงานของเพื่อนๆ อนึ่ง การตัดสินของคณะกรรมการ(คะแนนเต็ม 80 คะแนน) ทั้ง 4 ท่าน พบว่า

รางวัลที่ 1 ได้แก่ กลุ่มที่ 6 คะแนนรวม 65 คะแนน

รางวัลที่ 2 ได้แก่ กลุ่มที่ 4 คะแนนรวม 64 คะแนน

จากการติดตามการดำเนินกิจกรรมนี้ ได้แก่ กลุ่มที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ จะต้องดำเนินโครงการจัดทำเลื่องของกลุ่มแกนนำเยาวชนต่อไป ส่วนการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณ ผู้วิจัยและพี่เลี้ยงจากอบต. คำสินธุ์ เป็นผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำวิธีการต่างๆ เพื่อให้การจัดทำเลื่องทีมประสิทธิภาพ

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ แกนนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมล่าช้ากว่าเวลา ที่กำหนด ส่งผลให้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมไม่เพียงพอ เนื่องจาก มีกิจกรรมการสรุปและ

ประเมินผลการเรียนรู้ด้วย อีกทั้งบรรยายการเรียนรู้ที่ไม่เอื้อเท่าที่ควร จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัย ดำเนินการอย่างเร่งด่วน และตัดกิจกรรมบางประเด็นออกไป ภายใต้ข้อจำกัดของระยะเวลา ดำเนินการ

8) กิจกรรม แปลงเกษตร夷าชน ห่วงใยสิ่งแวดล้อม

(18 มีนาคม -22 เมษายน 2550)

จากการประชุมร่วมกับแกนนำเครือข่ายสินธุ์เพื่อพ่องเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2550 เวลา 13.30.-15.00 น. เรื่องการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8 จากกิจกรรมค่ายอนุรักษ์ฯ เป็นกิจกรรมแปลงเกษตร夷าชน ห่วงใยสิ่งแวดล้อม ซึ่งมติในที่ประชุมเห็นชอบด้วย เนื่องจากว่า การฝึกให้夷าชนรู้จักเสียสละแรงงานซึ่งเป็นวัตถุคุณพื้นฐานในการประกอบกิจกรรม ทุกกิจกรรม และการทำแปลงเกษตรปลูกผักปลอดสารพิษมีผลดีต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งอาชีพหลัก ของชุมชนก็คือ เกษตรกรรม ดังนั้น ผลที่ได้จากกิจกรรมนี้นอกจากช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแล้ว ยัง ช่วยให้แกนนำ夷าชนเกิดความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรมด้วย หลังจากนั้นผู้วิจัยติดต่อสถานที่ ทำแปลงปลูกผัก ซึ่งเป็นที่ดินของสมาชิกแกนนำ夷าชนคนหนึ่ง และได้พูดคุยกับผู้ปกครอง ห่านกี ขินยอมอนุญาตให้ใช้สถานที่ดังกล่าวได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนัดประชุมแกนนำ夷าชนที่มีความสนใจในการทกิจกรรมนี้ในวันที่ 14 มีนาคม 2550 เวลา 16.30 น. ณ สถานีอนามัยลำสินธุ์ เพื่อชี้แจงการ ดำเนินกิจกรรม และนำไปปูดสถานที่ปลูกผัก เพื่อกำจัดวัชพืช และเตรียมแปลง ผักที่นำมาปลูก ได้แก่ ผักบุ้งจีน ผักคะน้า และพริกขี้หนู เนื่องจากว่าเป็นผักโตเร็วและปลูกง่ายใช้เวลาประมาณ 20-30 วัน ที่สามารถเก็บไปรับประทานได้

ผลการดำเนินกิจกรรม พบร่วมกัน ว่า มีแกนนำ夷าชนเข้าร่วมจำนวน 13 คน แกนนำ夷าชนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจของแกนนำ夷าชน ออกเป็น 7 กลุ่ม กลุ่มละ 1-3 คน ขึ้นตอน การกำจัดวัชพืชเริ่มตั้งแต่วันที่ 15 - 18 มีนาคม 2550 เวลา 15.00- 17.00 น จำนวน 4 วัน และนำปุ๋ย คอกมาผสม กองตากแฉดทิ้งไว้ 1 อาทิตย์ เพื่อฆ่าเชื้อโรคและศัตรูพืช ขั้นตอนการหัว่นเมล็ด วันที่ 28 มีนาคม 2550 เวลา 07.00 – 09.00 น. เสร็จสิ้นขั้นตอนการเพาะปลูกแล้ว ผู้วิจัยมอบหมาย หน้าที่ให้แกนนำ夷าชน หลักเดรวมารดน้ำผัก 1- 2 ครั้ง/วัน นอกจากนี้กลุ่มแกนนำ夷าชนได้นำ หมักชีวภาพมาผสมน้ำรดผักด้วย ทำให้ผักบุ้ง และผักคะน้า เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และไม่เป็น การทำลายต่อสภาพดิน และเมื่อผักเจริญเติบโตเต็มที่ ผู้วิจัยและแกนนำ夷าชนนำผลผลิตไป แจกจ่ายให้ผู้ปกครองของสมาชิกแกนนำ夷าชนและแกนนำชุมชนเพื่อนำไปประกอบอาหาร

จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบร่วมกัน แกนนำ夷าชนมีความสุขในการทกิจกรรม แม้ว่าอากาศจะร้อน และเป็นงานที่ไม่เคยทำมาก่อนก็ตาม แต่แกนนำ夷าชนมีความ

อดทนในการทำงาน ช่วยเหลือและมีความเห็นใจเพื่อนๆ นอกจากนี้ ในช่วงของการเก็บเกี่ยวผลผลิต แก่นนำเยาวชนมีความกระตือรือร้นที่จะนำไปให้ผู้ปกครองเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าเป็นผลงานที่ตนเองได้ลงมือปฏิบัติจริง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แก่นนำเยาวชน พบว่า “รู้สึกชอบแปลงที่นี่ มีความเป็นธรรมชาติสูง เช่นเคย” และ “ผู้ที่เราปลูกจะมีรอยแมลงกัดเจาะ แต่ก็มั่นใจได้ว่าไม่มีสารเคมีปนเปื้อนอย่างแน่นอน” (สัมภาษณ์กลุ่ม, 11 เมษายน 2550) และจากการสอบถามผู้ปกครอง พบว่า “ดีใจที่ลูกทำได้รู้สึกว่าจะขับมากขึ้น” และ “ดีใจที่ลูกได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ เพราะจะได้มีผักปลอดสารพิษไว้กิน” (สัมภาษณ์ผู้ปกครอง, 2 เมษายน 2550)

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ การติดต่อประสานงาน และแรงจูงใจเนื่องจากว่า ผู้วิจัยเน้นความสมัครใจในการทำกิจกรรม ไม่มีการบังคับแต่อย่างใด อีกทั้ง กิจกรรมเดิม ได้แก่ กิจกรรมค่ายอนุรักษ์ฯ แต่ตอนมา มีการปรับเปลี่ยนเนื่องจากห้องนอนของนักเรียนและแก่นนำชุมชน ไม่สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้นอกพื้นที่ และมีการอยู่ค่ายพักแรม (เนื่องจากว่า ความถี่ของกิจกรรมศึกษานอกสถานที่ และการอยู่ค่ายพักแรม เช่น กิจกรรมที่ 3 (ค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม) และกิจกรรมที่ 4 (กิจกรรมเขียนด้วยมือ สื่อด้วยใจ วิธีชีวิตเมืองลุง) และ กิจกรรมที่ 5 (กิจกรรม สุขสันต์บันเทิงเริงใจ) ส่งผลให้มีแก่นนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมเพียง 13 คนเท่านั้น

(2) กิจกรรมการเรียนรู้เสริม จำนวน 4 กิจกรรม

ในระหว่างการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้หลัก จำนวน 8 กิจกรรม ผู้วิจัย แก่นนำเยาวชน และแก่นนำชุมชน ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเสริม จำนวน 4 กิจกรรม ลดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะชีวิตและสังคมที่มีประโยชน์ในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน โดยมีที่มาของกิจกรรมเสริมทั้ง 4 กิจกรรม ดังนี้

- 1) ความต้องการของแก่นนำเยาวชน ได้แก่ กิจกรรมวิทยุชุมชน เพื่อเยาวชนลำสินธุ์
- 2) ข้อเสนอแนะจากแก่นนำชุมชน ได้แก่ กิจกรรม การเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มแก่นนำเยาวชน และกิจกรรม เรียนรู้การใช้สื่อเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน
- 3) ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย ได้แก่ กิจกรรม ออมวันละ 1 บาท ทั้งนี้ กิจกรรมเสริมทั้ง 4 กิจกรรม (ยกเว้น กิจกรรม การเลือกตั้งคณะกรรมการฯ) มุ่งเน้นรูปแบบกิจกรรมด้วยความสมัครใจและความสนใจเฉพาะบุคคล ดังนั้น กิจกรรมที่จัดขึ้นจึงมี

รูปแบบไม่เป็นทางการ เน้นความเรียบง่าย เป็นกันเอง และเพื่อสอดคล้องกับเงื่อนไขของแกนนำเยาวชนและชุมชน กิจกรรมดังกล่าวอาจมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อทดลองหารูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการต่อไป

1) กิจกรรม วิทยุชุมชน เยาวชนลำสินธุ์

(เดือนธันวาคม 2549 ถึง มีนาคม 2550)

ภายหลังจากการดำเนินกิจกรรมที่ 2 (แรลลีเยาวชนอาสารักลำสินธุ์ พาชีวินห่างไกล奥地ล์) เสริจสิ้น แกนนำเยาวชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับฐานการเรียนรู้วิทยุชุมชนเป็นอย่างมากจึงได้เสนอให้ผู้วิจัยเป็นผู้ประสานงานเรื่องการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การเป็นนักจัดรายการวิทยุ ซึ่งหลังจากผู้วิจัยร่วมปรึกษากับแกนนำนักจัดรายการวิทยุชุมชนแล้ว มีความเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์มาก และสอดคล้องกับแผนงานการพัฒนาเยาวชนของสถานีวิทยุชุมชนตำบลลำสินธุ์ด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดรายการวิทยุชุมชนกลุ่มแกนนำเยาวชนตำบลลำสินธุ์ ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2549 เวลา 09.00-15.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลลำสินธุ์ สำหรับวิทยากร คือ คุณยุทธพร ศรีภักดี และคุณยามนาวย ส่องแสง นักจัดรายการวิทยุชุมชนตำบลลำสินธุ์ รายละเอียดการดำเนินกิจกรรม มีดังนี้

ก. การบรรยายความเป็นมาและความสำคัญของวิทยุชุมชน

ข. การบรรยายการจัดตั้งวิทยุชุมชนตำบลลำสินธุ์ และการดำเนินงานที่ผ่านมา

ค. การบรรยาย หลักการเขียนข่าว การนำเสนอข่าวสาร

ม. การสาธิตวิธีการพูด การใช้อุปกรณ์ต่างๆในห้องจัดรายการ

ง. การฝึกปฏิบัติจริง การจัดตั้งทีม และจัดตารางการฝึกการจัดรายการวิทยุ

ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า มีแกนนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 25 คน ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า “ชอบกิจกรรมนี้มาก มีการฝึกพูดกับไมโครโฟน และเป็นกิจกรรมที่ท้าทาย และไม่เคยทำมาก่อน” (นิชนันท์ สัมปทานนิช (สัมภาษณ์) 25 พฤษภาคม 2549) ดังนั้น แกนนำเยาวชนจึงรวมกลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน จำนวน 8 กลุ่ม เพื่อดำเนินรายการวิทยุในวันเสาร์ – วันอาทิตย์ เวลา 14.00 – 18.00 น. ซึ่งกลุ่มแกนนำเยาวชนที่ดำเนินรายการ

วันเสาร์ จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้

ก. กลุ่มเพื่อนใจวัยรุ่น เวลา 14.00 – 15.00 น.

ข. กลุ่มรักบ้านเกิด เวลา 15.00 – 16.00 น.

ค. กลุ่มกบวนอุกฤษดา เวลา 16.00 – 17.00 น.

ม. กลุ่มลีลาตะลุง ลูกทุ่งบันเทิง เวลา 17.00 – 18.00 น.
 และในวันอาทิตย์ จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้
 ก. กลุ่มวัยบริสุทธิ์ เวลา 14.00 – 15.00 น.
 ข. กลุ่มเปิดใจวัยมันส์ เวลา 15.00 – 16.00 น.
 ค. กลุ่มลูกทุ่งข่าวสาร เวลา 16.00 – 17.00 น.
 ฉ. กลุ่มเยาวชนนานาสุขภาพ เวลา 17.00 – 18.00 น.

การดำเนินกิจกรรมการจัดรายการวิทยุ เริ่มจัดรายการอย่างเป็นทางการในวันเสาร์ ที่ 2 ธันวาคม 2549 โดยมีคุณยุทธพร ศรีภักดี และคุณอันวย ส่องแสง ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในช่วง ระยะเวลา 1 เดือน แก่นนำเยาวชนให้ความสนใจและตั้งใจในการจัดรายการอย่างเต็มที่ จากการที่ ผู้วิจัยสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่า ทุกกลุ่มที่จัดรายการมีการเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดี เตรียม ข่าวสารที่จะนำมาพูดในรายการ และซ้อมพูดก่อนการเปิดรายการ มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่ขาด ความมั่นใจในตนเอง และไม่มีการเตรียมตัวล่วงหน้า ส่งผลให้การจัดรายการติดขัดในช่วง ระยะเวลา 1-2 เดือนแรกเท่านั้น (ระยะเวลาดำเนินการ จำนวน 4 เดือน ตั้งแต่ เดือนธันวาคม 2549 – มีนาคม 2550)

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่นจากการ สัมภาษณ์แก่นนำเยาวชน พบว่า “ห้องจัดรายการควรปรับปรุงให้ดีขึ้น และขยายคลื่นความถี่ให้ไกล กว่านี้ เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ฟังให้มากขึ้น” และ “ควรนำระบบคอมพิวเตอร์ใช้ในการเปิดเพลงเพื่อความ รวดเร็ว และการสื่อสารที่มีข้อมูลอ้างอิงได้ชัดเจน” (ประพัสรรค์ ไชยเอียด (สัมภาษณ์) 23 ธันวาคม 2549) ดังนั้น หากได้รับการแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น ในประเด็นดังกล่าว สามารถแก่นำ เยาวชนจะเกิดแรงจูงใจในการจัดรายการวิทยุชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2) กิจกรรม การเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มแก่นนำเยาวชน

(7 มกราคม 2550)

คุณอุทัย บุญคำ ร่วมหารือกับผู้วิจัยเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่มแก่นนำ เยาวชน เนื่องจากคุณอุทัยมีความคิดเห็นว่า แก่นนำเยาวชนรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมเป็นเวลา 2 เดือนแล้ว จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีคณะกรรมการ เพื่อการติดต่อประสานงานในเรื่องต่างๆ และเพื่อ สร้างการมีส่วนร่วมของแก่นนำเยาวชนในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยังต้องดำเนินต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึง นัดประชุมกลุ่ม (23 ธันวาคม 2549) เพื่อชี้แจงและร่วมกันหาข้อสรุป พบว่า ในที่ประชุม กำหนดการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มฯ ในวันที่ 7 มกราคม 2550 เวลา 13.00 น. -16.00 น. ณ เครื่อข่ายสินธุ์แพรทอง

ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า มีแกนนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 38 คน
แกนนำเครือข่ายสินธุ์แพรทอง 2 คน เพื่อร่วมสังเกตการณ์และให้คำปรึกษาในประเด็นข้อสงสัยของ
แกนนำเยาวชน ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า คณะกรรมการที่มาจากการแต่งตั้ง มี
ดังนี้

ก. ประธาน	ได้แก่ นายวิทยาตน์ รุ่งเรือง
ข. รองประธาน	ได้แก่ นายวีระวัฒน์ ปานเพือก
ค. เลขาธุการ	ได้แก่ นางสาวนิชนันท์ สัมปทานิช
ม. เหรัญญิก	ได้แก่ นางสาวกรรณิการ์ ศรีสุวรรณ
ง. ปฎิคม	ได้แก่ นายธเนศ นาลคลิบ
จ. ประชาสัมพันธ์	ได้แก่ นายเกียรติศักดิ์ เศรษฐสุข

นอกจากนี้ กลุ่มแกนนำเยาวชนได้ร่วมกันเสนอข้อปฏิบัติร่วมกัน จำนวน 10 ข้อ ดังนี้

- ก. แกนนำเยาวชนทุกคนต้องตรงต่อเวลาทุกครั้งที่มีการนัดหมาย
  - ข. ใน การเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อย
  - ค. แกนนำเยาวชนทุกคนต้องพูดจาสุภาพ ไพเราะ
  - ง. มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ลักษณะของคนอื่น
  - จ. มีความกล้าแสดงออกในทางที่สร้างสรรค์
  - ฉ. ไม่พูดคุยเสียงดังรบกวนผู้อื่น มีมารยาทในการเป็นผู้ฟังที่ดี
  - ช. มีความกระตือรือร้นและตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย
  - ช. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจ
  - ช. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น
  - ฉ. ในกรณีที่ติดธุระ หรือมีภารกิจเร่งด่วน ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ต้องขออนุญาตผู้วิจัยและแกนนำชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมก่อนทุกครั้ง
- หลังจากการดำเนินกิจกรรมในช่วงการเลือกตั้งเสรีจังหวัด แกนนำเยาวชนได้เสนอรายชื่อผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานของแต่ละหมู่บ้าน โดยมีประธานกลุ่มและรองประธาน กลุ่มดำเนินกิจกรรมต่อจากผู้วิจัย ผลสรุปอุปกรณ์ฯ ในจำนวน 9 หมู่บ้าน จะมีแกนนำเยาวชนผู้ที่ทำหน้าที่ประสานงาน นัดประชุมกลุ่มแกนนำเยาวชน จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ดังนี้

ตารางที่ 14 รายชื่อคณะกรรมการฝ่ายประสานงานกลุ่มแกนนำเยาวชนดำเนินธุรกิจ

หมู่บ้าน	ผู้ประสานงาน	
หมู่ 1 บ้านคลองหมาวย	1. นายพงศ์สัตติพย์	ศรภักดี
	2. นายพศวิร์	เสี้้งนนท์
หมู่ 2 บ้านสวนหมาก	1. เด็กชายธีระบุญช	ดวงจินดา
	2. นางสาวชิดารัตน์	ขาวทอง
หมู่ 3 บ้านลำสินธุ์เหนือ	1. นายสมพร	ส่งแสง
	2. นายณัตรชัย	ถังขศรี
หมู่ 4 บ้านห้วยทำผัง	1. เด็กชายกิตติญา	หอยสกุล
	2. นายสิวราช	อินตีวิชัย
หมู่ 5 บ้านโหลลีไฟ	1. นางสาวจุฑารัตน์	ชาญเกตุ
	2. นางสาวราพร	คำจำนงค์
หมู่ 6 บ้านโนน	1. นางสาวอุไรรัตน์	เสนชู
	2. นายพันธุ์ช่าง	เนียมรัตน์
หมู่ 7 บ้านbam	1. นายธเนศ	นาวนลิบ
	2. นายวีระวัฒน์	ปานเพือก
หมู่ 8 บ้านลำสินธุ์ใต้	1. นายประพัสรรค์	ไชยอีบด
	2. นายสนธยา	หนูคง
หมู่ 9 บ้านโหลลีอม	1. นายสมใจ	ปรางคำ
	2. นายศักดิ์สิทธิ์	บุญคำ
รวม	18 คน	

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบร่วม ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ แกนนำเยาวชนบางส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แกนนำเยาวชนจากกลุ่มต้นกล้าลำสินธุ์ ได้แสดง ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งคณะกรรมการ กล่าวว่า “ควรเลือกกรรมการชุดเดิมจากกลุ่มต้นกล้า ลำสินธุ์ เพราะเพื่อนที่ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในกลุ่มต้นกล้า มีความเหมาะสมแล้ว” (วีระวัฒน์ ปาน เพือก , 7 มกราคม 2550) และจากข้อมูลพื้นฐานของแกนนำเยาวชน พบร่วม สมาชิกแกนนำเยาวชน ร้อยละ 23.8 สังกัดกลุ่มต้นกล้าลำสินธุ์ ทำให้มีบทบาทในการเสนอประเด็นดังกล่าว และนาย

วิทวัฒน์ รุ่งเรือง และแกนนำเยาวชนจำนวน 3-4 คน มีข้อสังสัยเกี่ยวกับความเป็นมาของกลุ่มแกนนำเยาวชนในประเด็นเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มแกนนำเยาวชนนี้ หน่วยงานใดที่ให้การสนับสนุนและ/หรือกลุ่มแกนนำเยาวชนการดำเนินงานอยู่ภายใต้หน่วยงานใด ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลลำล่าสินธุหรือเครือข่ายสินธุเพรทอง (การบันทึกระหว่างดำเนินกิจกรรมของผู้วิจัย ,7 มกราคม 2550)

ดังนั้น ผู้วิจัยและคุณอุทัย บุญคำ แกนนำเครือข่ายสินธุเพรทอง จึงได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแกนนำฯ ว่า “การรวมกลุ่มแกนนำเยาวชนในครั้งนี้เพื่อดำเนินงานวิจัยเฉพาะกิจหรือช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัยแล้ว กลุ่มแกนนำเยาวชนจะดำเนินกิจกรรมต่อไปหรือยุติบทบาทลงกี๊ห์น้อยกับลูกๆทุกคน ที่จะสามัคคีกันเพื่อให้กลุ่มของลูกๆดำรงอยู่ต่อไปหรือถ้าลูกๆปล่อยคละเลยไป กลุ่มนี้ก็จะสูญจากชุมชนเราแน่นอน” (อุทัย บุญคำ, 7 มกราคม 2550)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า หน่วยงานที่สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์กร ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลลำล่าสินธุ เครือข่ายสินธุเพรทอง และสถานีอนามัยลำล่าสินธุ สำหรับประเด็นการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มแกนนำเยาวชนในวันนี้ เป็นอย่างไร แกนนำชุมชนหลายท่านได้เสนอแนะว่า แกนนำเยาวชนดำเนินกิจกรรมร่วมกัน 3 กิจกรรมแล้ว มีความสัมพันธ์และรู้จักกันในระดับหนึ่งแล้ว ดังนั้น ควรมีการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มเพื่อความเป็นรูปธรรม และอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งยังเป็นการปลูกจิตสำนึกการทำงานแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการดำรงอยู่ของกลุ่มแกนนำเยาวชนในชุมชนต่อไปอีกด้วย

3) กิจกรรม ออมวันละ 1 บาท

(สัปดาห์ที่ 3 ของทุกเดือน เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม 2550)

ภายหลังจากการประชุมแกนนำเยาวชนในวันที่ 16 ธันวาคม 2549 เรื่องการดำเนินกิจกรรมออมวันละ 1 บาท ซึ่งในที่ประชุมมีมติเห็นชอบด้วย ดังนั้นหลังเสร็จสิ้นการดำเนินกิจกรรมการเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มแกนนำเยาวชน ผู้วิจัยร่วมประชุมกับกรรมการแกนนำเยาวชน และมีแกนนำเครือข่ายสินธุเพรทองร่วมรับฟังด้วยและเป็นที่ปรึกษาเพื่อการวางแผนดำเนินกิจกรรมออมวันละ 1 บาท สรุปว่า จะมีการออมเงินสัปดาห์ที่ 3 ของทุกเดือน เวลา 13.30 - 15.30 น. จำนวนเงินรับฝากตั้งแต่ 1 บาท ขึ้นไปโดยเริ่มออมเงินตั้งแต่เดือนมกราคมเป็นต้นไป สถานที่รับออมเงิน มี 2 จุด คือ เครือข่ายสินธุเพรทอง และสถานีวิทยุชุมชน สำหรับแกนนำเยาวชนที่รับผิดชอบรับฝากเงิน ได้แก่ นางสาวกรรณิการ์ ศรีสุวรรณ และนางสาวจุฬาลักษณ์

สัมปทานนิช โดยจะนำเงินออมในแต่ละเดือนมาฝากกู้ม ออมทรัพย์ของเครือข่ายสินธุ์เพรทอง ต่อไป

ผลการดำเนินกิจกรรม พบว่า มีแกนนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 26 คน จากการดำเนินกิจกรรม พบว่า แกนนำเยาวชนมีความตั้งใจในการนำเงินมาออม และฝึกการทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายควบคู่กัน สำหรับยอดเงินออมดังต่อไปนี้เดือนมกราคมจนถึงเดือนเมษายน 2550 มีรายละเอียดดังนี้

ก. เดือนมกราคม	ยอดเงินรวม	966	บาท
ข. เดือนกุมภาพันธ์	ยอดเงินออม	650	บาท
ก. เดือนมีนาคม	ยอดเงินออม	420	บาท
ม. เดือนเมษายน	ยอดเงินออม	1,060	บาท

จากการสัมภาษณ์แกนนำเยาวชน พบว่า สาเหตุที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ เพราฯ เกรงว่า เมื่อตนเองมีเงินติดตัวมากจะใช้หมด ดังนั้น จึงนำมาออมกับกู้มเพื่อว่าอย่างน้อยก็มีเงินเก็บไว้ใช้ในยามฉุกเฉินได้ (กิจติญา หอยสกุล (สัมภาษณ์) 25 มีนาคม 2550) และแกนนำเยาวชนอีกจำนวนหนึ่ง ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมนี้ เพราฯ ได้เข้าเป็นสมาชิกของกู้ม ออมทรัพย์ในหมู่บ้านของตนเองก่อนแล้ว ดังนั้น หากจะนำเงินมาฝากของกู้มฯ ผู้ปกครองก็ไม่อนุญาต (สัมภาษณ์กู้ม, 21 กุมภาพันธ์ 2550)

ผู้วิจัยพบว่า เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2550 กิจกรรมออมเงินวันละ 1 บาท ยังคงดำเนินกิจกรรมอยู่ โดยมีนายสมพร ส่งแสง แกนนำเยาวชน เป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมนี้ และผู้ทำหน้าที่รับฝากเงิน ได้แก่ นายพศิริ เส้งนนท์ (จุดที่ 1) และนางสาวจุฬาลักษณ์ สัมปทานนิช (จุดที่ 2) ซึ่งจุดรับฝากเงินประจำอยู่ที่บ้านของแกนนำเยาวชน ทั้ง 2 คน และยอดเงินทั้งหมด นายสมพร ส่งแสง จะเป็นผู้นำไปฝากออมทรัพย์ของเครือข่ายสินธุ์เพรทอง ทุกวันที่ 9 ของทุกเดือน เวลา 13.00 -15.00 น.

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ กิจกรรมขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง แกนนำเยาวชนที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมออมวันละ 1 บาท เสนอแนะว่า “ทางผู้ใหญ่ ควรสนับสนุนงบประมาณสำหรับทำสมุดฝากเงินให้สมาชิกบ้าง” (วิทวัฒน์ รุ่งเรือง (สัมภาษณ์) 23 ธันวาคม 2549) จากการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า สมาชิกแกนนำเยาวชนบางส่วน ขาดความรับผิดชอบและการต่องต่อเวลาในการฝากเงินแต่ละเดือน ก่อให้เกิดภาระหน้าที่แก่ผู้ทำหน้าที่รับฝากเงินที่ต้องประสานงานอีกครั้ง และทำหน้าที่เก็บระยะเวลาที่กำหนดไว้ (13.00 – 15.30 น.)

ในเมืองต้น ผู้วิจัยทำการทดลองค้นหาแกนนำเยาวชนผู้ที่จะรับหน้าที่ในการรับฝากเงินและสถานที่การดำเนินงาน ส่งผลให้ใน 3 เดือนแรกอยู่ในช่วงทดลองรูปแบบของกิจกรรม

จึงมีการเปลี่ยนแปลงบอยครั้ง ทำให้บางครั้ง แกนนำเยาวชนสับสน ยกตัวอย่างเช่น ในการออมเงิน ครั้งที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 2550 ผู้วิจัย ได้กำหนดสถานที่รับฝากเงิน จุดที่ 1 ได้แก่ บริเวณหน้าร้าน ศูนย์ผลิตและกระจายสินค้าคำรามลำลูกกา จุดที่ 2 สถานีวิทยุชุมชน แต่เนื่องจากความคุ้นเคยกับ สถานที่ออมเงินและผู้รับฝากในครั้งที่ 1 ส่งผลให้สมาชิกแกนนำเยาวชนส่วนหนึ่งสับสนในสถานที่ และผู้รับฝาก ทำให้ขาดการออมเงินในครั้งนี้ (ในทุกครั้งก่อนการออมเงิน ฝ่ายประสานงานจะทำ หน้าที่แจกหนังสือกำหนดการฯแก่สมาชิกล่วงหน้า 3 วัน) อนึ่ง รูปแบบการดำเนินกิจกรรม ออมวันละ 1 บาท มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 15 รายละเอียดกำหนดการกิจกรรมออมเงินวันละ 1 บาท ประจำปี 2550

ครั้งที่	ผู้รับฝาก		เวลา 13.30 – 15.30 น./สถานที่	
	จุดที่ 1	จุดที่ 2	จุดที่ 1	จุดที่ 2
1	กรรชนิการ์	นิชนันท์	เครื่องข่ายสินธุ์เพรส	สถานีวิทยุชุมชน
มกราคม 50			ทอง	
2	กิตติญา	นเรศ	ศูนย์ผลิตและ กระจายสินค้าคำราม คำราม	สถานีวิทยุชุมชน
กุมภาพันธ์ 50				
3	พศวีร์	จุฬาลักษณ์	เครื่องข่ายสินธุ์เพรส	บ้านจุฬาลักษณ์
มีนาคม 50			ทอง	
4	พศวีร์	จุฬาลักษณ์	เครื่องข่ายสินธุ์เพรส	เครื่องข่ายสินธุ์เพรส (เนื่องจาก มีกิจกรรมที่ เมษายน 50
เมษายน 50				7 และสรุปการเรียนรู้)
5 - 12	พศวีร์	จุฬาลักษณ์	บ้านพศวีร์	บ้านจุฬาลักษณ์
พฤษภาคม -				
ธันวาคม 50				

4) กิจกรรม เรียนรู้การใช้สื่อเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน

(18 กุมภาพันธ์ 2550)

คุณอุทัย บุญคำ แกนนำเครื่องข่ายสินธุ์เพรส ทอง ร่วมปรึกษาหารือกับผู้วิจัย (วันที่ 9 มีนาคม 2550) เรื่องการอบรมการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องโปรดเจ็คเตอร์ให้กับแกนนำ

เยาวชนที่มีพื้นฐานด้านการใช้คอมพิวเตอร์ในระดับหนึ่ง โดยคุณอุทัย บุญคำ ได้ติดต่อประสานงานกับคุณพิเชษฐ์ เกียดนิล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสถานีอนามัยลำสินธุ์ มาเป็นวิทยากรในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว ณ เครื่อข่ายสินธุ์เพรทอง ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550 เวลา 13.00 -15.00 น. ดังนั้นผู้วิจัยจึงออกแบบสื่อของอนุญาตผู้ปกครองให้แก่นำเยาวชนที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้จำนวน 6 คน เข้ารับการฝึกทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีดังกล่าว

ผลการดำเนินกิจกรรม พบร้า มีแก่นำเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 6 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอบต.ลำสินธุ์ จำนวน 1 คน และชาวบ้านหมู่ที่ 1 ซึ่งสนใจเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 8 คน ผลการดำเนินกิจกรรม พบร้า วิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้ และทักษะการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องโปรดักเตอร์ได้เป็นอย่างดี แก่นำเยาวชนสามารถเข้าใจและปฏิบัติตามได้อย่างรวดเร็ว และมีความกระตือรือร้นซักถามการใช้งานในส่วนอื่นๆด้วย เช่น การจัดทำสื่อซีดีประกอบเพลง การจัดทำวีดีโอประกอบการบรรยาย เป็นต้น ซึ่งวิทยากรก็สามารถให้ความรู้ในประเด็นที่แก่นำเยาวชนได้ซักถามทั้งหมด และจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบร้า แก่นำเยาวชนทั้ง 6 คน มีพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์อยู่เป็นทุนเดิมแล้ว จึงสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบร้า แก่นำเยาวชนมีความสนใจและตั้งใจจริง ขณะที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่บ้านกับผู้ฝึกปฏิบัติตามที่วิทยากรได้แนะนำในช่วงของการฝึกอบรม และให้ข้อเสนอแนะว่า ควรฝึกอบรมการใช้กล้องวีดีโอด้วย และควรมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีสำหรับเยาวชนเพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้และฝึกทักษะการใช้งานที่จำเป็นต่องานพัฒนาชุมชน

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ ข้อจำกัดในด้านระยะเวลาของวิทยากร กระบวนการ เนื่องจากว่า คุณพิเชษฐ์ เกียดนิล มีภารกิจการอยู่เรื่วที่สถานีอนามัยลำสินธุ์ จึงมีระยะเวลาอบรมให้ความรู้เพียง 2 ชั่วโมงเท่านั้น ส่งผลให้การอบรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว และกระชับ ทำให้แก่นำเยาวชนบางส่วนเกิดความสับสนในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์กับการฉายโปรดักเตอร์ แต่อย่างไรก็ตาม คุณพิเชษฐ์ เกียดนิล ได้ชี้แจงว่า คุณอุทัย บุญคำ จะติดต่อให้มาเป็นวิทยากรอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเวลาและการหน้าที่ของวิทยากรด้วย

สรุปว่า จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 8 กิจกรรมหลัก และกิจกรรมเสริมจำนวน 4 กิจกรรม พบร้า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย มีเทคนิคบริการที่สามารถทำให้แก่นำเยาวชนเกิดการเรียนรู้ได้จริง เนื่องจากว่า กิจกรรมโดยส่วนใหญ่เป็นการฝึกปฏิบัติจริง เสริมด้วยความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ค่ายพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ส่งผลให้แก่นำเยาวชนเกิดการพัฒนา/เปลี่ยนแปลงทักษะชีวิตและสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจากการสังเกตของผู้วิจัย พบร้า มีความสอดคล้องกับผลการทดสอบก่อน-

หลังการเรียนรู้ ก่อตัวคือ แกนนำเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น และมีพฤติกรรมที่แสดงในด้านบวกมากขึ้น เช่น การมีสัมมาคาระ ความอ่อนน้อมถ่อมตัว และมีจิตสำนึกรักชุมชนเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปผล การประเมินผล และการติดตามผล

ผู้จัดจัดเวลาที่สรุปการเรียนรู้ ในวันที่ 22 เมษายน 2550 ณ เครื่องข่ายสินธุ์เพรทอง เวลา 13.00 - 16.00 น. มีแกนนำเยาวชนเข้าร่วม จำนวน 22 คน และแกนนำชุมชน จำนวน 6 คน เพื่อทำการสรุปประเด็นการเรียนรู้ และศึกษาผลเบื้องต้นจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีการทดสอบแบบวัดทักษะชีวิตและสังคมหลังการเรียนรู้ รวมทั้งให้กลุ่มแกนนำเยาวชนได้นำเสนอความคิดและทบทวนความเปลี่ยนแปลงของตนเองที่เกิดขึ้นจริง ลงในเอกสารสรุปการเรียนรู้ (ภาคผนวก ค) หลังจากนั้น แกนนำชุมชน ได้สรุปการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแกนนำเยาวชน และให้ข้อแนะนำเกี่ยวกับการนำผลการเรียนรู้ที่ได้รับในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของแกนนำเยาวชนแต่ละคน

สำหรับการประเมินผลการเรียนรู้โดยรวมทั้งหมด ผู้จัดสรุปผลจาก กิจกรรมสะท้อนความรู้สึก และการสรุปบทเรียนในแต่ละกิจกรรม แบบสัมภาษณ์ของแกนนำเยาวชน และผลเบื้องต้นที่เกิดจากแบบวัดทักษะชีวิตและสังคม

ในระหว่างวันที่ 23- 30 เมษายน ผู้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ และแยกแบบทดสอบสรุปผลการเรียนรู้ต่อแกนนำเยาวชนเป็นรายบุคคล สาเหตุเนื่องมาจากการจัดเวลาที่สรุปการเรียนรู้ที่ผ่านมา (22 เมษายน 2550) ณ เครื่องข่ายสินธุ์เพรทอง มีการศึกษาดูงานจากชุมชนภายนอก ส่งผลให้บรรยายกาศในการจัดเวทีฯ ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร มีการส่งเสียงดัง ตั่งผลให้แกนนำเยาวชนขาดสมาธิในการทำแบบทดสอบ อนึ่ง ผู้จัดทราบว่าจะมีการศึกษาดูงานของชุมชนภายนอกมาประชุมที่เครื่องข่ายสินธุ์เพรทอง ล่วงหน้าเป็นเวลา 1 วัน แต่อย่างไรก็ตาม ผู้จัดได้ดำเนินการแยกหนังสือเชิญประชุมล่วงหน้าก่อนแล้วเป็นเวลา 3 วัน และจากการแก้ไขปัญหารือสถานที่ พบร่วม สถานที่ที่มีความพร้อมในการจัดประชุม ได้แก่ วัดทั้ง 3 แห่ง ของตำบลลำสินธุ์ ติดงานปานกิจพัฟ และสถานที่อื่นๆ ไม่สามารถใช้จัดประชุมได้ เนื่องจากขาดสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่คับแคบเกินไป ทั้งนี้ แกนนำชุมชนที่เข้าร่วมเวทีการสรุปผลการเรียนรู้ มีความจำเป็นต้องมาร่วมต้อนรับคณะกรรมการด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกต่อแกนนำชุมชน ผู้จัดจึงมีความจำเป็นที่ต้องจัดเวลาที่สรุปการเรียนรู้ ณ เครื่องข่ายสินธุ์เพรทอง

อย่างไรก็ตาม หลังจากการออกจากรั้นที่อย่างไม่เป็นทางการ (30 เมษายน 2550) ผู้วิจัยมีการติดตามผล ในช่วงเวลาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนสิงหาคม 2550 เพื่อติดตามและสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งในส่วนของแกนนำเยาวชนและกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การติดตามการดำเนินงานของกิจกรรมเสริมที่ 2 օอມวันละ 1 นาที ซึ่งทางกลุ่ม แกนนำเยาวชนมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีนายสมพร ส่งแสง นายพศวิร์ เสิงนนท์ นางสาว จุฬาลักษณ์ สัมปทานนิช และนายนเรศ อุตะปะละ ซึ่งเป็นคณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการนี้

ในส่วนของกิจกรรมเสริมที่ 1 วิทยุชุมชน เยาวชนคำสั่นรู้ แกนนำเยาวชนดำเนินการ ต่อเนื่องตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2549 ถึง เดือนมีนาคม 2550 รวมทั้งหมด 4 เดือน จึงหยุดชะงักลง จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า แกนนำชุมชนขาดความคุ้มครอง และอาจนำไปสู่ต่อ กิจกรรมนี้อย่างจริงจัง เครื่องมืออุปกรณ์ในการจัดรายการ ไม่ทันสมัย ขาดการคุ้มครองและปรับปรุง อีกทั้งห้องจัดรายการอากาศถ่ายเทไม่สะดวก รวมทั้งแกนนำเยาวชนขาดแรงจูงใจในการดำเนิน รายการ

จากการสัมภาษณ์แกนนำเยาวชน พบว่า “คลื่นสัญญาณความถี่ไม่ชัดเจน ทำให้มีผู้ฟัง จำนวนน้อยหรืออาจไม่มีเลย บ่อยครั้งที่จัดรายการเหมือนพูดให้ตัวเองฟัง” (วิทวัฒน์ รุ่งเรือง (สัมภาษณ์) 23 ธันวาคม 2549) และ “ควรจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ในการเลือกเบิดเพลง เพราะ สามารถเลือกเพลงที่จะเปิดหรือบอกร้องซ้ำได้ รวมทั้งจัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้อแผ่นซีดี เพลงด้วย เนื่องจากว่า ผู้ดูต้องยึดซีดีเพลงของเพื่อนๆ มาเปิดในรายการทุกครั้ง” (ประพัฒน์ ไชย เอียด (สัมภาษณ์) 24 ธันวาคม 2549) ซึ่งสอดคล้องกับเหตุการณ์ในการจัดการเรียนรู้ของ เสาลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองครี (2545) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของชุมชนและการอาศัยการ มีส่วนร่วมมีจากหลายฝ่ายอีกด้วย

อนึ่ง จากการสังเกตและสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ พบว่า แกนนำเยาวชนมีความสนใจ การจัดรายการวิทยุ และต้องการฝึกฝนต่อไป เนื่องจาก ทุกวันเสาร์- วันอาทิตย์ เป็นวันหยุด ต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ดังนั้น ผู้วิจัยขอแสดงความคิดเห็นว่า แกนนำชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำเป็นต้องให้การ สนับสนุนอย่างจริงจังในกิจกรรมนี้ เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่มีความสนใจในการจัดรายการวิทยุ เนื่องจากว่า เป็นกิจกรรมสนุกสนาน ได้ฝึกทักษะการพูด การสื่อสาร การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวและติดตามอย่างต่อเนื่อง สามารถพัฒนา แกนนำเยาวชนในด้านทักษะการสื่อสารต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

3.3 ผลเบื้องต้นของการพัฒนาระบวนการเรียนรู้

3.3.1 สำหรับกลุ่มแกนนำเยาวชน

(1) ผลการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมการเรียนรู้

(2) การเปลี่ยนแปลงด้านทักษะชีวิตและสังคม

ผู้วิจัย สามารถอธิบายรายละเอียดของผลเบื้องต้นที่เกิดขึ้นสำหรับกลุ่มแกนนำเยาวชน ดังนี้

(1) ผลการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้หลัก จำนวน 8 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การรู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่น

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ จากการสัมภาษณ์การเรียนรู้ของแกนนำเยาวชน พบร่วมกัน “ได้รับความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นอันตรายแก่เยาวชน ทำให้เข้าใจและรับรู้ถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง” (สิวราช อินตัชิรชัย (สัมภาษณ์) 22 ตุลาคม 2549) และ “ได้ข้อคิดดีๆ ให้กับตนเองและครอบครัว” (จุฬารัตน์ ชาญเกตุ (สัมภาษณ์) 22 ตุลาคม 2549) นอกจากนี้ จากการเขียนแสดงความรู้สึกในช่วงท้ายของกิจกรรม พบร่วมกัน “แกนนำเยาวชนส่วนใหญ่เสนอความคิดเห็นในประเด็นเดียวกัน คือ การเข้าร่วมกิจกรรมนี้ ทำให้ได้รับความรู้และร่วมเล่นเกมสนุกสนานอย่างสนุกสนาน

2) ด้านทัศนคติ จากการสรุปการเรียนรู้ พบร่วมกัน “แกนนำเยาวชนคนหนึ่งเสนอแนะว่า “กิจกรรมนี้ดีมากๆ แต่เวลาน้อยเกินไป เพราะรู้สึกดีที่ได้ทำแบบนี้ ไม่เคยทำมาก่อนเลยชีวิตนี้” (สนธยา หนูคง (สัมภาษณ์) 22 ตุลาคม 2549) และ “วันนี้สนุกมาก ได้รู้จักตนเองว่าต้องการสิ่งใดและมีความฝันคล้าย” (ธเนศ นวลคลิน (สัมภาษณ์) 22 ตุลาคม 2549)

3) ด้านพฤติกรรม จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยและแกนนำชุมชน พบร่วมกัน “แกนนำเยาวชนเรียนรู้การวางแผนการทำงานร่วมกัน เช่น กิจกรรม “หอคอยกระดาษ” วิทยากรแบ่งกลุ่มการทำงานให้ช่วยกันสร้างหอคอยกระดาษจากกระดาษหนังสือพิมพ์ กลุ่มใหญ่สูงที่สุดและไม่ล้ม กลุ่มน้อยชนะเลิศ และกิจกรรม ‘สามเหลี่ยมแห่งความสมดุล’ เป็นการฝึกทักษะด้านการคิดและฝึกสมรรถิ จะเห็นได้ว่า แกนนำเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น และจากการสัมภาษณ์ นายศักดิ์สิทธิ์ บุญคำ พบร่วมกัน “กิจกรรมนี้ใช้ได้ที่เดียว รู้สึกดีมากและสนุกสนาน วิทยากรเป็นกันเอง ถ้าจัดครั้งต่อไปจะมาเข้าร่วมอีกครั้ง” (สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2549)

กิจกรรมที่ 2 แรลลี่เยาวชนอาสารักล้ำสินธุ์ พาชีวินห่างไกลเดอส์

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ จากแบบทดสอบก่อนการเรียนรู้ พบร่วมกับนักเรียนจำนวน 42 คน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนในระดับน้อยมาก จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน (12 ข้อ) มีเพียงร้อยละ 4.8 (2 คน) เท่านั้นที่ได้คะแนนสูงสุด คือ 10 คะแนน

หลังจากเข้าร่วมการเรียนรู้ทั้งหมด 6 ฐาน พบร่วมกับนักเรียนจำนวน 6 ฐาน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์โรคเดอส์ ประวัติความเป็นมาของสถานีอนามัย บทบาทหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบลล้ำสินธุ์ โครงสร้างองค์กรและแผนการดำเนินงานของเครือข่ายสินธุ์เพื่อป้อง ประวัติความเป็นมาของเหตุการณ์ถังแดง และการจัดรายการวิทยุชุมชน ซึ่งหลังจากกิจกรรมนี้สิ้นสุดลง โครงการวิทยุชุมชน เยาวชนล้ำสินธุ์ ได้ก่อตัวขึ้นมาเพื่อให้แกนนำเยาวชนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง ใช้ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 4 เดือน (ธันวาคม 2549- มีนาคม 2550)

2) ด้านทัศนคติ จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบร่วมกับนักเรียนจำนวนเกิดความรู้สึกรักและห่วงเห็นชุมชนของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องราวประวัติ - ศาสตร์ถังแดง และจากการสัมภาษณ์ พบร่วม “ภาคภูมิใจบรรพบุรุษของตนเองที่เสียสละชีวิตเพื่อความอยู่รอด” (อุพาลักษณ์ สัมปทานนิช (สัมภาษณ์) 19 พฤษภาคม 2549) และ “ประทับใจวัดเกย์ตรนิคิม เพราะเงียบสงบมาก ทุกคนสามารถตื่นให้พร้อมพิธีทางศาสนาได้โดยไม่ต้องรอ” (ธีระยุทธ ดวงจินดา (สัมภาษณ์) 19 พฤษภาคม 2549)

3) ด้านพฤติกรรม จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบร่วมกับนักเรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับดี และมีความตั้งใจในการศึกษาทำความรู้จักแหล่งเรียนรู้ในชุมชนทั้ง 6 ฐานการเรียนรู้ และจากการสอบถามความแกนนำเยาวชน พบร่วม หลังจากได้รับความรู้ในแต่ละฐานแล้ว มีความต้องการที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่ให้คนอื่นๆทราบด้วย เนื่องจากว่า สาระที่ได้รับในวันนี้มีประโยชน์มาก และรู้สึกดีที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแกนนำฯ (สัมภาษณ์กุลุ่ม, 18 พฤษภาคม 2549)

กิจกรรมที่ 3 ค่ายพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของกลุ่มแกนนำเยาวชน

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ จำนวนแกนนำเยาวชนที่เข้าร่วม จำนวน 45 คน ได้รับความรู้ในประเด็นที่หลากหลายจากพระวิทยากร เกี่ยวกับคุณธรรม และจริยธรรม และสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

2) ด้านทัศนคติ จากการสอบถามความรู้สึกที่ได้รับจากการเข้าค่ายในครั้งนี้ พบร่วม “มีความประทับใจพระวิทยากร สถานที่ และเพื่อนๆแกนนำเยาวชนทุกคน เนื่องจาก สถานที่แห่งนี้ทำให้ทุกคนได้รู้จักกัน และสนิทกันมากขึ้น” (ธีระชาติ ศรีโยชา (สัมภาษณ์) 11 ธันวาคม

2549) และ “หลังจากพิจารณารายเรื่องนุญ - นาป เศรีเจแล้ว เกิดความรู้สึกกลัวบ้าป และไม่อยากทำความช้ำอีกแล้ว” (พงศ์สติตย์ ศรภักดี (สัมภาษณ์) 11 ธันวาคม 2549)

3) ด้านพฤติกรรม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมหลังจากที่ออกจากค่ายฯ แก่นนำเยาวชนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ยกตัวอย่างเช่น นายธเนศ นวลขลิบ กล่าวว่า “ผมเลิกสูบบุหรี่ได้ 1 เดือนแล้วครับ” (สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2550) และการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนางสาวนิชนันท์ สัมปทานนิช ในการหมั่นเข้าวัดทำบุญเป็นประจำ หลังจากออกจากค่ายฯ มาแล้ว เนื่องจาก ตระหนักรถึงความรู้ที่ได้รับการอบรมจากพระวิทยากร เรื่อง นาป-นุญ และเวรกรรม

กิจกรรมที่ 4 เยียนด้วยมือ สื่อด้วยใจ วิถีชีวิตเมืองอุฐ

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ จากการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมแก่นนำเยาวชนจำนวน 8 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรม พบร่วมกับความรู้ที่เกี่ยวกับการเขียนรู้ๆ ระหว่างเหตุการณ์ประจำวัน และการเขียนสารคดี นอกจากนี้ วิทยากรได้สอนเทคนิคการอ่านเข้าใจ การทดสอบความจำและน้ำเสียง สร้างผลให้แก่นนำเยาวชนนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการจัดรายการวิทยุชุมชนได้เป็นอย่างดี จากการสัมภาษณ์นายสมพร ส่งแสง พบร่วม “รู้สึกมั่นใจมากขึ้น ไม่ประหม่าขณะจัดรายการวิทยุอีกต่อไป” (สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2550)

2) ด้านทัศนคติ พบร่วม แก่นนำเยาวชนได้เสนอความคิดเห็นว่า “ต้องการให้ทางผู้วิจัยและแก่นนำชุมชนจัดกิจกรรมในรูปแบบนี้ มีการอุดคายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรอื่นๆ และต้องการให้สามารถแก่นนำเยาวชนคนอื่นๆ ได้มีโอกาสแบบนี้ด้วย” (สัมภาษณ์กุลุ่ม, 10 กุมภาพันธ์ 2550)

3) ด้านพฤติกรรม จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบร่วม แก่นนำเยาวชน จำนวน 8 คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น และจากการสัมภาษณ์ คุณวิทยา มีทับ (พี่เลี้ยงแก่นนำเยาวชน) พบร่วม แก่นนำเยาวชนของรามีความโดยเด่นมาก และมีความสามารถ กล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม อีกทั้งยังได้รับคำชื่นชมจากวิทยากรว่า “แก่นนำเยาวชนที่มาเข้าร่วมในครั้งนี้ เก่งๆ ทั้งนั้น” โดย เknapho อย่างยิ่ง นายสิวรราช อินต์วิชัย มีทักษะในด้านการเขียนที่ดี และเด็กชายธีระบุษ ดวงจันดา มีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ได้อย่างรวดเร็ว (วิทยา มีทับ (สัมภาษณ์) 11 กุมภาพันธ์ 2550)

กิจกรรมที่ 5 สุขสันต์บันเทิงเริง

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ การประเมินหลังการเรียนรู้ พぶว่า “ได้รู้เรื่องโรงไฟฟ้า พลังน้ำหัวย่างасินธุ ระบบการจ่ายไฟ และพื้นที่การใช้ไฟ ประทับใจ เนื่องจากเป็นคนในพื้นที่ แต่ไม่เคยรู้เรื่องนี้เลย” (พันธุ์ชัย เนียมรัตน์ (สัมภาษณ์) 10 กุมภาพันธ์ 2550) และ “ฐานการสาขิตทำตึกตามสถาปัตยกรรมเดิมมาก สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพเสริมได้ค่อนข้างมาก” (ปาริษัตร ลายทิพย์ (สัมภาษณ์) 10 กุมภาพันธ์ 2550)

นอกจากนี้ จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย พぶว่า แกนนำเยาวชนมีความสุขในการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละฐานการเรียนรู้ ยกตัวอย่างเช่น “ได้รับความรู้เกี่ยวกับ เทคนิคการคาดคะพ กการลงสี การแต่งเพลง การเขียนบทกลอนแบบง่ายๆ ซึ่งโดยส่วนตัวแล้ว ค้นพบว่าผมทำได้ดีในฐานศิลปะและฐานบทกวี” (ธีระยุทธ ดวงจันดา (สัมภาษณ์) 11 กุมภาพันธ์ 2550)

2) ด้านทัศนคติ จากการสรุปการเรียนรู้รอบกองไฟ ผู้วิจัย พぶว่า แกนนำเยาวชน รู้สึกดีที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ นอกจากนี้ จากการสอบถามความรู้สึกของแกนนำเยาวชน พぶว่า “เมื่อก่อน ถ้าผมเครียด ผมไปเที่ยว กินเหล้า สูบบุหรี่ เพราะไม่รู้จะหาทางออกอย่างไร แต่เมื่อได้รับความรู้ในวันนี้ ผมรู้ว่า ผมคนดีร้องเพลง ดังนั้น เวลาเครียดจะร้องเพลงดีกว่า หันไปปฏิบัติแบบเดิม” (ธนาศ นวลชลิน (สัมภาษณ์) 10 กุมภาพันธ์ 2550) และ “ผมคิดมาตลอดว่า งานศิลปะสำหรับคนที่มีพรสวรรค์ แต่ผมไม่มี แต่วันนี้หลังจากได้ลองมือปฏิบัติ ผมทำได้ดีไม่แพ้คนอื่นๆ ผมจึงเปลี่ยนความคิดใหม่ว่า งานศิลปะต้องอาศัยพรทั้งสองอย่างผสมกัน งานถึงลงตัวมากที่สุด” (ลิขิต เยาว์แสง (สัมภาษณ์) 10 กุมภาพันธ์ 2550)

3) ด้านพฤติกรรม จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พぶว่า แกนนำเยาวชนสนุกสนานและรู้สึกผ่อนคลายขณะทำกิจกรรม และจากการสัมภาษณ์ พぶว่า “ต่อไปนี้ รู้แล้วว่า ถ้าว่างจะทำอะไร ได้ดีกว่าอยู่เฉยๆ” (กรรณิกา ศรีสุวรรณ (สัมภาษณ์) 10 กุมภาพันธ์ 2550) และ “กิจกรรม 4 ฐาน สามารถช่วยให้คลายความเครียดได้เป็นอย่างดี ผมไม่คิดอะไรมาก แต่มาในวันนี้ รู้สึกว่าอารมณ์ดีทึ้งวัน” (เกียรติศักดิ์ เศรษฐสุข (สัมภาษณ์) 10 กุมภาพันธ์ 2550)

กิจกรรมที่ 6 การจัดการมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มแกนนำเยาวชน

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ จากแบบประเมินหลังการเรียนรู้(ภาคผนวก ค) พぶว่า แกนนำเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของมูลฝอยที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ประเภทของมูลฝอย แหล่งที่มาและวิธีการจัดการ รวมทั้งวิธีการลดปริมาณมูลฝอยแบบง่ายๆ โดยใช้หลัก 5 R และการนำมูลฝอยแบบย่อยสลายได้มาทำเป็นน้ำหมักชีวภาพและนำไปเผาเนกประสงค์ จากการสัมภาษณ์แกนนำเยาวชน พぶว่า “มีความเข้าใจในเรื่องขยะค่อนข้างมาก วิทยากรอธิบายเข้าใจดี และ

ขั้นตอนการทำน้ำหมักและน้ำยาอเนกประสงค์ไม่ยุ่งยาก สามารถนำไปทำที่บ้านได้ และสอนคนอื่นๆด้วย” (สมพร ส่งแสง (สัมภาษณ์) 13 มีนาคม 2550)

2) ด้านทัศนคติ จากการสังเกตและสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า แก่นนำเยาวชนบางส่วนตระหนักถึงปัญหามูลฝอยในชุมชน แต่หากได้รับมอบหมายให้ทำน้ำหมักชีวภาพและน้ำยาอเนกประสงค์ใช้ในครัวเรือน ยังมีที่ลังเล เนื่องจากว่า “ไม่พึงพอใจกับกลิ่นและสีของน้ำหมักชีวภาพ เช่น “ถ้านำไปใช้กับผ้าขาว จะมีตะกอนตกค้างไหม” และ “กลิ่นมันไม่หอมเท่าไร ฉุนจนูกไปหน่อย” (พศวีร์ เส้างนันท์ และ พงศ์สสพิติ์ ศรีภักดี (สัมภาษณ์) 13 มีนาคม 2550)

3) ด้านพฤติกรรม จากการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า แก่นนำเยาวชนเกิดความตระหนักในปัญหาของมูลฝอยในชุมชน เช่น “ขยะในชุมชนเรายօจะมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่น้ำตกโตนแพรทอง จะมีวิธีการจัดการอย่างไรเพื่อให้ปริมาณขยะลดลงได้” (วิทวัฒน์ รุ่งเรือง (สัมภาษณ์) 13 มีนาคม 2550) และนายสมพร ส่งแสง ได้เสนอว่า กลุ่มแก่นนำเยาวชนควรพัฒนาน้ำหมักชีวภาพและน้ำยาอเนกประสงค์เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเรา ออกจำหน่ายภายในชุมชน

กิจกรรมที่ 7 สรรค์สร้าง ตามฝัน ด้วยใจเยาวชน

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ จากการสรุปการเรียนรู้ พบว่า แก่นนำเยาวชนได้รับความรู้จากการค้นคว้าด้วยตนเองในการสร้างสรรค์ผลงาน และการวางแผนการประชุมร่วมกันภายในกลุ่มย่อยของแต่ละกลุ่ม กิจกรรมเรียนรู้ลองผิดลองถูกด้วยตนเอง ส่งผลให้ผลงานที่นำมาเสนอในวันประมวลเป็นผลงานที่ร่วมกันออกแบบ เสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์อย่างเด่นชัดที่สุด

2) ด้านทัศนคติ จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ พบว่า “ตอนแรกกลุ่มของเรา จะออกแบบอีกรูปหนึ่งเน้นเป็นทางการ แต่ในเมื่อผู้วิจัยให้โอกาสโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ พากเราจะเลือกออกแบบนี้ เพราะคิดว่ามันแปลกที่สุดและถูกใจพากเราด้วยค่ะ” (สัมภาษณ์ กลุ่ม, 21 เมษายน 2550) และ “กลุ่มของพากเราไม่มีใครร่วงเลย จนไก่ถึงกำหนดด้วนส่ง จึงน้ำคามาทำกันให้เสร็จทันกำหนด กลุ่มของเราจะต้องรื้อน้ำมาก คิดว่าซัง ใจก็น่าจะเข้ารอบ เพราะเราช่วยกันทำ และมีมือศิลปะเป็นคนถ่ายทอดออกแบบได้อย่างสวยงาม” (กิตติญา หอยสกุล (สัมภาษณ์) 21 เมษายน 2550)

3) ด้านพฤติกรรม จากการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานของผู้วิจัย พบว่า แก่นนำเยาวชนแต่ละกลุ่มร่วมกันออกแบบสัญลักษณ์ในลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม และจากการลองผิดลองถูก ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่ๆมากมาย ยกตัวอย่างเช่น “กลุ่มผมคิดไว้หลายชิ้นมาก

เลือกไม่ถูกว่าจะส่งชื่นให้เข้าประภาด เพราะว่ามีแต่ชื่นสวยงามและ “ไอเดียทึ้งนั้น” (ประพัสรรค์ ไชยเอียด (สัมภาษณ์) 18 มีนาคม 2550) และ “ออกแบบไม่ถูกค่า ก็เลยศึกษาจากหนังสือ วารสาร ต่างๆ เพื่อหาแนวความคิด และคำ/ข้อความแปลกดูมาใช้เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม” (นิชนันท์ สัมปทานนิช (สัมภาษณ์) 20 มีนาคม 2550)

กิจกรรมที่ 8 แปลงเกษตรเยาวชน ห่วงใยสิ่งแวดล้อม

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ แกนนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 13 คน จาก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่า แกนนำเยาวชนได้รับความรู้ในการเตรียมแปลงด้วยการลองผิด ลองถูก และจากประสบการณ์ของแต่ละคน และข้อเสนอแนะจากเด็กชายกิจติญา หอยสกุล ถึงการ วางแผนการปลูกผักแต่ละชนิดด้วยความกระตือรือร้น และเด็กหญิงชุติมา ชาญเกตุ กล่าวว่า “พวกเรามองว่า แปลงของทุกคนจะอยู่ตรงไหน และช่วยกันทางหญ้าให้แล้วเสร็จในวันพรุ่งนี้” นอกจากนี้ นายพศวิร์ เสิงนนท์ ขอเสนอเพิ่มเติมว่า หลังจากเตรียมแปลงเสร็จแล้ว ต้องผึ่งแคดม่า เชื้อโรค 1 สัปดาห์

2) ด้านทัศนคติ จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า มีแกนนำ เยาวชนส่วนหนึ่ง ผู้ปกครองประจำครอบครัวเชิงบวก ที่มีโอกาสได้จับจอบุคคลในแบบนี้มาก่อน แต่เนื่องด้วย ความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมนี้ ทำให้เกิดการปรับตัวเพื่อให้เข้าร่วมกับเพื่อนๆ ได้ และ นายสมพร ส่งแสง ได้เสนอตัวเองรับหน้าที่ในการ conduc ผัก

นอกจากนี้ แกนนำเยาวชนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีความห่วงใย สิ่งแวดล้อมมากขึ้น ด้วยการเสนอแนะว่า ควรนำน้ำหมักชีวภาพมารดพักนี้ด้วย ดีกว่าใส่ปุ๋ยคอก อย่างเดียว และเมื่อถึงช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิต จากการสัมภาษณ์ พบว่า “ภูมิใจมาก ไม่คิดว่าตัวเอง จะทำได้ ผักนี้ถึงจะมีแมลงเจาะ แต่ก็มั่นใจได้ว่าปลอดสารเคมีแน่นอน” (นเรศ อุตตะปะลະ (สัมภาษณ์) 28 มีนาคม 2550)

3) ด้านพฤติกรรม การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยเกี่ยวกับการดำเนินการ ของกิจกรรมนี้ พบว่า แกนนำเยาวชนมีความสามัคคีกัน ร่วมกันวางแผนการทำงาน โดยการแบ่ง หน้าที่ความรับผิดชอบ เช่น พากผู้ชายไปช่วยกันขนไม้ม้าสร้างที่พักเหนื่อย ส่วนผู้หญิงช่วยกัน เตรียมแปลงให้เสร็จ และนำปุ๋ยคอกมาผสมให้เรียบร้อย (สัมภาษณ์กลุ่ม, 18 มีนาคม 2550)

กิจกรรมการเรียนรู้เสริม จำนวน 4 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 วิทยุชุมชน เยาวชนลำสินธุ์

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบร่วมกัน ทราบเรื่องร่วมกิจกรรม จำนวน 23 คน โดยการจัดรายการเป็นทีม ทีมละ 3 คน ซึ่งได้รับความรู้จาก การปฏิบัติจริง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแบบเร่งด่วน การเตรียมเนื้อหาสาระในการจัดรายการ ส่งผลให้ได้รับความรู้รอบตัว และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุปกรณ์ภายในห้องจัดรายการดี พoSมควร

2) ด้านทักษะ พบร่วมกัน ทราบบางส่วนที่มีความสนใจการจัดรายการวิทยุ ชุมชน แต่เนื่องจาก ข้อจำกัดหลายประการ เช่น รู้สึกประหม่า เมื่อต้องพูดกับไมโครโฟน หรือ คิด ว่า น้ำเสียงของตัวเองไม่ดี ดังนั้น แทนที่จะรับฟังก่อนแล้วจึงต้องมีการปรับความคิดหรือทักษะใหม่ โดยผู้วิจัย สร้างแรงจูงใจหลายประการ กระตุ้นเป็นประจำ จนในที่สุด แทนที่จะรับฟังก่อนที่มีปัญหา ดังกล่าว สามารถปรับทักษะของตัวเองเพื่อก้าวไปสู่สิ่งที่ดีกว่าและสามารถทำได้ด้วย ยกตัวอย่าง เช่น เด็กชายธีระชาติ ศรีไโยชา และนายนเรศ อุตตะปะละ ทั้งสองคนนี้ ได้ก้าวผ่านความกลัว และ ปรับแนวความคิดใหม่ และเมื่อได้จัดรายการกีฬามารถพูดได้ดีเมื่อถูกถามณ์เฉพาะตัวอีกด้วย

3) ด้านพฤติกรรม แทนที่จะรับฟังก่อนที่จะทำการสื่อสาร การแก้ไขปัญหา เนื่องจาก ลักษณะ สำหรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากเดิมเป็นคนทำงานช้า กลายเป็นคนที่ทำอะไรรวดเร็วขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น จากการสัมภาษณ์แทนที่จะรับฟังก่อน พบว่า “แรกๆ ในการจัดรายการ จะพูดเหมือนอ่านหนังสือ ไม่มีจังหวะ และท่วงท่านองในการอธิบายคำ แต่ผ่านมา 1 เดือน พัฒนาขึ้นเยอะมาก อ่านข่าวได้ดีขึ้น” (สมพร ส่งแสง (สัมภาษณ์) 2 ธันวาคม 2549)

กิจกรรมที่ 2 การเลือกตั้งคณะกรรมการกลุ่มแทนน้ำยาชุมชน

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบร่วมกัน ทราบเรื่องร่วม จำนวน 38 คน และความรู้ความเข้าใจที่แทนที่จะรับ ได้แก่ ระบบการทำงานเป็นทีม และ การจัดตั้งกลุ่มแทนน้ำยาชุมชนอย่างเป็นทางการ ซึ่งการเป็นกลุ่ม/หน่วยงานนั้น จำเป็นต้องมี คณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานแต่ละด้านตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2) ด้านทักษะ พบร่วมกัน “สมาชิกทุกคน ได้เลือกคนที่ชอบของตัวเองไว้แล้ว บางครั้งก็ไม่ค่านึงถึงความเหมาะสม แต่ขอให้เลือกคนที่เราชอบเท่านั้น” (นิชนันท์ สัมปทานนิช (สัมภาษณ์) 7 มกราคม 2550) และ “สมาชิกแทนน้ำยาชุมชนรู้อยู่แล้วว่า ใครจะได้เป็นประธาน

เนื่องจากว่า มีความโศกเด่นอยู่คนเดียว และอีกอย่างพี่เขาที่มีความสามารถ” (ชุติมา ชาญเกตุ (สัมภาษณ์) 7 มกราคม 2550)

3) ด้านพฤติกรรม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ พบว่า “ในการเลือกตั้งครั้งนี้ เป็นการตัดสินใจครั้งสำคัญของแก่นนำเยาวชนเลยที่เดียว” (บรรณารักษ์ ศรีสุวรรณ (สัมภาษณ์) 7 มกราคม 2550) จากประเด็นการให้สัมภาษณ์ของแก่นนำเยาวชน กล่าวไว้ว่า กิจกรรมนี้เป็นการ พัฒนาทักษะการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ 3 ออมวันละ 1 บาท

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ แก่นนำเยาวชนเข้าร่วมจำนวน 26 คน การสังเกตแบบไม่เป็นทางการของผู้วิจัย พบว่า แก่นนำเยาวชนรู้จักการวางแผนการใช้จ่ายเงิน รู้จักการเก็บออม โดยไม่มาจากผู้ปกครอง สำหรับแก่นนำเยาวชนที่มีหน้าที่รับออมเงินนั้น กล่าวว่า “มีความเข้าใจเกี่ยวกับการทำบัญชี ต้องรอบคอบมากขึ้น” (พศวีร์ เสียงนนท์ (สัมภาษณ์) 25 มีนาคม 2550)

2) ด้านทัศนคติ จากการสรุปการเรียนรู้ พบว่า กิจกรรมนี้ยังคงดำเนินการต่อไป แม้ว่าจะมีแก่นนำเยาวชนมาฝึกน้อยลง และจากการสัมภาษณ์แก่นนำเยาวชน กล่าวว่า “บางเดือน พอจำวันฝึกเงินไม่ได้ แต่ขอให้รู้ว่าผมมีความตั้งใจจริงในการออมเงินในครั้งนี้” (ธีระยุทธ ดวงจินดา (สัมภาษณ์) 25 กุมภาพันธ์ 2550) และ “ต้องการให้กิจกรรมนี้อยู่ต่อไป แม้ว่าผู้วิจัยจะออกจากที่นี่แล้ว แต่พวกเราจะดำเนินการต่อไป” (สมพร ส่งแสง (สัมภาษณ์) 25 เมษายน 2550)

3) ด้านพฤติกรรม จากการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม พบว่า แก่นนำเยาวชนที่สมควรเข้าร่วมกิจกรรมออมวันละ 1 บาท กล่าวว่า “การเข้าร่วมกิจกรรมนี้ เพื่อเรียนรู้การบริหารเงินที่อยู่ไม่ให้หมดไปโดยเปล่าประโยชน์” (กิตติญา หอยสกุล (สัมภาษณ์) 22 เมษายน 2550)

กิจกรรมที่ 4 เรียนรู้การใช้สื่อเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน

1) ด้านความรู้ความเข้าใจ แก่นนำเยาวชนเข้าร่วม จำนวน 7 คน การสัมภาษณ์แบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า “ได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องโทรศัพท์ และตื่นเต้นมากที่ได้จับของจริง” (สมพร ส่งแสง (สัมภาษณ์) 18 กุมภาพันธ์ 2550) และ “จะนำความรู้ในวันนี้ไปฝึกทำที่บ้าน เพื่อให้เกิดความชำนาญ” (พศวีร์ เสียงนนท์ (สัมภาษณ์) 18 กุมภาพันธ์ 2550)

2) ด้านทัศนคติ จากการสัมภาษณ์ นายนรศ อุตตะปะละ กล่าวว่า “บ้านผมไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่ถ้าผมว่างก็จะไปฝึกทำตามหม้อเชยซื้อขายในวันนี้ ที่อบต.ลำสินธุ์” (นรศ

อุตตะปะละ (สัมภาษณ์) 18 กุมภาพันธ์ 2550) และ “พมชօบຄօມພິວເຕອຮ້ານາກາ” ແລະ ต้องการสอนเรียนต่อด้านคอมฯ เพื่อให้เก่งๆ กว่านี้” (สมพร ส่งแสง (สัมภาษณ์) 18 กุมภาพันธ์ 2550)

3) **ด้านพฤติกรรม** การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า หลังจากที่แก่นนำเยาวชนฟังบรรยายหลักการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องโปรดักเตอร์แล้ว มีการฝึกปฏิบัติจริงรายบุคคล จะเห็นได้ว่า แก่นนำเยาวชน มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และเกิดความชำนาญในการใช้อุปกรณ์ทั้งสองอย่างรวดเร็ว

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว สามารถสร้างการเรียนรู้ให้แก่แก่นนำเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในระดับหนึ่ง ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านพฤติกรรม ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสังเกตได้จากการเรียนรู้ที่มีความสุขของแก่นนำเยาวชน และสามารถนำความรู้และทักษะต่างๆ ไปถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนๆ และครอบครัวอีกด้วย รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนทักษะ ในทางที่ดีขึ้น

อนึ่ง จากความคาดหวังของทีมวิจัยต่อการพัฒนาแก่นนำเยาวชนในชุมชน โดยต้องการให้การดำเนินกิจกรรมในลักษณะนี้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เป็นรุ่นๆ ต่อไป หากมีความเป็นไปได้ เครือข่ายสินธุ์เพรอทองและภาครีฯ จำเป็นต้องเริ่มวางแผนและประสานความร่วมมือกับดำเนินการต่อไป อีกทั้งยังมีกลุ่มแก่นนำเยาวชนรุ่นที่ 1 เป็นทีมงานผู้ช่วยอีกด้วย

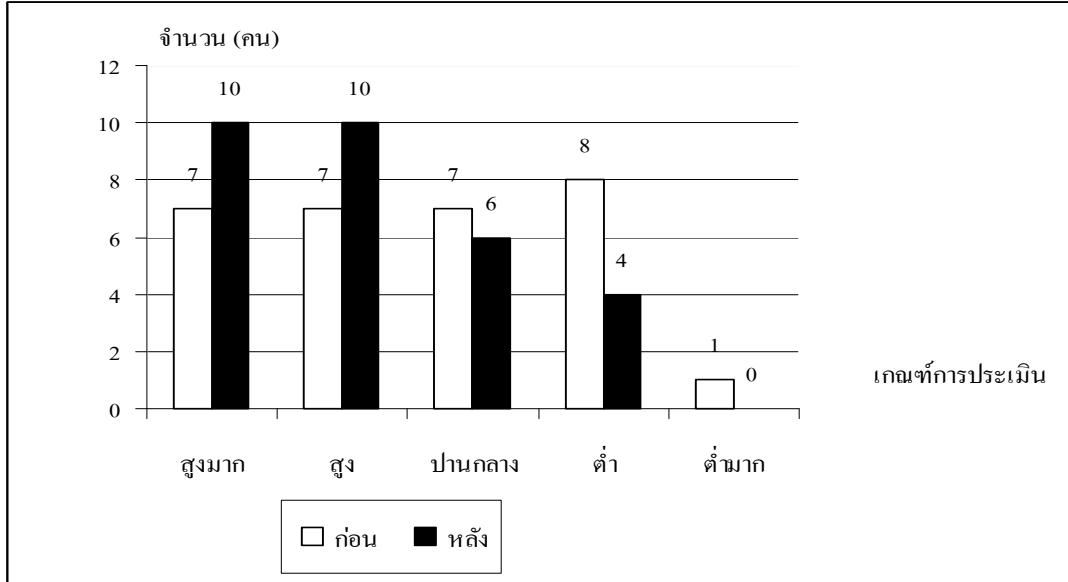
(2) การเปลี่ยนแปลงด้านทักษะชีวิตและสังคม

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังจากการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบวัดทักษะชีวิต และสังคม (ก่อน - หลัง) และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการระดมสมอง ซึ่งผลการเปลี่ยนแปลง มีดังนี้

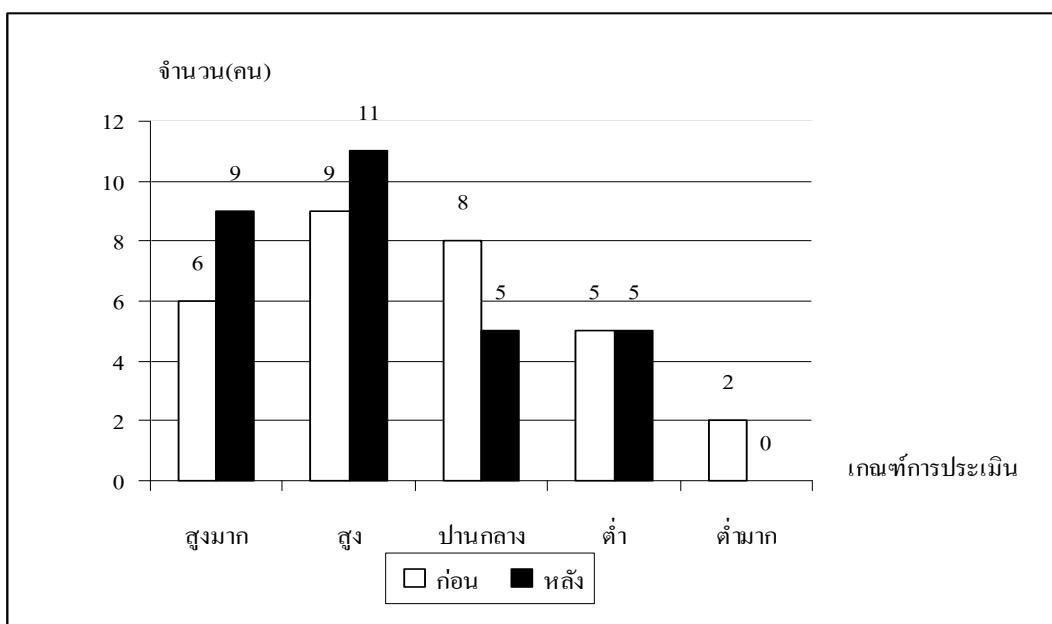
การเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้แบบวัดทักษะชีวิตและสังคม

แผนภูมิ 4 การเปลี่ยนแปลงทักษะชีวิตและสังคมก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้แบบวัดทักษะชีวิตและสังคม (N=30)

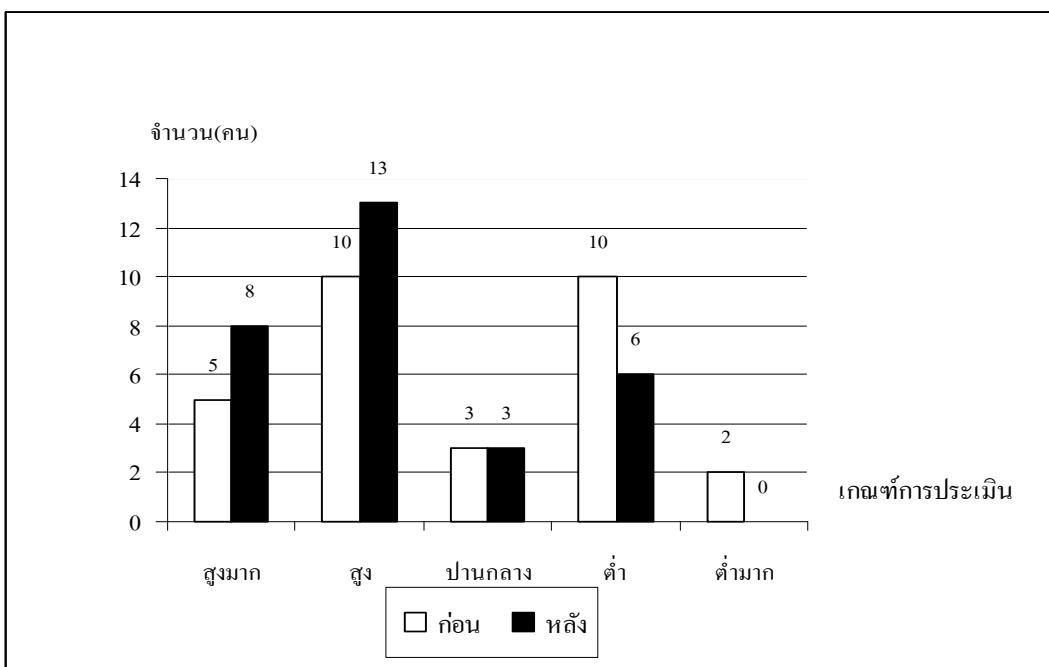
1) ทักษะด้านตระหนักรู้ในตนเอง

2) ทักษะด้านความภาคภูมิใจในตนเอง

3) ทักษะด้านการเข้าใจผู้อื่น

ที่มา แบบวัดทักษะชีวิตและสังคมของกลุ่มเกนนำเยาวชน

เบื้องต้นผู้วิจัย สามารถสรุปผลการเปลี่ยนแปลงของเกนนำเยาวชนได้โดยอาศัยเกณฑ์การประเมินผลของแบบวัดทักษะชีวิตและสังคมทั้ง 3 ทักษะ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วย เครื่องมือดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และการใช้ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของเกนนำเยาวชน (คุยกับพนัก ก) มาเป็นเกณฑ์ในการจำแนกเกนนำเยาวชนที่มีการเปลี่ยนแปลงทักษะชีวิตและ สังคมออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสูงมาก กลุ่มสูง กลุ่มปานกลาง กลุ่มต่ำ และกลุ่มต่ำมาก ดังนี้

รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการประเมินทักษะชีวิตและสังคมก่อนและหลัง จำนวน 3 ทักษะ

ทักษะ/กลุ่ม	คะแนนนำเยาวชน			
	ก่อน	หลัง		
ก. ทักษะตระหนักรู้ในตนเอง				
● สูงมาก				
ก่อน 7 คน	นายพศวิร์	เสียงนนท์	นายพศวิร์	เสียงนนท์
หลัง 10 คน	นายธีรยุทธ์ นายศักดิ์ลิทวี นายสมพร น.ส.นิชนันท์ นายวิทยาตน์ นายพลวัฒน์	ดวงจินดา บุญคำ [*] ส่งแสง [*] สัมปทานนิช [*] รุ่งเรือง [*] ผุดขาว [*]	นายธีรยุทธ์ นายศักดิ์ลิทวี นายสมพร [*] น.ส.นิชนันท์ [*] นายวิทยาตน์ [*] นายพลวัฒน์ [*] น.ส.จุฬารัตน์ [*] นายวีระวัฒน์ [*] นายนเรศ [*]	ดวงจินดา [*] บุญคำ [*] ส่งแสง [*] สัมปทานนิช [*] รุ่งเรือง [*] ผุดขาว [*] ชาโยเกตุ [*] ปานเพือก [*] อุตะปะละ
● สูง				
ก่อน 7 คน	นายพงศ์สติตย์	ครภักดี	นายพงศ์สติตย์	ครภักดี
หลัง 10 คน	น.ส.กรรณิการ์ นายประพสสรรค์ นายเกียรติศักดิ์ น.ส.จุฬารัตน์ นายสิวรราช น.ส.อุไรรัตน์	ศรีสุวรรณ ไชยเอียด เศรษฐสุข ชาโยเกตุ อินต์วิชัย เสนชู	น.ส.กรรณิการ์ น.ส.ประพสสรรค์ นายสนธยา [*] นายสมใจ [*] นายประพสสรรค์ [*] ด.ช.กิจติญา [*] ด.ญ. ชุติมา [*] นายพันธุ์ [*] นายธีระชาติ [*]	ศรีสุวรรณ [*] สายทิพย์ หนุคง [*] ปรางคำ [*] ไชยเอียด [*] หอยสกุล [*] ชาโยเกตุ [*] เนียมรัตน์ [*] ศรีโภชา [*]

ตารางที่ 16 (ต่อ)

หักยะ/กลุ่ม	แกนนำเยาวชน			
	ก่อน	หลัง		
ก. หักยะตรัษหนักวูด ในตนเอง (ต่อ)				
● ป่านกลาง				
ก่อน 7 คน	ค.ญ.ภาวดี	เรืองดิษฐ์	น.ส.ธิดารัตน์	ขาวทอง
หลัง 6 คน	นายสมใจ	ปรางคำ	นายเกียรติศักดิ์	เกรียงสุข
	ค.ช.กิตติญา	หอยสกุล	นายสิวราช	อินต๊ะวิชัย
	น.ส. วราพร	คำจำนำงค์	น.ส.อุไรรัตน์	เสนชู
	นายพันธาการ	เนียมรัตน์	น.ส.จุฬาลักษณ์	สัมปทานนิช
	นายธเนศ	นวลชลิน	นายธเนศ	นวลชลิน
	นายนรศ	อุตะปะละ		
● ตា				
ก่อน 8 คน	น.ส.ธิดารัตน์	ขาวทอง	ด.ญ.ปรานี	ปานลุง
หลัง 4 คน	นายนัตรชัย	สังข์คริ	ด.ญ.ภาวดี	เรืองดิษฐ์
	นายสนธยา	หนูคง	นายนัตรชัย	สังข์คริ
	นายชีระชาติ	ศรีโยรา	น.ส. วราพร	คำจำนำงค์
	ด.ญ. ชุติมา	ชาขเกตุ		
	น.ส.จุฬาลักษณ์	สัมปทานนิช		
	นายวีระวัฒน์	ปานเพ็อก		
	น.ส.ปาริษัตร	สายทิพย์		
● ตាมาก				
ก่อน 1 คน	ด.ญ.ปรานี	ปานลุง		
หลัง 0 คน				

หักມະ/ກລຸ່ມ	ແກນນໍາເຢາວໜ			
	ກ່ອນ	ຫລັງ		
ว. หักມະຄວາມ ກາຄກົມໃຈໃນຕົນເອງ				
● ສູງມາກ				
ກ່ອນ 6 คน	นายวิทวัฒน์ ດ.ช.กິຈຕິ່ນາ	รູ່ງເຮືອງ ທອຍສກຸດ	นายພອງສົມບົດຍີ ນາຍສັກຄົ້ລືຖົງ	ຄຣກັກດີ ນຸ້ມຳດຳ
ຫລັງ 9 คน	นายສົງວາຮ ນາຍພັນຮາກຮ ນາຍພອງສົມບົດຍີ ນາຍພຄວິ່ງ	ອິນຕະວິຊຍ ເນີຍມັກຕົນ ຄຣກັກດີ ເສັ້ນນັກ	ນາຍວິທວັດນ ນາຍສົມພຣ ນ.ສ.ນິຈນັນທ ນ.ສ.ຈຸທາຮຕົນ	ຮູ່ງເຮືອງ ສ່າງແສງ ສັນປາວນິຈ ໜາຍເກຕຸ
			ດ.ຊ.ກິຈຕິ່ນາ ນາຍພຄວິ່ງ ນາຍທີ່ຮູ່ທີ່ ນາຍທີ່ຮູ່ທີ່	ທອຍສກຸດ ເສັ້ນນັກ ດວງຈິນດາ
● ສູງ				
ກ່ອນ 9 คน	ນ.ສ.ກຣຣົນິກາຣ ນາຍທີ່ຮູ່ທີ່	ຄຣືສຸວຽນ ດວງຈິນດາ	ນ.ສ.ກຣຣົນິກາຣ ນາຍປະກສສຣກ ນາຍນເຮຄ	ຄຣືສຸວຽນ ໄຊຍເອີຝດ ອຸຕະປະລະ
ຫລັງ 11 คน	ນາຍສັກຄົ້ລືຖົງ ນາຍສົມພຣ ນາຍປະກສສຣກ ນ.ສ.ນິຈນັນທ ນ.ສ.ຈຸທາຮຕົນ ນ.ສ.ອຸໄຮຮຕົນ ນາຍວິຮວະວັດນ	ນຸ້ມຳດຳ ສ່າງແສງ ໄຊຍເອີຝດ ສັນປາວນິຈ ນ.ສ.ພາລັກມໍນ ໜາຍເກຕຸ ເສັ້ນຫຼຸ ປານເຜືອກ	ນ.ສ.ຈຸທາຮຕົນ ນາຍພັນຮາກຮ ນ.ສ.ຈຸພາລັກມໍນ ນາຍວິຮວະວັດນ ນາຍພລວັດນ ນ.ສ.ປາຣິນັຕ ນ.ສ.ນິດາຮຕົນ	ໜາຍເກຕຸ ນີ້ມັກຕົນ ສັນປາວນິຈ ປານເຜືອກ ພຸດຂາວ ສາຍທີພຍ ຂາວທອງ
● ປານກລາງ				
ກ່ອນ 8 คน	ນ.ສ.ປາຣິນັຕ	ສາຍທີພຍ	ນາຍສນ້ຍາ	ຫນູ້ຄງ
ຫລັງ 5 คน	ນາຍເກີຍຮຕິສັກດີ	ເຄຣມຈີສຸຂ	ນາຍເກີຍຮຕິສັກດີ	ເຄຣມຈີສຸຂ

ทักษะ/กลุ่ม	แผนนำเยาวชน						
	ก่อน	หลัง					
ว. ทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง							
● ปานกลาง							
ก่อน 8 คน	น.ส.จุฬาลักษณ์	สัมปทานนิช	นายธเนศ	นวลคลิบ			
หลัง 5 คน	นายธเนศ	นวลคลิบ	นายสิรราช	อินดี้วิชัย			
	นายพลวัฒน์	ผุดขาว	น.ส.อุไรรัตน์	เด่นชู			
	นายชีระชาติ	ศรีไยชา					
	นายนรศ	อุตตะปะละ					
	ค.ญ. ชุติมา	ชายเกตุ					
● ต่ำ							
ก่อน 5 คน	น.ส.ธิดารัตน์	ข่าวทอง	ค.ญ.ปรานี	ปานลุง			
หลัง 5 คน	ค.ญ.ปรานี	ปานลุง	ค.ญ.ภาวดี	เรืองดิษฐ์			
	นายนัตรชัย	สังข์ศิริ	นายนัตรชัย	สังข์ศิริ			
	นายสนธยา	หนุคง	นายสมใจ	ปรางคำ			
	นายสมใจ	ปรางคำ	น.ส. วร阿富汗	คำจำนำงค์			
● ต่ำมาก							
ก่อน 2 คน	ค.ญ.ภาวดี	เรืองดิษฐ์					
หลัง 0 คน	น.ส. วร阿富汗	คำจำนำงค์					
ค. ทักษะการเข้าใจผู้อื่น							
● สูงมาก							
ก่อน 5 คน	นายพศวิร	เสี้้งนนท์	น.ส.กรรณิการ์	ศรีสุวรรณ			
หลัง 8 คน	นายชีรยุทธ	ดวงจินดา	นายพศวิร	เสี้้งนนท์			
	นายพงศ์สอดสิทธ	ศรภักดี	นายสิรราช	อินดี้วิชัย			
	น.ส.นิชนันท์	สัมปทานนิช	น.ส.นิชนันท์	สัมปทานนิช			
	นายชีระชาติ	ศรีไยชา	นายชีระชาติ	ศรีไยชา			
			น.ส.จุฬารัตน์	ชายเกตุ			
			นายสนธยา	หนุคง			

ทักษะ/กลุ่ม	แผนนำเยาวชน						
	ก่อน	หลัง					
ค. ทักษะการเข้าใจผู้อื่น							
● สูง							
ก่อน 10 คน	นายวิทวัฒน์	รุ่งเรือง	ด.ญ. ชุติมา	ชายเกตุ			
หลัง 13 คน	นายสมพร	ส่งแสง	น.ส. วรารพ	คำจำนงค์			
	นายศิริราช	อินตีดี้วิชัย	นายพันธ์ชากร	เนียมรัตน์			
			นายธีรยุทธ	ดวงจินดา			
	น.ส.จุฑารัตน์	ชายเกตุ	น.ส.อุไรรัตน์	เสนชู			
	ด.ญ. ชุติมา	ชายเกตุ	น.ส.จุฬาลักษณ์	สัมปทานนิช			
	น.ส.จุฬาลักษณ์	สัมปทานนิช	นายธเนศ	นวลคลิน			
	นายนรศ	อุตะปะละ	นายพลวัฒน์	ผุดขาว			
	น.ส.กรรณิการ์	ศรีสุวรรณ	นายนรศ	อุตะปะละ			
	นายพันธ์ชากร	เนียมรัตน์	นายสมพร	ส่งแสง			
	นายธเนศ	นวลคลิน	นายประพัลลรรค์	ไชยเอียด			
			นายสมใจ	ปรางคำ			
			น.ส.ปริญัตร	สายทิพย์			
			นายพงษ์สอดิย์	ครภักดี			
● ปานกลาง							
ก่อน 3 คน	นายศักดิ์สิทธิ์	บุญคำ	น.ส.ธิดารัตน์	ขาวทอง			
หลัง 3 คน	นายสนธยา	หนูคง	ด.ญ.ภาวดี	เรืองดิษฐ์			
	นายสมใจ	ปรางคำ	นายศักดิ์สิทธิ์	บุญคำ			
● ต่ำ							
ก่อน 10 คน	น.ส.ธิดารัตน์	ขาวทอง	นายเกียรติศักดิ์	เศรษฐีสุข			
หลัง 6 คน	ด.ญ.ปรานี	ปานลุง	ด.ช.กิตติญา	หอยสกุล			
	ด.ญ.ภาวดี	เรืองดิษฐ์	ด.ญ.ปรานี	ปานลุง			
	น.ส.ปริญัตร	สายทิพย์	นายฉัตรชัย	สังข์ศิริ			
	นายประพัลลรรค์	ไชยเอียด	นายวิทวัฒน์	รุ่งเรือง			
	นายเกียรติศักดิ์	เศรษฐีสุข	นายวีระวัฒน์	ปานเพือก			
	ด.ช.กิตติญา	หอยสกุล					

ทักษะ/กลุ่ม	แกนนำเยาวชน	
	ก่อน	หลัง
ค. ทักษะการเข้าใจผู้อื่น		
● ต่ำ (ต่อ)	น.ส. วรารพร คำจำนำงค์	
ก่อน 10 คน	นายพลวัฒน์ ผุดขาว	
หลัง 6 คน	น.ส.อรุรัตน์ เสนชู	
● ต่ำมาก		
ก่อน 2 คน	นายวีระวัฒน์ ปานเพือก	
หลัง 0 คน	นายนัตรชัย สังข์ศิริ	

สรุปได้ว่า ผลการเปลี่ยนแปลงทักษะชีวิตและสังคม จำนวน 3 ทักษะของแกนนำเยาวชน พบว่า การเปลี่ยนแปลงทักษะทั้ง 3 ทักษะนั้น มีลักษณะใกล้เคียงกัน ทั้งก่อนและหลังการเรียนรู้ แม้ว่า หลังการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 12 กิจกรรมแล้ว ผลเบื้องต้นพบว่า แกนนำเยาวชนส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงทักษะเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะด้านการตระหนักรู้ ในตอนแรก ซึ่งถือว่าเป็นทักษะชีวิตและสังคมระดับพื้นฐานที่มีความสำคัญมากที่สุดอยู่ในเกณฑ์สูงมาก จำนวน 10 คน แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทักษะทั้ง 3 ทักษะจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลา และความสม่ำเสมอในการเรียนรู้ ดังนั้น แกนนำเยาวชน ควรได้รับโอกาสและการสนับสนุนที่ดีจากชุมชนอย่างต่อเนื่องต่อไป

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แกนนำเยาวชนในกลุ่มต่ำ และต่ำมากในแต่ละทักษะ ควรได้รับการส่งเสริมหรือพัฒนาเฉพาะด้านตามความสนใจของแต่ละบุคคล เพื่อยกระดับความเชี่ยวชาญในทักษะด้านนั้นๆ ซึ่งบุคคลที่สามารถช่วยในการพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมของแกนนำเยาวชน ได้เป็นอย่างดี คือ ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นบุคคลที่รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของแกนนำเยาวชน และมีความใกล้ชิดกับแกนนำเยาวชนมากที่สุด

อนึ่ง จากการจำแนกกลุ่มแกนนำเยาวชนดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 17 สรุปผลการเปลี่ยนแปลงทักษะชีวิตและสังคมจำนวน 3 ทักษะ

เกณฑ์ การ ประเมิน	ทักษะความตระหนัก		ทักษะความภาคภูมิใจ		ทักษะการเข้าใจ	
	รู้ในตนเอง		ในตนเอง		ผู้อื่น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สูงมาก	10	33.3	9	30.0	8	26.7
สูง	10	33.3	11	36.6	13	43.3
ปานกลาง	6	20.0	5	16.7	3	10.0
ต่ำ	4	13.4	5	16.7	6	20.0
ต่ำมาก	0	0	0	0	0	0
รวม	30	100	30	100	30	100

จากการสังเกตของทีมวิจัย และผู้ปกครองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และทัศนคติ ของแกนนำเยาวชนแล้ว พบว่า มีความสอดคล้องกับผลการประเมินจากแบบวัดทักษะชีวิตและสังคมทั้ง 3 ทักษะ กล่าวคือ แกนนำเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงทักษะพื้นฐานทั้ง 3 ด้านอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะด้านการเข้าใจผู้อื่น แม้ว่า จำนวนแกนนำเยาวชนที่มีการเปลี่ยนแปลงทักษะน้อยในเกณฑ์สูงมาก เป็นจำนวนเพียง 8 คนเท่านั้น แต่จากการสัมภาษณ์ทีมวิจัย พบว่า “แกนนำเยาวชนมีการแสดงออกในลักษณะของความสามัคคีกันมากขึ้น มีความรักและความห่วงใย สมาชิกแกนนำเยาวชนคนอื่นๆอย่างเห็นได้ชัดเจน” (วิทยา มีทับ (สัมภาษณ์) 24 เมษายน 2550) และ การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่า “ลูก孙นิทสนมเพื่อนต่างหมู่บ้านเพิ่มขึ้น และมีการไปมาหาสู่กันเป็นประจำ” (เหมิน หอยสกุล (สัมภาษณ์) 28 เมษายน 2550)

ทั้งนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 12 กิจกรรมส่วนใหญ่มีลักษณะการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ทำให้สมาชิกแกนนำเยาวชนเรียนรู้ซึ่งกันและกันมากขึ้น จึงส่งผลให้ทักษะด้านการเข้าใจผู้อื่นเป็นทักษะชีวิตและสังคมที่ปรากฏการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน มากที่สุดทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

อนึ่ง ผู้วิจัยสรุปผลเบื้องต้นจากการพัฒนาระบวนการเรียนรู้ ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 สรุปผลเบื้องต้นจากการพัฒนาระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มแกนนำเยาวชน

ผลการ เรียนรู้	ประเด็น การเรียนรู้	ผลเชิงคุณภาพ			ผลเชิงปริมาณ แบบวัดทักษะชีวิตและสังคม
		ความรู้ความเข้าใจ	ทักษะ	พฤติกรรม	
		- ขาดความรู้เกี่ยวกับความชอบหรือ สนใจของตนเอง	- ขาดความมั่นใจในตนเอง	- มีความก้าวหน้า	
1.1 ด้านตนเอง		- ไม่เข้าใจตนเอง บุคลเด่น บุคลคือ	- มีความคิดหรืออารมณ์ที่ไม่นิ่ง	- ขาดความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ตนเอง	
			แบ่งปัน	- ไม่กล้าแสดงออก	● <u>ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง</u> - โดยส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ร้อยละ 26.7
ก่อน กระบวนการ	1.2 ด้าน ^{ผู้อื่น} ความสัมพันธ์กับ ผู้อื่น	- ไม่เข้าใจผู้อื่น - ไม่รู้เทคนิค วิธีการสร้างความ สัมพันธ์กับผู้อื่น - ขาดการยอมรับความแตกต่างซึ่ง กันและกัน	- มีความคิดว่าผู้อื่นคือบุคคลค่า - มีการแบ่งแยกหมู่บ้านหรือ โรงเรียน/กลุ่ม - กับเพื่อนๆได้	- ขาดการมีมนุษยสัมพันธ์กับ เพื่อนๆในกลุ่ม - มีพฤติกรรมด้านลบกับผู้อื่น - เช่น นินทาเพื่อน เป็นต้น	● <u>ทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง</u> - โดยส่วนมากอยู่ในเกณฑ์สูง ร้อยละ 30.0 - อยู่ในเกณฑ์สูง ร้อยละ 30.0
เรียนรู้	1.3 ด้านชุมชน	- ขาดความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ชุมชน - สถานที่สำคัญ/หน่วยงาน/องค์กร ในชุมชน - บุคคลสำคัญ - ประเพณี วัฒนธรรม	- มีมุ่งมองที่ดีต่อชุมชนในระดับ หนึ่งในด้านของทรัพยากรธรรมชาติ - มีแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของ แกนนำชุมชนในทางที่ไม่ดี	- ขาดจิตสำนึกรักชุมชน - การเข้าร่วมกิจกรรมของ ชุมชนอยู่ในระดับน้อยมาก	● <u>ทักษะการเข้าใจผู้อื่น</u> - โดยส่วนมากอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ร้อยละ 33.3 - มีพฤติกรรมต่อแก่น้ำ ชุมชนในลักษณะก้าวหน้า

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ผล การเรียนรู้	ประเด็น การเรียนรู้	ผลเชิงคุณภาพ			แผนวัดทักษะชีวิตและสังคม
		ความรู้ความเข้าใจ	ทักษะ	พฤติกรรม	
ก่อน		- ขาดความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	- มีแนวคิดตามกระแสสังคม หลงไหลในวัฒนธรรม	- พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคม โดยเฉพาะ สังคมเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนมากที่สุด	
กระบวนการ เรียนรู้ (ต่อ)	1.4 <u>ด้านสังคม</u>	- มีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยี	- ขอบความทันสมัย และมีความต้องการใช้สื่อเทคโนโลยี	- ขาดความรับผิดชอบต่องานส่วนรวม	
หลัง	2.1 <u>ด้านตนเอง</u>	- คืนพูนจุดเด่นของตนเอง - มีแนวทาง/วิธีการที่จะส่งเสริมหรือพัฒนาศักยภาพ ของตนเอง	- เข้าใจอารมณ์/ความรู้สึกของตนเองมากขึ้น - มีความมั่นใจ กล้าคิด กล้าทำ ในสิ่งที่ดีและเหมาะสม สมกับ ตัวเอง	- มีความนอบน้อมก้มตอนมากขึ้น - กล้าแสดงออกในทางสร้างสรรค์ - มีความขันหมั่นเพียรมากขึ้น และ อดทนต่อความยากลำบากได้	<ul style="list-style-type: none"> ● <u>ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง</u> - เพิ่มจากเกณฑ์ต่ำเป็นเกณฑ์สูง ร้อยละ 33.3 ● <u>ทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง</u> - เพิ่มจากเกณฑ์ปานกลางเป็นเกณฑ์สูง ร้อยละ 36.6
	2.2 <u>ด้าน ความสัมพันธ์กับ ผู้อื่น</u>	- เข้าใจความแตกต่างของ เพื่อน ได้มากขึ้น - รู้วิธี/เทคนิคในการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้อื่น	- ยอมรับความ สามารถของคน อื่น - มีมุมมองที่ดีกับผู้อื่นมากขึ้น - เกิดแนวความคิดที่ตรงกัน และเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น	- มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อน - ช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น - กล้าสื่อสารและทักทายผู้อื่นก่อน - ลดพฤติกรรมนินทาเพื่อนลับหลัง	<ul style="list-style-type: none"> - โดยส่วนมากเพิ่มขึ้นจาก เกณฑ์ต่ำเป็นเกณฑ์สูง ร้อยละ 43.3

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ผล การเรียนรู้	ประเด็น การเรียนรู้	ผลเชิงคุณภาพ			ผลเชิงปริมาณ แบบวัดทักษะชีวิตและสังคม
		ความรู้ความเข้าใจ	ทักษะ	พฤติกรรม	
2.3 <u>ด้านชุมชน</u>	<p>- มีความรู้เรื่องประวัติ ศาสตร์ชุมชน เช่น เข้าใจ เรื่อง “ลังಡง” สถานที่ สำคัญและความเป็นมาเพิ่ม มากขึ้น เป็นต้น</p> <p>- รู้จักแกนนำชุมชนและ บทบาทหน้าที่ของ หน่วยงาน/องค์กรต่างๆ</p>	<p>- มีความรักและห่วงเหงา ทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชน</p> <p>- มีจิตสำนึกรักกันมากขึ้น</p> <p>- มีความภาคภูมิใจในความเป็น ชุมชนด้วยความเต็มใจ</p>	<p>- มีความรักและห่วงเหงา ทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชน</p> <p>- มีส่วนร่วมในการทำงานกับแกนนำ</p>	<p>- มีความเสียสละและอาสาสมัคร ใจใน การพัฒนาชุมชนมากขึ้น</p>	
2.4 <u>ด้านสังคม</u>	<p>- มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยน แปลงของสังคม</p> <p>- มีความเข้าใจในเหตุการณ์ ความไม่สงบในสังคม</p> <p>- รู้วิธีการหลีกเลี่ยงกระแส สังคมที่ซักนำไปทางที่ไม่ ดี</p> <p>- เข้าใจความแตกต่างของ วัฒนธรรมของแต่ละชุมชน</p>	<p>- มีแนวคิดหลากหลาย และกล้า แสดงความคิดเห็นในประเด็น ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมไทย</p> <p>- เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการ ทำงานเพื่อสังคมและผู้คนที่ด้อย¹ โอกาสมากขึ้น</p> <p>- เกิดความตระหนักรู้ในปัญหา เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น</p>	<p>- มีการปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อการดำรงอยู่ ในสังคมของชุมชนที่มีความเป็นเมือง มากขึ้น</p> <p>- มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของส่วน รวมมากขึ้น</p> <p>- มีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการมีใจอาสา สมัครทำงานเพื่อสังคมมากขึ้น เช่น การ มีส่วนร่วมและเป็นแกนนำในกิจกรรม ของสังคมภายนอกมากขึ้น เป็นต้น</p>		

3.3.2 สำหรับชุมชนตำบลลำล่าสินธุ'

(1) การเกิดกลุ่มแกนนำเยาวชนและการขับเคลื่อนงาน

กลุ่มแกนนำเยาวชนรวมตัวกันเฉพาะกิจเพื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย: กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคม ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2549 จนเสร็จสิ้นการดำเนินงานวิจัยภาคสนาม ในเดือนเมษายน 2550 รวมเวลา 6 เดือน ก่อให้เกิดกลุ่มแกนนำเยาวชนคนรุ่นใหม่ในชุมชน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและทีมวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครือข่ายสินธุ'เพื่อองค์กรภาคประชาชนที่มีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน ว่าด้วยแผนงานพัฒนาองค์กร ประเด็นการพัฒนาเยาวชน

ทั้งนี้ การจัดตั้งกลุ่มแกนนำเยาวชน ภายใต้ชื่อว่า กลุ่มแกนนำเยาวชนตำบลลำล่าสินธุ' เกิดขึ้น โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมที่ 2 เมื่อวันอาทิตย์ที่ 7 มกราคม 2550 เป็นการรวมตัวของเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12 - 20 ปี จำนวน 42 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลลำล่าสินธุ' และมีความสนใจในการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา เยาวชนส่วนใหญ่ เป็นแกนนำสังกัดกลุ่มเยาวชนต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยรับสมัครและคัดเลือกจากกลุ่มสังกัด จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มต้นก้าвлำลินธุ' กลุ่มเยาวชนถังแดง และกลุ่มอนุรักษ์น้ำตกโภราทอง และขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่ม เพื่อให้ครอบคลุมเยาวชนในตำบล คือ เยาวชนทั่วไป ที่ไม่ได้สังกัดกลุ่มแกนนำใดๆ ดังนั้น กลุ่มแกนนำเยาวชนตำบลลำล่าสินธุ'จึงเป็นการรวมตัวของแกนนำเยาวชนที่มีความหลากหลาย เช่น ช่วงอายุ ระดับการศึกษา สถาบันการศึกษา และพื้นฐานทางครอบครัว เป็นต้น

ผลการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา

(ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2550)

หลังจากการเลือกตั้งสิ้นสุด ผู้วิจัยได้นัดหมายคณะกรรมการกลุ่มแกนนำเยาวชน เพื่อเชิญลิ่งบทบทหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละตำแหน่ง และมอบหมายภาระหน้าที่ต่างๆในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งต่อไป ด้วยการนัดประชุมก่อนถึงกำหนดการจัดกิจกรรมล่วงหน้า จำนวน 3 วัน เพื่อเตรียมการและจัดเตรียมความพร้อมในทุกด้าน ซึ่งที่ผ่านมาตั้งแต่กิจกรรมที่ 1-3 (เดือนตุลาคม – เดือนธันวาคม 2549) โดยส่วนใหญ่ ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบการเตรียมงานในด้านต่างๆก่อนการจัดกิจกรรมจริง

ดังนั้น เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มแกนนำเยาวชนขึ้นมาอย่างเป็นทางการเพื่อการดำเนินอยู่ในชุมชนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยและแกนนำชุมชนจึงได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในด้านต่างๆ ยกตัวอย่าง เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการฯ มีดังนี้

นายวิทวัฒน์ รุ่งเรือง ประธานกลุ่มฯ กล่าวต่อว่า “ด้วยวัตถุประสงค์ของโครงการ

นายสมพร ส่งแสง ฝ่ายกิจกรรม ทำหน้าที่จัดเตรียมการดำเนินการด้านต่างๆ และประชาสัมพันธ์โครงการ เผยแพร่ ณ วิทยุชุมชน

นางสาวจุฑารัตน์ ชาಯเกตุ ฝ่ายศิลป์ เป็นป้ายหัวโครงการ

นายเกียรติศักดิ์ เศรษฐสุข ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ร่วมกับนางสาวนิชนันท์ และนางสาวจุฬาลักษณ์ สัมปทานนิช จัดเตรียมป้ายรณรงค์การอนุรักษ์น้ำตกโภตแพรทอง

นายเรศ อุตประลักษณ์ ฝ่ายสถานที่ ติดต่อประสานงานสถานที่ดำเนินกิจกรรม

นางสาวอุไรรัตน์ เสนชู ฝ่ายสวัสดิการ ดำเนินการเรื่อง อาหารและเครื่องดื่ม

นายธเนศ นวลบลิบ ฝ่ายปฏิบัติ จัดเตรียม จัดซื้อ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

นายกิตติญา หอยสกุล และนายธีระยุทธ ดวงจินดา ฝ่ายประสานงาน ทำหน้าที่แจกหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม

อนั้ง คณะกรรมการกลุ่มแกนนำเยาวชนมีการดำเนินการในลักษณะนี้ต่อเนื่องไปในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ และส่งเสริมให้แกนนำเยาวชนคนอื่นๆ ไม่มีบทบาทหน้าที่เข้ามารายงานรู้หลักการทำงานด้วยเช่นกัน

การเกิดกลุ่มแกนนำเยาวชนตำบลลำล่าสินธุ์ขึ้นมาอย่างเป็นทางการในวันที่ 7 มกราคม 2550 ส่งผลให้การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงหลัง (ตั้งแต่กิจกรรมที่ 4 เป็นต้นมา) ได้รับความสนใจจากหน่วยงานและองค์กรทั้งภายในและภายนอกชุมชนมีการเข้ามารายงานรู้และสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ ภาคีต่างๆ มีการประสานงานเพื่อติดตามและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

ก. เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคใต้มีการติดต่อประสานงานกับเครือข่ายสินธุ์ แพรทองอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการร่วมเป็นภาคีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เน้นกลุ่มเป้าหมายคือ แกนนำเยาวชนในพื้นที่ของแต่ละพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดพัทลุง และกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำลังติดต่อประสานงานอยู่ในขณะนี้ (เดือนมิถุนายน 2550) ได้แก่ กิจกรรม “ล่องลำนาว วิถีชีวิต ตั้งแต่เทือกเขาบรรทัดถึงทะเลสาบลำป้า” ซึ่งมีแกนนำเยาวชนตำบลลำล่าสินธุ์ร่วมเป็นคณะกรรมการ จำนวน 8 คน ภายใต้ชื่อกลุ่มว่า “เยาวชนใต้ร่มไม้ สร้างสามัคคี สื่อเมืองลุง”

ข. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพัทลุง ได้เลือกพื้นที่ ตำบลลำสาโน๊ะ เป็นพื้นที่นำร่อง โครงการคาราوانเสริมสร้างเด็ก เนื่องจาก การลงพื้นที่ของคุณสุธีรา นุ้ยจันทร์ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพัทลุง และ ได้เลือกเห็นผลงานการดำเนิน กิจกรรมการเรียนรู้ ของแก่นนำเยาวชน และการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทุกภาคส่วน ในตำบลลำสาโน๊ะ จึงสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในช่วงระยะเวลา 5 เดือน ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม จนถึง เดือนกันยายน 2550 โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลลำสาโน๊ะเป็นภาคีหลักในการ ประสานงาน และเมื่อวันอาทิตย์ที่ 23 มิถุนายน 2550 และวันที่ 28-29 กรกฎาคม 2550 กลุ่มแก่นนำ เยาวชนตำบลลำสาโน๊ะ ได้เข้าร่วมกิจกรรม โครงการคาราوانเสริมสร้างเด็ก โดยทำหน้าที่ เป็นแก่นนำ หลักในการดำเนินงานของ โครงการดังกล่าว และจากการสังเกตการณ์ของเจ้าหน้าที่ พัฒนาชุมชน พบว่า แก่นนำเยาวชนตำบลลำสาโน๊ะ มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น มีวุฒิภาวะความเป็นผู้นำเด่นชัด ขึ้นกว่าเดิม และรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ได้อย่างรวดเร็ว” (วิทยา มีทับ (สัมภาษณ์) 23 มิถุนายน 2550)

ค. กลุ่มแก่นนำเยาวชน ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ประเภทกลุ่มเยาวชน ดีเด่นระดับจังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2550 โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพัทลุง เป็นผู้มอบรางวัล นอกจากนี้ กลุ่มแก่นนำเยาวชน ได้เข้าร่วม โครงการ ต่างๆ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกอย่างต่อเนื่อง เช่น การเข้าร่วม โครงการเยาวชนด้านกัญชาสเปิด และการเอดส์ของจังหวัดพัทลุง การแสดงความสามารถด้านหนังตะลุง คน เป็นต้น

(2) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลเบื้องต้นที่เกิดขึ้นจากการวิจัยนี้ นอกเหนือจากผลการเรียนรู้แล้ว กิจกรรม และการ เปลี่ยนแปลงด้านทักษะชีวิต และสังคมของแก่นนำเยาวชนแล้ว ผู้วิจัย พบว่า สามารถนำรูปแบบจัด กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด จำนวน 12 กิจกรรม (รวมกิจกรรมเสริมด้วย) มาพัฒนาเป็นกิจกรรมการ เรียนรู้ที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิต และสังคมของแก่นนำ เยาวชน เป้าหมายอื่นๆ ในชุมชนหรือชุมชนอื่นๆ ต่อไป ได้มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 19 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค	แหล่ง	คุณสมบัติ	การวัด	ข้อควร
						คำนึง
ก. กิจกรรมหลัก	เพื่อให้เก้นนำเยาวชนรู้จัก	- กิจกรรมเน้นผู้เรียน	- เป็นสถานที่มีความ	- มีความสุข อ่อนโยน	- การมีส่วนร่วมใน	- สถานที่จัดการเรียนรู้
1. กิจกรรม การ	ตนเอง ทราบนักในคุณค่า	เป็นสำคัญ	เรียนรู้ ลงบ และอยู่	และยิ่งเข้มแข็งใจตลอด	ระหว่างการดำเนิน	ลง โล่เจ็บ มีความเป็น
รู้จักตนเองและ	ของตนเอง และมีความ	- การเน้นการเคลื่อน	ใกล้ชิดกับธรรมชาติ	เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้	ธรรมชาติ
เข้าใจผู้อื่น	เข้าใจและยอมรับความ	ให้ทางกาย ความสงบ		- สามารถเข้าถึงสภาพ	- การสังเกตพฤติกรรม	- กิจกรรมนี้มีความ
	แตกด้วยของผู้อื่น	- การบรรยาย		ทางอารมณ์ของคนนำ		เหมาะสมในการพัฒนา
		- การระดมสมอง		เยาวชน ได้เป็นอย่างดี		เมื่อค่ายการเรียนรู้
		- การใช้คนตระปประกอบ				
2. กิจกรรม แรลลี่	เพื่อให้เก้นนำเยาวชนมี	- ใช้แหล่งเรียนรู้ใน	- สถานที่สำคัญหรือ	- มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน	- แบบทดสอบความรู้	- สอดแทรกสื่อบุคคลที่
เยาวชนอาสารักษ์ฯ	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยว กับ	ชุมชน	แหล่งเรียนรู้ในชุมชน	เป็นอย่างดี	ความเข้าใจก่อนและหลัง	เป็นบุคคลสำคัญของ
ศินธุ์ พาชีวิน	ประวัติศาสตร์ของชุมชน	- การแสดงละครสมมุติ		- สามารถถ่ายทอดได้	การเรียนรู้	ชุมชน
ห่างไกลเดอส์	สถานที่สำคัญ และสถาน	- การใช้สื่อชีดี		อย่างกระชับและชัดเจน	- การสังเกต	- การเตรียมพื้นที่เจ็บประจា
	การพัฒนาสังคมในปัจจุบัน	- การแลกเปลี่ยนในกลุ่ม			พุติกรรม และการ	กคุ่ม
	รวม ทั้งมีจิตสำนึกรักท้อง	ข้อ			แสดงออกจากกล่าว	- การเพิ่มภูมิคุณภาพการ
	ถิ่นของตนเอง				สมมุติ	ในแต่ละฐาน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค	แหล่ง	คุณสมบัติ	การวัดและประเมินผล	ข้อควรคำนึง
การเรียนรู้		และวิธีการ	เรียนรู้	ของวิทยากร		
3. กิจกรรม ค่าย พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของกลุ่ม แก่นนำเยาวชน	เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และเสริมสร้างค่านิยมที่ดีงามตามหลักทาง พุทธศาสนา	- ค่ายธรรมะ - การบรรยายและเล่น เกมสันทนาการ -ใช้ถือโสาททัศนูปกรณ์ ประกอบกิจกรรม	- สถานที่อบรมค่าย ธรรมะ เช่น วัดหรือ ศูนย์ฝึกอบรมพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น	- พระสงฆ์ผู้ชั้นนำ ประสบการณ์ในการฝึกอบรมคุณธรรมแก่ เยาวชน - พระวاسที่สามารถ อ.กาญจนดิษฐ์ อ.สุรายภูร์ธานี	- การสังเกตพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลง แบบทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้	- ในระหว่างการดำเนินกิจกรรม ควรเสริมด้วย เกมนั้นทนาการมากขึ้น
4. กิจกรรม เยือน วิถีชีวิตเมืองลุง	เพื่อพัฒนาทักษะในการด้วยมือ สื่อถ่ายทอดสารและการสร้างสรรค์ พัฒนาภาพกับผู้อื่น	- ค่ายการเรียนรู้ - ใช้ศิลปะ และ ธรรมชาติเป็นสื่อการเรียนรู้ - ลงมือปฏิบัติจริง	- สถานีวิทยุชุมชน - โรงเรียนได้ต้นไม้ อ.ป่าบ่อน จ.พัทลุง	- มีความรู้ความสามารถ ด้านการเยียนข่าว เล่าข่าว หรือมีทักษะชำนาญด้าน การเยียนในรูปแบบต่างๆ	- ผลงานจากการเขียน ข่าวและบทความ การแสดงออกด้วยการ เล่าข่าว - การสังเกตการมีมนุษยสัมพันธ์ของแต่ละคน	- การสร้างบรรยายที่มีความเป็นกันเอง และกระตุ้นให้เกิดน้ำเสียง ใจดีแสดงความสามารถของตนเอง
5. กิจกรรม สุขสันต์บันเทิงใจ	เพื่อให้แก่นนำเยาวชนมี วิธีการจัดการกับอารมณ์ ความเครียด และสามารถเลือกกิจกรรมที่ตนดัดแปลง ความหมายจะสัมกับตนเอง	- ค่ายการเรียนรู้ โดยแบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ - ใช้ดนตรี ศิลปะ และ โภคภัณฑ์	- หน่วยพิทักษ์ป่าบ้าน โภคภัณฑ์	- มีความชำนาญและมีทักษะด้านงานศิลปะ การเขียนบทกวี การร้องเพลง และการเขียนแพลง	- การสังเกตพฤติกรรม ระหว่างการทำกิจกรรม การเรียนรู้ในแต่ละฐาน และการเขียนแพลง	- พยายามใช้สื่อที่มีอยู่แล้ว ในห้องเรียน - มีกิจกรรมออกกำลังกาย ตอนเช้า

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค	แหล่ง	คุณสมบัติ	การวัดและประเมินผล	ข้อควรคำนึง
การเรียนรู้		และวิธีการ	เรียนรู้	ของวิทยากร		
ธรรมชาติ เป็นสื่อในการเรียนรู้ - การสาขิด - ลงมือปฏิบัติจริง					- กิจกรรมรอบกองไฟ ควรเน้นกิจกรรม นั้นทนาการ	
6. กิจกรรม การจัดการมูลฝอย แบบมีส่วนร่วม ของกลุ่มคนนำ เยาวชน	เพื่อให้เกนนำเยาวชนมี ส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหามูลฝอยในชุมชน และฝึกทักษะการตัดสินใจ ร่วม และการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม	- กิจกรรมฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการ - การเรียนรู้แบบมีส่วน ร่วม และฝึกทักษะการตัดสินใจ ร่วม และการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม	- สถานที่มีความโล่ง แจ้ง อากาศถ่ายเท สะอาด (เครื่องข่ายสินธุ พร่อง)	- มีความรู้ในเรื่องการ จัดการขยะ และสามารถ ถ่ายทอดในรูปแบบที่ เข้าใจง่าย	- ความสามารถในการทำ น้ำหมักชีวภาพและน้ำยา อนก ประสงค์ด้วยตนเอง	- การอภิปรายกลุ่มเกี่ยว กับประเด็นปัญหาอื่นๆที่ เกิดขึ้นในชุมชน
7. กิจกรรม สร้าง ตามฝัน ด้วย ใจเยาวชน	เพื่อพัฒนาทักษะความ คิด ร่วม ออกแบบสัญลักษณ์และ แบบสื่อของกลุ่มคนนำ เยาวชนด้วยตนเอง	- การเรียนรู้แบบมีส่วน ร่วม - การแลกเปลี่ยนในกลุ่ม ย่อย - ใช้ประสบการณ์เป็น สื่อในการเรียนรู้	- ตามความเหมาะสม และการตัดสินใจด้วย ตนเองของคนนำ เยาวชน	- มีทักษะความคิดในการ สร้างสรรค์ และมี จินตนาการหรือ แกนนำ ชุมชนที่มีความ สามารถ	- ผลงานจากการ ออกแบบสัญลักษณ์กลุ่ม จินตนาการหรือ แกนนำ แต่ละกลุ่ม ในการจัดกระบวนการ การ	การจัดอบรมเรื่องการ ออกแบบสัญลักษณ์ เพื่อให้เกนนำเยาวชนมี พื้นฐานการออกแบบ เนื่อง ด้าน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค	แหล่ง	คุณสมบัติ	การวัดและประเมินผล	ข้อควร
						คำนึง
8. กิจกรรม แปลง เกษตรฯ เยาวชน ห่วงใยสิ่งแวดล้อม	เพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบและจิตสำนึกรักดีต่อสิ่งแวดล้อม	- กิจกรรมการเรียนรู้ภาคสนาม - การลงมือปฏิบัติจริง - เทคนิคพื่อนสอนพื้น	- แปลงเกษตรที่อยู่ไกด์ แหล่งน้ำ - ที่ทำการเกษตรของชาวชุมชนที่ปลodor เพื่อน	- เป็นเกษตรกรที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการทำเกษตรปลodor สารเคมี	- การสังเกตพฤติกรรมในระหว่างปฏิบัติงาน - การดูแลและเอาใจใส่ต่อแปลงเกษตรของตนเอง	เชิญเกษตรกรในชุมชน มาอบรมให้ความรู้เรื่อง การเตรียมดิน การทำแปลง การปลูกผัก
ข. กิจกรรมเสริม	ฝึกทักษะการสื่อสาร การนำเสนอข่าว และการเป็นผู้นำ นักจัดรายการวิทยุชุมชน สำนักฯ ประเภทเยาวชน	- กิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฎิบัติการ - การลงมือปฏิบัติจริง	- สถานีวิทยุชุมชน	- มีความเชี่ยวชาญในการจัดรายการ การนำเสนอข่าว และการเขียนข่าว	- ทักษะในการพูดและการสื่อสารต่อผู้ฟัง	- การพัฒนาอุปกรณ์การจัดรายการให้มีความทันสมัยเหมาะสม มากที่สุด
2. กิจกรรม การเลือกตั้งคณะ กรรมการกลุ่ม แกนนำเยาวชน	เพื่อฝึกการทำงานเป็นทีม และมีความรับผิดชอบต่อ บทบาทหน้าที่ของตนเอง	- การอภิปรายกลุ่ม ร่วม	- ตามความเหมาะสมของชุมชน (เครือข่ายสิ่นสู่เพื่อทอง)	- เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือในชุมชน และสามารถควบคุมกระบวนการเลือกตั้ง ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี	- การอภิปรายในการเลือกตั้ง การดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มแกนนำเยาวชน	- การชี้แจงบทบาทหน้าที่ของคณะ กรรมการให้ชัดเจน - เน้นให้แกนนำเยาวชน มีส่วนร่วมให้มากที่สุด

กิจกรรม การเรียนรู้	วัตถุประสงค์	เทคนิค และวิธีการ	แหล่ง เรียนรู้	คุณสมบัติ ของวิทยากร	การวัดและ ประเมินผล	ข้อควร คำนึง
3. กิจกรรม ออม วันละ 1 บาท	เพื่อให้เก็นนำเยาวชนรู้จัก การเก็บออมเงิน ทำบัญชี รายรับ-รายจ่ายของตนเอง และมีกองทุนคลุมทุ่น การจัดกิจกรรมของกลุ่มฯ ต่อไป	- เน้นเก็นนำเยาวชน เป็นสำคัญ	- กลุ่มออมทรัพย์ใน ชุมชน	- มีประสบการณ์ในการ ทำงานเกี่ยวกับการออม เงินในชุมชน	- ความสม่ำเสมอในการ ออมเงิน - การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายเป็นประจำ	- การจัดทำสมุดฝึกเงิน ให้สามารถเก็นนำ เข้าชีวิตจริง
4. กิจกรรม การ เรียนรู้การใช้สื่อ เทคโนโลยีใน ชีวิตประจำวัน	เพื่อพัฒนาทักษะการใช้ เครื่องคอมพิวเตอร์ และ เครื่องโทรศัพท์ของ แก่นนำเยาวชน	- การอบรมเชิง ^{ปฎิบัติการ} - เทคนิคการเรียนรู้แบบ ตัวต่อตัว	- ศูนย์เรียนรู้ชุมชนที่มี ความพร้อมด้าน ^{อุปกรณ์สื่อเทคโนโลยี} ต่างๆอย่างเพียงพอ	- เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการ ใช้สื่อเทคโนโลยีประเภท ต่างๆเป็นอย่างดี	- การซักถามและการ ตอบคำถามระหว่างทำ กิจกรรม	- จัดเตรียมอุปกรณ์ให้ เพียงพอ กับแก่นนำ เข้าชีวิตจริง - ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ อื่นๆตามความต้องการ ของแก่นนำเยาวชนใน การเรียนรู้

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 12 กิจกรรมดังที่กล่าวมาข้างต้น เป็นปัจจัยสำคัญในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับทักษะชีวิตและสังคม จำนวน 3 ทักษะ ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี จะนำไปสู่ผลการเรียนรู้ที่ดีของกลุ่มแกนนำเยาวชน และเกิดประสิทธิผลที่ดีในกระบวนการเรียนรู้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน เช่น ลักษณะและเทคนิควิธีการที่นำมาใช้ซึ่งเป็นปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงอย่างสม่ำเสมอ

ดังนั้น สรุปได้ว่าผลเบื้องต้นของการพัฒนาระบวนการเรียนรู้นี้ จำแนกออกเป็น (1) สำหรับแกนนำเยาวชน ได้แก่ ผลการเรียนรู้ของแกนนำเยาวชนในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และพฤติกรรม และการเปลี่ยนแปลงทักษะชีวิตและสังคม จำนวน 3 ทักษะ (2) สำหรับชุมชน ได้แก่ การเกิดกลุ่มแกนนำเยาวชน และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายอื่น หรือเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ ที่ต้องการเรียนรู้ได้ต่อไป

อนึ่ง ผลเบื้องต้นที่เกิดขึ้นนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้น ในการวางแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาแกนนำเยาวชนต่อไปของชุมชนลำลูก拧 เนื่องจากว่ากระบวนการเรียนรู้นี้ไม่มี จุดสิ้นสุด จำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในส่วนของผู้จัดกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรม เมื่อกระบวนการวิจัยครั้งนี้สิ้นสุดลง ชุมชนลำลูก拧 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครือข่ายลูก拧พร่อง และองค์กรบริหารส่วนตำบลลำลูก拧 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพสูงในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนในชุมชนของตนเอง ดังนั้น ควรดำเนินการที่มีความสืบเนื่องในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมอย่างยั่งยืนให้ตรงอยู่กับชุมชนลำลูก拧 และกลุ่มเยาวชนในตำบลลำลูก拧สืบต่อไป

อย่างไรก็ตาม เป้าหมายสูงสุดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในครั้งนี้ คือ การมีแกนนำเยาวชนที่สืบทอดเจตนาرمณ์ในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนต่อไปในวันข้างหน้า โดยเป็นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของแกนนำเยาวชนตามความรู้ ความสนใจ และความสมัครใจเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาชุมชนโดยแท้จริง

3.3 ปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคม ของกลุ่มแกนนำเยาวชนนี้ มีปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคหลายประการ โดยการเก็บข้อมูล จากการสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต จากกลุ่มแกนนำเยาวชน ผู้ปักธง แกนนำชุมชน ครูอาจารย์ในชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สามารถจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

3.3.1 ปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้

- (1) ทุนชุมชน
- (2) การมีส่วนร่วมของทีมวิจัย และภาคี
- (3) การสร้างแรงเสริมและแรงจูงใจ
- (4) ความสามารถของวิทยากร
- (5) รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.3.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้

- (1) กระแสสังคมและวัฒนธรรมความเป็นเมือง
- (2) ภาระหน้าที่ของแกนนำเยาวชน
- (3) บุคลิกภาพของผู้วิจัย
- (4) ภาษาและการสื่อสารของผู้วิจัย
- (5) มุมมองที่แตกต่างขององค์กรในชุมชน

ผู้วิจัยสามารถอธิบายรายละเอียดตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.3.1 ปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้

(1) ทุนชุมชน

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเรื่อง ทุนชุมชนของอุทัย คุลยเกยม (2545) เป็นหลักในการวิเคราะห์ ชุมชนลำสินธุ อันประกอบไปด้วย 1) ทุนคน 2) ทุนสติปัญญา 3) ทุนระบบสังคมและวัฒนธรรม 4) ทุนเงินตรา และ 5) ทุนระบบนิเวศ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ทุนคน (Human capital)

ชุมชนลำสินธุมีทรัพยากรบุคคลที่มีความหลากหลาย ซึ่งสามารถจำแนกได้ 4 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มล้วนแต่เป็นกำลังสำคัญของชุมชน และมีส่วนร่วมในงานวิจัยในครั้งนี้ด้วย กล่าวคือ

ก. กลุ่มแกนนำเครือข่ายสินธุ์เพรทอง เป็นกลุ่มผู้นำที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถในการทำงานพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยผู้นำจากทั้ง 9 หมู่บ้านในตำบลลำล่าสินธุ์

ข. กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์กรบริหารส่วนตำบลเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยลำล่าสินธุ์ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

ค. กลุ่มหมอดินบ้านและประษฐชาวบ้าน เป็นกลุ่มที่มีความรู้ทางด้านภูมิปัญญา ท้องถิ่น เช่น การรักษาโรคด้วยสมุนไพร ผู้นำทางประเพณีด้านพระพุทธศาสนา ผู้นำด้านการเกษตร เป็นต้น

ง. กลุ่มแกนนำเยาวชน เป็นกลุ่มที่ต้องสารต่อเจตนาرمณของแกนนำชุมชนในการพัฒนาชุมชนต่อไป เช่น กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์น้ำตกโคนแพรทอง กลุ่มเยาวชนต้นกล้าลำล่าสินธุ์ และกลุ่มเยาวชนลังแดง รวมทั้งกลุ่มแกนนำเยาวชนตำบลลำล่าสินธุ์ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มแกนนำเยาวชนที่มีความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อต้องการพัฒนาตนเองและชุมชน จำนวน 42 คนด้วยกัน

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า ชุมชนลำล่าสินธุ์เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งด้านทุนคน (Human capital) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มแกนนำเครือข่ายสินธุ์เพรทอง ซึ่งเป็นกลุ่มแกนนำภาคประชาชนที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์กิจกรรมพัฒนาชุมชน รวมถึงกิจกรรมพัฒนาแกนนำเยาวชนในงานวิจัยครั้งนี้ด้วย ดังนั้น ในกระบวนการเรียนรู้ครั้งนี้จึงได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือในการดำเนินกระบวนการในทุกขั้นตอน ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้ในครั้งนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยดี

2) ทุนสติปัญญา (Wisdom capital)

ชุมชนลำล่าสินธุ์มีผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการหาลายฯด้าน ทั้งผู้ที่มีความสามารถทางด้านการศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ที่มีประสบการณ์ ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การที่มีกลุ่มแกนนำในชุมชนที่ชัดเจนในการทำงาน การรวมรวมความคิด และการตัดสินใจร่วมกันเพื่อหาแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาชุมชน ถือได้ว่าเป็นต้นทุนสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แกนนำเครือข่ายสินธุ์เพรทองที่มีประสบการณ์การเรียนรู้จากความคิดทางด้านการเมือง และการทำงานมวลชนในยุคที่เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรทางความคิดในเรื่องการมองเห็นความสำคัญในการพัฒนาชุมชน และการพัฒนาแกนนำเยาวชนด้วย

3) ทุนระบบสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural capital)

ความเป็นเอกลักษณ์ของประวัติศาสตร์ชุมชน มีความสำคัญและน่าสนใจเป็นอย่างมาก ประชาชนในพื้นที่ภาคภูมิใจกับประวัติความเป็นมาของชุมชนตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประวัติศาสตร์ถังแแดง¹ เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา (2508 – 2534) ชาวชุมชนลำสินธุจึงร่วมกันสร้างอนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ถังแแดง เพื่อรำลึกถึงผู้ที่สังเวยชีวิตในเหตุการณ์ในครั้งนั้น และเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้แก่กลุ่มเยาวชนรุ่นหลัง ได้ศึกษาและเรียนรู้ถึงความเป็นมาของชุมชนตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นตนเองและมีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ของบรรพบุรุษอีกด้วย

4) ทุนเงินตรา (Monetary capital)

ก. เงินทุนหมุนเวียนภายในชุมชน ในตำบลลำสินธุมีกลุ่มօอมทรัพย์ประจำทั้ง 9 หมู่บ้าน กลุ่มօอมทรัพย์กลุ่มแรก คือ กลุ่มօอมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโหละไฟ หมู่ที่ 5 ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2537 ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านมีกลุ่มօอมทรัพย์ซึ่งมีเงินออมหมุนเวียน เพื่อให้ชาวบ้านกู้ยืมมาประกอบอาชีพ การจัดซื้ออุปกรณ์การเกษตร หรือการใช้จ่ายเพื่อการดำเนินชีพ สมาชิกของกลุ่มօอมทรัพย์ คือ ชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน อาจมีการออมเงินข้ามหมู่บ้านก็ได้ ตามความประสงค์ของแต่ละคน โดยทางเครือข่ายสินธุ์แพรทองเป็นตัวเชื่อมประสาน และค่อยสนับสนุนให้กลุ่มต่างๆดำเนินกิจกรรมไปได้ และมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในระดับกลุ่มและสมาชิกในกลุ่ม

นอกจากนี้ ถนนนำเยาวชนตำบลลำสินธุบ้างส่วน ได้เป็นสมาชิกกลุ่มօอมทรัพย์ประจำหมู่บ้านของตนเอง ส่งผลให้มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดและรู้คุณค่า ซึ่งการมีลักษณะนิสัยโดยการรู้จักออมเงิน จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากว่า ถนนนำเยาวชนได้รับการปลูกฝังให้เกิดความตระหนักรู้คุณค่าของเงินทองและสิ่งต่างๆเป็นอย่างดี

¹ ถังแแดง หมายถึง เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นจริง ในกรณีการจับชาวบ้านที่โคนข้อกล่าวหาว่า ไม่ให้ความร่วมมือกับราชการ มาเผาลงในถังน้ำมันขนาดใหญ่สีแดง (ผล ศรีจะมูล (สัมภาษณ์) 19 พฤษภาคม 2549)

๖. เงินทุนสนับสนุนจากภายนอก ในชุมชนตำบลลำสินธุ์ มีหน่วยงานการปกครองระดับสูงสุด คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลลำสินธุ์ ซึ่งได้รับงบประมาณการดำเนินงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจากจังหวัดในทุกๆ ปีงบประมาณ สำหรับเครือข่ายสินธุ์เพื่อพัฒนาชุมชน มีภาคเอกชน หลายหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน เช่น กองทุนเพื่อพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สำนักงานสร้างเสริมสุขภาพ ภาคใต้ (สสส.) สำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ และศูนย์คุณธรรมภาคใต้ เป็นต้น

หน่วยงานหรือองค์กรดังกล่าวได้เข้ามายอนุเสริมการทำงานให้มีความก้าวหน้า และมีการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ร่วมกัน และร่วมคิด ร่วมวางแผนเพื่อให้การพัฒนาชุมชน โดยมีเครือข่ายสินธุ์เพื่อพัฒนาเป็นแกนนำสำคัญ และในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์คุณคุณและป้องกันโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา และสำนักงานสร้างเสริมสุขภาพ ภาคใต้ (สสส.) อีกด้วย

5) ทุนระบบนิเวศ (Ecological capital)

ชุมชนตำบลลำสินธุ์ เป็นชุมชนที่มีทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลาย เช่น ป่าไม้ในเขตเทือกเขาบรรทัด น้ำตกโคนแพรทอง ชาวนาข้าวอ่อน-ราษฎร์ น้ำเย็น และถ้ำลำสินธุ์ เป็นต้น ทำให้ชาวชุมชนเกิดความตระหนักรในการร่วมมือกันอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีกลุ่มอนุรักษ์น้ำตกโคนแพรทอง หน่วยพิทักษ์ป่าปืน โคน องค์กรบริหารส่วนตำบลลำสินธุ์ และ โรงไฟฟ้าห้วยลำสินธุ์ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการดำเนินงานอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่าของชุมชน

กลุ่มแกนนำเยาวชนมีความภาคภูมิใจและมีความตระหนักรในคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนเป็นอย่างมาก ก่อตัวคือ จากการสังเกตและการสัมภาษณ์แกนนำเยาวชน พ布ว่า “ขอบความเป็นลำสินธุ์ ตรงที่มีความเป็นธรรมชาติและมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์” (เกียรติศักดิ์ เศรษฐสุข (สัมภาษณ์) 13 กุมภาพันธ์ 2550) และ “จะบวิวนน้ำตกโคน มีมากทุกวัน ทำไม่ได้หน่วยงานไหน สนใจหาวิธีการลดปริมาณของอย่างจริงจังเสียที” (นิชนันท์ สัมปทานนิช (สัมภาษณ์) 9 เมษายน 2550) และระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์น้อยๆ กับกลุ่มแกนนำเยาวชนมาเป็นระยะเวลานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แกนนำเยาวชนจากกลุ่มอนุรักษ์น้ำตกโคนแพรทอง ก่อตัวว่า “ เส้นทางบวิวนน้ำตกโคน เป็นเส้นทางที่มีความงามมาก ทุกวัน เสาร์-อาทิตย์ ผู้คนจะมาเดินทางชม น้ำตกโคน เป็นจำนวนมาก” (พันชากร เนียมรัตน์ (สัมภาษณ์) 11 กุมภาพันธ์ 2550)

ทุนระบบนิเวศเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 สุขสันต์บันเทิงเริงใจ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8 แปลงเกยตรเยาวชน ห่วงใยสิ่งแวดล้อม พบว่า แกนนำเยาวชนมีความสุขและเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว ทำให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติในทางบวกต่อธรรมชาติมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ ผู้วิจัยสังเกตว่า แกนนำเยาวชนส่วนใหญ่มีความอ่อนโยนต่อธรรมชาติมากขึ้น และลดพฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อผู้อื่นอย่างชัดเจน

ทุนชุมชนทั้ง 5 ทุน เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทุนคนและทุนทางสติปัญญา ซึ่งก่อให้เกิดทีมวิจัยจำนวน 7 คน เข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในกระบวนการ และมีทีมที่ปรึกษาอย่างเข้มแข็งที่มีประสบการณ์ทำงานพัฒนาชุมชนมาก่อนสำหรับทุนทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ถึงแต่เดิมมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตรของชาวชุมชนลำสินธุเป็นอย่างมาก ดังนั้น การเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางด้านวัฒนธรรมและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้เยาวชนคนรุ่นหลุกหลานเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของตนเอง และเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกรักชุมชนโดยผ่านเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้ส่งผลให้การดำเนินกระบวนการเรียนรู้ประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ทุนของชุมชน อันประกอบด้วย ทุนคน ทุนสติปัญญา ทุนระบบสังคมและวัฒนธรรม ทุนเงินตรา และทุนระบบนิเวศ เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมของกลุ่มแกนนำเยาวชน ได้เป็นอย่างดี

(2) การมีส่วนร่วมของทีมวิจัย และภาคี

ทีมวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ครั้งนี้ มีทั้งหมดจำนวน 8 คน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 และภาคี ได้แก่ เครือข่ายสินธุ์เพรทอง อบต.ลำสินธุ์ สถานีอนามัยลำสินธุ์ หน่วยพิทักษ์ป่าบ้านโนน สำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา และเครือข่ายเกยตรกรรมทางเลือกภาคใต้ ดังรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 20 การมีส่วนร่วมของทีมวิจัย และภาคีในกระบวนการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้	ผู้เข้าร่วมทั้งหมด (คน)	ทีมวิจัยและภาคี (คน)	ร้อยละ
1	45	10	22.2
2	55	13	23.7
3	57	12	21.1
4	31	13	42.0
5	62	26	42.0
6	15	4	26.7
7	32	6	18.8
8	26	3	11.5
*9	28	5	17.9
*10	40	2	5.0
*11	29	3	10.3
*12	12	4	33.3
รวม	432	101	23.4

หมายเหตุ * หมายถึง กิจกรรมเสริม

การมีส่วนร่วมของทีมวิจัย และภาคีในกระบวนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการพัฒนาแกนนำเยาวชน โดยทีมวิจัยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่ยวข้องทุกฝ่าย และจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า แกนนำชุมชนสามารถเข้าถึงแกนนำเยาวชนได้เป็นอย่างดี เช่น คุณวิทยา มีทับ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน หนึ่งในทีมวิจัยที่ให้ความสนใจสนับสนุนแกนนำเยาวชนแบบเป็นกันเอง และจากการสอบถามแกนนำเยาวชน พบว่า “น้าหน่ง เป็นผู้ใหญ่ที่ใจดีและเข้าใจเยาวชนทุกคน” (สิราชา อินตัชิรชัย (สัมภาษณ์) 13 มีนาคม 2550)

นอกจากนี้ ภาคีต่างๆและชาวชุมชนดำเนินการดำเนินงานด้านต่างๆ ตลอดจนการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ พาหนะในการเดินทางเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และความอนุเคราะห์ ปัจจัยต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางที่

ดังนี้ การมีส่วนร่วมของทีมวิจัยและภาคี ในการสนับสนุนงบประมาณ และการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการดำเนินงานนั้น ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 21 การสนับสนุนทุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัย

กิจกรรม การเรียนรู้	งบประมาณ (บาท)	หน่วยงาน สนับสนุน	หมายเหตุ
1. แนะนำตัวอย่างเป็นทางการและชี้แจงโครงการวิจัย	2,000	เครือข่ายสินธุ์เพรทอง	ได้รับงบประมาณจากศูนย์ป้องกันโรคเอดส์ สำนักงานควบคุมและป้องกันโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา
2. กิจกรรมที่ 1 การรู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่น	5,500	เครือข่ายสินธุ์เพรทอง	ได้รับงบประมาณจากศูนย์ป้องกันโรคเอดส์ สำนักงานควบคุมและป้องกันโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา
3. กิจกรรมที่ 2 แรลลี่เยาวชนอาสารักค้ำสินธุ์พาชีวิน ห่างไกลเอดส์	9,000	เครือข่ายสินธุ์เพรทอง	ได้รับงบประมาณจากศูนย์ป้องกันโรคเอดส์ สำนักงานควบคุมและป้องกันโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา
4. กิจกรรมที่ 3 ค่ายพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของกลุ่มแก่นนำเยาวชน	35,000	เครือข่ายสินธุ์เพรทอง และ องค์การบริหารส่วนตำบลค้ำสินธุ์	ได้รับจาก อบต.ค้ำสินธุ์ 32,500 บาท และจากเครือข่ายสินธุ์เพรทอง 3,000 บาท
5. กิจกรรมที่ 4 เก็บข้อมูลสืบด้วยมือ สืบด้วยใจ วิถีชีวิตเมืองลุง	-	เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคใต้ (ผู้จัดกิจกรรม)	ผู้วิจัยคัดเลือกเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 8 คน ณ โรงเรียนไทรเมือง ต.หนองช้าง อ.ป่าบอน จ.พัทลุง

กิจกรรม การเรียนรู้	งบประมาณ (บาท)	หน่วยงาน สนับสนุน	หมายเหตุ
6. กิจกรรมที่ 5 สุ่มสันต์ บันเทิงเริงใจ	7,300	- อบต.คำสินธุ์ - สถานีอนามัยคำสินธุ์ แหล่งเงินบริจากของแกน นำชุมชน ผู้ปกครอง และชาวบ้าน	- ได้รับจาก อบต.คำสินธุ์ จำนวน 4,800 บาท - สถานีอนามัยคำสินธุ์ จำนวน 500 บาท - เงินบริจาค จำนวน 2,000 บาท
7. กิจกรรมที่ 6 การ จัดการภูมิปoyerแบบมีส่วน ร่วมของกลุ่มแกนนำ เยาวชน	4,200	เครือข่ายสินธุ์เพื่อทอง	งบประมาณจากแผนงาน พัฒนาเยาวชน
8. กิจกรรมที่ 7 สร้าง สร้าง ตามฝัน ด้วยใจ เยาวชน	2,800	หลักสูตรสิ่งแวดล้อม ศึกษา	ทุนสำหรับนักศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษาทำ วิทยานิพนธ์
9. กิจกรรมที่ 8 แปลง เกษตรเยาวชน ห่วงใย สิ่งแวดล้อม	330	หลักสูตรสิ่งแวดล้อม ศึกษา	ทุนสำหรับนักศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษาทำ วิทยานิพนธ์
10. *กิจกรรม วิทยุชุมชน เยาวชนคำสินธุ์	1,000	หลักสูตรสิ่งแวดล้อม ศึกษา	ทุนสำหรับนักศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษาทำ วิทยานิพนธ์
11. *กิจกรรม เลือกตั้ง คณะกรรมการกลุ่มแกน นำเยาวชน	500	หลักสูตรสิ่งแวดล้อม ศึกษา	ทุนสำหรับนักศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษาทำ วิทยานิพนธ์
12. *กิจกรรม ออมวันละ 1 บาท	-	องค์กรบริหารส่วน ตำบลคำสินธุ์	สนับสนุนสมุดบัญชีเงินฝาก
13.*กิจกรรม การเรียนรู้ การใช้สื่อเทคโนโลยี ประจำวัน	200	หลักสูตรสิ่งแวดล้อม ศึกษา	ทุนสำหรับนักศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษาทำ วิทยานิพนธ์
หมายเหตุ* หมายถึง กิจกรรมเสริม		รวมทุนสนับสนุน	67,830 บาท

(3) การสร้างแรงเสริมและแรงจูงใจ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยเสริมแรงจูงใจแกนนำเยาวชนหลากหลายวิธี
ได้แก่ การแจกอุปกรณ์เครื่องเขียน (กิจกรรมที่ 1) การมอบของรางวัล (กิจกรรมที่ 2) การมอบเกียรติ

บัตร (กิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 7) การสร้างผลงานศิลปะด้วยตนเอง (กิจกรรมที่ 5) การแจกนำ้ยา อนุกประสงค์ไปทดลองใช้ (กิจกรรมที่ 6) การมอบเงินรางวัล (กิจกรรมที่ 7) การปลูกผักปลอดสารพิษด้วยตนเอง (กิจกรรมที่ 8)

การสร้างแรงเสริมและแรงจูงใจดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น พบว่า การสร้างแรงเสริมในการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็กน้ำเยาวชนด้วยเกียรติบัตรนั้น เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางใจและส่งผลต่อการเรียนรู้ในระยะยาว จากการสัมภาษณ์เด็กน้ำเยาวชน พบว่า “เวลาเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ได้รับเกียรติบัตรนั้นเป็นสิ่งดี เพราะว่าเกียรติบัตรสามารถใช้สมัครเรียนต่อได้” (กรรณิการ์ ศรีสุวรรณ (สัมภาษณ์) 11 ธันวาคม 2549)

แต่อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดที่เกิดขึ้น ได้แก่ ภัยน้ำเยาวชนบางส่วนมีความมุ่งหวังผลตอบแทนหรือของรางวัลมากกว่าความต้องการในการเรียนรู้ในกิจกรรมนั้นอย่างแท้จริง ดังนั้น การใช้แรงเสริมและแรงจูงใจ ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและบริบทของกลุ่มเป้าหมายด้วย เนื่องจากว่า ผลการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นต้องมาจากความสมัครใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ

(4) ความสามารถของวิทยากร

วิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้และส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กน้ำเยาวชน เนื่องจากว่า ในการดำเนินกระบวนการเรียนรู้นี้ วิทยากรมีบทบาทสำคัญมากในการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ดังนั้น ความสามารถของวิทยากร จึงเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 วิทยากรกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้	วิทยากร/สังกัด
1	<ul style="list-style-type: none"> - คุณสุมนา จรุงใจนน์และคุณกรรณิการ์ พุกศร เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน - คุณนริศรา แซ่หล่อຍ นักจิตวิทยา ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานพินิจเด็กและเยาวชน จังหวัดสงขลา
2	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา - คุณเนลลิม ศรีภักดี แคนน้ำเครื่องข่ายสินธุ์เพรทอง - คุณวิทยา มีทับ เจ้าหน้าที่อบต. ลำสินธุ์

กิจกรรมการเรียนรู้	วิทยากร/สังกัด
	<ul style="list-style-type: none"> - คุณพิเชษฐ์ เกียดนิล เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยคำสินธุ์ - คุณผล ศรีละมูล กรรมการอนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ถังแแดง - คุณยุทธพร ศรีภักดี และคุณอำนวย ส่องแสง เจ้าหน้าที่จัดรายการวิทยุชุมชน - คุณจรัญ เพิ่มนุญ กรรมการวัดเกษตรนิคม
3	<ul style="list-style-type: none"> - พระวิทยากรฝึกอบรม ศูนย์พัฒนาคุณธรรมภาคใต้ (สุราษฎร์ธานี)
4	<ul style="list-style-type: none"> - วิทยากรจากเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือกภาคใต้ - ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ແຄມ ไทย - วิทยากรโรงเรียนไดร์ริ่ม ไม้
6	<ul style="list-style-type: none"> - คุณพงศธร กลางแท่น และคุณพิพัชช์ทิวา สัมพันธมิตร หน่วยวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม
*9	<ul style="list-style-type: none"> - คุณยุทธพร ศรีภักดี และคุณอำนวย ส่องแสง เจ้าหน้าที่จัดรายการวิทยุ
*12	<ul style="list-style-type: none"> - คุณพิเชษฐ์ เกียดนิล เจ้าหน้าที่อนามัยคำสินธุ์
กิจกรรมที่ 7,8,10,11 ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้านตนเอง	
หมายเหตุ	* หมายถึง กิจกรรมเสริม

ความสามารถของวิทยากรเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากว่า วิทยากรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานหรือมีความคุ้นเคยกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดีทำให้บรรยายการเรียนรู้สนุกสนานและประสบผลสำเร็จ จากการสอบถามแก่น้ำชุมชน กล่าวว่า “วิทยากรทุกท่านมีความสามารถและเข้าถึงแก่นแท้ของกิจกรรมนั้นๆ” (วิทยา มีทับ (สัมภาษณ์) 22 ตุลาคม 2549) และแก่น้ำเยาวชน พบว่า “พี่ๆวิทยากร น่ารัก ใจดี และสามารถถ่ายทอดความรู้แบบง่ายๆแต่เข้าใจลึกซึ้ง” (นเรศ อุตะปะละ (สัมภาษณ์) 8 กุมภาพันธ์ 2550)

(5) รูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทีมวิจัยใช้รูปแบบกิจกรรมที่มีหลากหลาย เพื่อให้แก่น้ำเยาวชนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับวัย และสภาพทางสังคมของแต่ละคน ตลอดจนการมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิธีการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมทาง ความคิด การระดมสมอง และการลงมือปฏิบัติจริง ได้ช่วยเสริมสร้างพัฒนาทักษะการเข้าใจผู้อื่น และการทำงานเป็นกลุ่มของแก่นนำเยาวชน ได้เป็นอย่างดี มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 23 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

วิธีการ/รูปแบบ	กิจกรรมการเรียนรู้
การบรรยาย	กิจกรรมที่ 1,2,3,4,5,6,*9,*12
การอภิปรายกลุ่ม	กิจกรรมที่ 1,2,3,4,7,*9,*11
การแลกเปลี่ยนในกลุ่มย่อย	กิจกรรมที่ 1,2,3,4,5,7,*9,
การระดมสมอง	กิจกรรมที่ 1,2,3,4,7,8,*9,*10,*11,
การสาธิต	กิจกรรมที่ 5,6,9,*12
การแสดงบทบาทสมมติ	กิจกรรมที่ 1,2,3,*9,
การศึกษาดูงาน	กิจกรรมที่ 5
กรณีศึกษา	กิจกรรมที่ 6,8,*10
การใช้สื่อ	กิจกรรมที่ 1,2,3,5,6,*9,*12
การมีส่วนร่วมทางร่างกาย	กิจกรรมที่ 1,2,3,4,5,6,8,*9,
การมีส่วนร่วมทางจิตใจ	กิจกรรมที่ 1,2,3,4,5
การมีส่วนร่วมทางสังคม	กิจกรรมที่ 1,2,3,4,5,7,*11
การมีส่วนร่วมทางความคิด	กิจกรรมที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,*9,*10,*11,*12
การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	กิจกรรมที่ 1,2,4,5,6,*9,*10,*12
การลงมือปฏิบัติจริง	กิจกรรมที่ 1,4,5,6,7,8,*9,*10,*12
การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน	กิจกรรมที่ 2,5,8,*9,
ที่มา	รายละเอียดกำหนดการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
หมายเหตุ	<p>1. * หมายถึงกิจกรรมเสริม</p> <p>2. <u>1</u> หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการ/รูปแบบหัวข้อนี้ มากกว่าร้อยละ 80</p>

ความหลากหลายของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากว่า แก่นนำเยาวชนสามารถนำผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวันของ

แกนนำเยาวชนตามความต้องการ และความเหมาะสมของแต่ละคน ได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น นายสมพร ส่งแสง หลังจากผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้น สามารถแสดงความคิดเห็นได้ส่งผลให้ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าห้อง วิชาเอก เลขาธุการ ณ วิทยาลัยเทคนิคพัทลุง (สัมภาษณ์, 15 พฤษภาคม 2550)

3.3.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้

(1) กระแสสังคมและวัฒนธรรมความเป็นเมือง

เดิมชุมชนตำบลลำล่าสินธุอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมืองพัทลุง และกิจกรรมชุมชน ตามลำดับ แต่เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ส่งผลให้มีการขยายตัวของเมือง และการแบ่งเขต การปกครอง ดังนี้ ในปี 2539 จังหวัดพัทลุงจัดตั้งกิจอำเภอศรีนครินทร์ขึ้นมาปกครองพื้นที่ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลชุมพล ตำบลสมหวัง ตำบลบ้านนา และตำบลลำล่าสินธุ จนถึงปัจจุบัน ชุมชน ตำบลลำล่าสินธุ่มีประชากร จำนวน 5,700 คน (ฝ่ายบริหารงานปกครองกิจอำเภอศรีนครินทร์, 2548) อาชีพหลักดังนี้เดิม คือ เกษตรกรรม ได้แก่ สวนยางพารา สวนผลไม้ และการทำนา

ปัจจุบัน ชุมชนตำบลลำล่าสินธุ ได้กลายสภาพจากชนบทมาเป็นสังคมเมืองมากขึ้น เนื่องจาก การพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หมู่ที่ 1 บ้านคลองหามวย มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เช่น การเติบโตของอาคารพาณิชย์ ร้านค้า ร้านเกมส์อินเทอร์เน็ต และสูนย์ บริการต่างๆ เป็นต้น การประกอบอาชีพของชุมชนได้เปลี่ยนแปลงไปตามการขยายตัวทาง เศรษฐกิจ จากเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรม และการค้าเชิงพาณิชย์

ข้อมูลจากแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของแกนนำเยาวชน พบว่า อาชีพหลักของผู้ประกอบ ที่ประกอบอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 21.4 และจากการสัมภาษณ์ชาวชุมชนหมู่ที่ 1 พบว่า เดิมพื้นที่ตรงนี้ เป็นที่นาและสวนยาง ต่อมามีนายทุนมาขอซื้อ และให้ราคาสูง ชาวบ้านจึงขายให้นายทุนไป หลังจากนั้น เมื่อไม่นานมานี้ และสวนยาง ชาวบ้านจึงต้องเปลี่ยนอาชีพจาก เกษตรกรรมมาประกอบธุรกิจส่วนตัว เช่น ร้านถ่ายรูป ร้านถ่ายเอกสาร ร้านอาหาร ร้านขายหรือ จำนำมือถือ เป็นต้น (แดง ศรีละมูล (สัมภาษณ์) 11 มีนาคม 2550)

นอกจากนี้ ตำบลลำล่าสินธุ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมาย ได้แก่ น้ำตกโภครอง เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ถ้ำลำล่าสินธุ และชารน้ำร้อน - ชารน้ำเย็น ส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนเป็นจำนวนมาก สภาพเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น และคุณภาพชีวิตในชุมชนมีความหลากหลาย และในการเดินทางเข้าสู่ตัวเมืองพัทลุง ใช้เวลาประมาณ 20 นาทีเท่านั้น สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองอย่างรวดเร็ว เช่นนี้ จึงมีผลต่อแกนนำ

เยาวชน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากกระแสบริโภคนิยม ส่งผลให้เกนนำเยาวชนขาดการรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและขาดทักษะที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ชีวิต มุ่งเน้นความสะดวกสบายเป็นหลัก ขาดความอดทนต่อความยากลำบาก การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เป็นต้น

จากปัจจัยดังกล่าว ส่งผลต่อการรับรู้เกนนำเยาวชนเป็นอย่างมาก และขาดความสนใจและเอาระบบท่องเที่ยวที่จัดขึ้น ซึ่งบ่อยครั้งเกนนำเยาวชนขาดการเข้าร่วมกิจกรรม และขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น จึงถือได้ว่า กระแสสังคมและวัฒนธรรมความเป็นเมือง ของชุมชนล่าสุดนี้เป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้เป็นอันดับแรก

(2) ภาระหน้าที่ของกลุ่มแกนนำเยาวชน

แกนนำเยาวชน ร้อยละ 95.3 กำลังศึกษาเล่าเรียน จากข้อมูลดังกล่าว บ่งชี้ถึงบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของแกนนำเยาวชน ได้แก่ การเรียนหนังสือ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่หลักที่แกนนำเยาวชนต้องปฏิบัติ และมีความสำคัญเป็นลำดับแรก และจากอาชีพหลักของผู้ปกครองคือเกษตรกรรม ร้อยละ 66.7 และอาชีพค้าขาย ร้อยละ 14.3 ดังนั้น แกนนำเยาวชนทุกคนจำเป็นต้องช่วยเหลืองานทางบ้าน เช่น การช่วยผู้ปกครองรดน้ำรดน้ำ การทำอาหาร การช่วยขายของ เป็นต้น ซึ่งจากภาระหน้าที่ดังที่ได้กล่าวมา ส่งผลให้แกนนำเยาวชนขาดการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากว่าบังคับต้องจัดสรรเวลาอย่างเหมาะสม และผู้ปกครองของแกนนำเยาวชนบางส่วนไม่อนุญาตให้เข้าร่วมกิจกรรม เพราะว่าต้องอยู่ช่วยงานที่บ้านหรือทำงานชั่วโมง ทำให้แกนนำเยาวชนขาดความต้องเนื่องในการเข้าร่วมกิจกรรม และส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากว่า การเรียนรู้ที่ดีจำเป็นต้องมีความต้องเนื่องในการเข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งเมื่อแกนนำเยาวชนขาดการเข้าร่วมติดต่อเป็นระยะเวลาที่นาน ทำให้มีอคติบ้างเข้าร่วมกิจกรรมอีกครั้งซึ่งเกิดความเบื่อหน่าย และขาดความสนุกสนานในการเข้าร่วมกิจกรรมอีกด้วย

(3) บุคลิกภาพของผู้วิจัย

บุคลิกภาพของผู้วิจัยที่กำหนดความสัมพันธ์แบบพื้นห้อง ไม่ได้มีฐานะเชิงอำนาจที่เหนือกว่าแกนนำเยาวชนนั้น เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจากการสอบถามแกนนำเยาวชน พนับว่า “พี่เจ็บไม่เด็ขาดในการนัดประชุม และใจดีกับพวกรามากเกินไป” (วีระวัฒน์ ปานเพือก (สัมภาษณ์) 23 ธันวาคม 2549)

การที่ผู้วิจัยเป็นบุคคลภายนอก ทำให้ผู้วิจัยต้องปรับตัวและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับทีมวิจัย แกนนำเยาวชน ผู้ปกครอง แกนนำชุมชนท่านอื่นๆ และชาวชุมชนตำบลลำลูกกา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและแกนนำเยาวชน เพื่อลดความแปรปักษ์และสร้างความสนิทสนมแบบเป็นกันเอง โดยไม่ได้แสดงตนว่าอยู่ในฐานะที่มีอำนาจหนึ่งกว่าแต่อีก一方 แต่ทั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นความสัมพันธ์แบบเป็นกันเองกับแกนนำเยาวชนมากเกินไป ส่งผลให้แกนนำเยาวชนบางส่วนขาดความนับถือในการวางตัวของผู้วิจัย ไม่มีความกระตือรือร้น และขาดความรับผิดชอบต่องานที่ผู้วิจัยมอบหมาย รวมทั้ง ตัวผู้วิจัยขาดความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และด้อยประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับชุมชน ดังนั้น บุคลิกภาพของผู้วิจัยในลักษณะดังกล่าว ทำให้ทีมวิจัย แกนนำเยาวชน และชาวชุมชนขาดความเชื่อถือในตัวผู้วิจัย ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้ในครั้งนี้

(4) ภาษาและการสื่อสารของผู้วิจัย

ภาษาและการสื่อสารของผู้วิจัยนั้นเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อกระบวนการวิจัย เนื่องจากว่า
ผู้วิจัยเป็นคนนอกพื้นที่ มาจากจังหวัดนราธิวาส จึงไม่สามารถพูดหรือสื่อสารเป็นภาษาได้
(พังงุ) ได้ ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นของชุมชนลามถินซึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงของการเก็บข้อมูล
ภาคสนาม และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์ด้วย
ภาษากลาง ทำให้ชาวชุมชนหรือแก่นนำเยาวชนส่วนใหญ่ไม่กล้าตอบคำถาม เนื่องจากความเชื่อ
อย่างที่จะพูดภาษากลางกับผู้วิจัยและความไม่เข้าใจในคำถาม หรือบางครั้งได้คำตอบ แต่บ่อยครั้ง
ข้อมูลที่ได้รับมาคลาดเคลื่อนจากความจริง ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้วิจัยแปลความหมายผิดหรือขาด
ชุมชนหรือแก่นนำเยาวชนไม่สามารถถ่ายทอดเป็นภาษากลาง ได้ ทำให้ผู้วิจัยต้องแปลความหมาย
รอบสอง โดยได้รับความช่วยเหลือจากพี่น้องวิจัย และน้องๆแก่นนำเยาวชนที่อาสาสมัครเข้ามาร่วมที่เก็บ
ข้อมูลกับผู้วิจัย ยกตัวอย่าง การแปลความหมายผิดของผู้วิจัย เช่น คำว่า “ยัง” ภาษาไทย (พังงุ)
หมายถึง มีอยู่แล้ว, คงเหลือ แต่ในความเข้าใจของผู้วิจัย “ยัง” หมายถึง ไม่มี เป็นต้น

“ไม่ขับ (ไม่ลุนด์) กีตาน” (ธีระยุทธ ดวงจินดา (สัมภาษณ์) 1 มีนาคม 2550) และ “พี่เจี๊ยบ แหลง (พูด) ได้ไม่ได้สักที หนูจะได้คุยกับพี่แบบสบายๆ” (ชุตima ชายเกตุ (สัมภาษณ์) 10 มีนาคม 2550)

นอกจากนี้ แก่นนำชุมชนหรือชาวชุมชนผู้ซึ่งคุ้นเคยกับผู้วิจัย ต่างมีความลำบากใจในการสื่อสาร เนื่องจากว่า เดิมชาวชุมชนไม่คุ้นเคยกับการใช้ภาษากลาง (ถ้าไม่จำเป็น) แต่เนื่องจากว่า ผู้วิจัยไม่สามารถสื่อสารและเข้าใจความหมายได้ ส่งผลให้แก่นนำชุมชนหรือชาวชุมชนจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนภาษาในขณะที่สื่อสารกับผู้วิจัย กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์แก่นนำชุมชน พบฯ แก่นนำชุมชนให้ข้อมูลเป็นภาษากลาง ทั้งที่ผู้วิจัยอนุญาตให้ใช้ภาษาถิ่นได้ และจากการสอบถามพบว่า “อี็นดู (สงสาร) ไอเจี๊ยบ บอยครึ่งที่แปลความหมายของคำพูดแบบผิดๆ” (ຈາຮູ້ລູ່ພົມບຸນຍູ່ (สัมภาษณ์) 20 ธันวาคม 2549) และ “แหลงได้มันกีฟังໄມ່ຮູ້ເຮື່ອງ ກຽນຈະแหลงກາງ ກົດໜ່າງທີ່ນີ້” (ອຸໝາວັດ ບຸນຍູ່ດຳ (สัมภาษณ์) 14 ຄຸນກາພັນນີ້ 2550)

แต่อย่างไรก็ตาม การที่ผู้วิจัยไม่สามารถพูดและสื่อสารเป็นภาษาได้(พักถุง)ได้ หากมองในด้านเดียว ผู้วิจัยได้รับความเอื้นดู(สงสาร) จากชาวชุมชนและแก่นนำเยาวชนส่วนหนึ่ง ด้วยการให้กำลังใจและเป็นที่ปรึกษาตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนลำสินธุ เช่น นายสมพร ส่งแสง กล่าวว่า “พี่เจี๊ยบ พูดภาษากลางนี่แหล่ะ เพราะว่าพี่เจี๊ยบพูดໄພเราะແນ່າຟັງ ມາກກວ່າເວລາພື້ພາຍາມແຫລງໄດ້ ພັງແລ້ວແປລກໆ” (สมพร ส่งแสง (สัมภาษณ์) 13 มีนาคม 2550) แสดงถึงส่วนหนึ่งของนักวิชาการที่ต้องการให้ผู้วิจัยสามารถสื่อสารเป็นภาษากลางได้ ไม่ต้องกังวล คนใต้จะชอบฟังภาษากลาง เนื่องจากว่า ภาษาได้ พึงดูหัวนและแข็งทื่อ ตั้งนั้น การพูดภาษากลาง เจี๊ยบໄມ່ຕ້ອງກັງລົດ ດັ່ງນີ້ຈະชອນພື້ພາຍາມແຫລງໄດ້ ແນວ່າຈະสื่อสารเป็นภาษากลางໄມ່ໄດ້ຮ້ອຍເປົ້ອງເຊື່ອຕົ້ນ ແຕ່ຂາວບ້ານກີ່ເປັນຜູ້ຮັບຟັງທີ່ດີ” (นายวิทยา มีทับ (สัมภาษณ์) 13 มีนาคม 2550)

(5) ມູນມອງທີ່ແຕກຕ່າງຂອງອອກຄໍກິນໃນชຸນຫຼຸນ

ໃນชຸນຫຼຸນລຳສິນນີ້ມີຄວາມເປັນເອກລັກນົມເພາະຕົວດ້ານປະວັດສຕຣ໌ຈຸນຫຼຸນ ແລະ ດາວໂຫຼວງໃນຈຸນຫຼຸນເຂັ້ມແໜ້ງ ໂດຍມີເຄື່ອງບໍາຍລິນຫຼຸນແພຣທອງເປັນອອກຄໍກິນປະຈາກປະຈາກທີ່ດໍາເນີນງານພັດທະນາຈຸນຫຼຸນ ຄວບຄຸ້ງກັບອອກຄໍກິນບໍາຍຫຼຸນທີ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງຈາກຈຸນຫຼຸນອື່ນໆ ໂດຍທ້ວ່າໄປ ທີ່ມີເຄື່ອງບໍາຍຫຼຸນທີ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງຈາກຈຸນຫຼຸນເປັນກົດໜ່າງທີ່ດີ

ອອກຄໍກິນທີ່ສອງຕ່າງມີບາທຫຼັກທີ່ໃນການພັດທະນາຈຸນຫຼຸນ ແຕ່ທັງນີ້ ດາວໂຫຼວງໃນການພັດທະນາຈຸນຫຼຸນ ຜ່າຍຕັ້ງອູ້ນັ້ນພື້ນຖານຮະບນຄວາມຄົດທີ່ມີວິສ້າຍທັນແບບຜູ້ນໍາທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຈຶ່ງເກີດມູນມອງຄວາມຄົດທີ່ໄມ່ສອດຮັບຮັບຕັ້ງກັນແລະກັນອູ້ນັ້ນບໍ່ອຍຄົງ ທຳໄຫ້ເກີດຜົດຕ່ອງຮະບນການວິຈິຍ ເນື່ອງຈາກວ່າທີ່ມີວິຈິຍ ຄື່ອ ແກນນຳຈາກທັງສອງໜ່າຍງານ ຕ່າງມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງດໍາເນີນການວິຈິຍຮ່ວມກັນ ຕ້ອງພື້ພາວັດສັນຍາ ແລະຮ່ວມຮັບ

ผลจากกระบวนการวิจัยร่วมกัน ดังนั้น ความไม่สอดคล้องกันในด้านมุ่งมองที่แตกต่างกัน จึงอุปสรรคประการหนึ่งต่อกระบวนการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและสังคมของกลุ่มแก่นนำเยาวชน มีปัจจัยที่เอื้อ ได้แก่ (1) ทุนชุมชน (2) การมีส่วนร่วมของทีมวิจัย และภาคี (3) การสร้างแรงเสริมและแรงจูงใจ (4) ความสามารถของวิทยากร และ (5) ฐานแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ (1) กระแสสังคมและวัฒนธรรมความเป็นเมือง (2) ภาระหน้าที่ของแก่นนำเยาวชน (3) บุคลิกภาพของผู้วิจัย (4) ภาษาและการลือสารของผู้วิจัย และ (5) มุ่งมองที่แตกต่างขององค์กรในชุมชน

ดังนั้นสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด ได้แก่

1. ทุนชุมชน
2. การมีส่วนร่วมของทีมวิจัยและภาคี
3. ความสามารถของวิทยากร
4. การสร้างแรงเสริมและแรงจูงใจ

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด ได้แก่

1. ภาระหน้าที่ของแก่นนำเยาวชน
2. บุคลิกภาพ ภาษาและการลือสารของผู้วิจัย
3. กระแสสังคมและวัฒนธรรมความเป็นเมือง

โดยสรุป บทที่ 3 นี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัย ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของตำบลลำสินธุ์และกลุ่มแก่นนำเยาวชน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผลเบื้องต้นของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำหรับแก่นนำเยาวชน และชุมชนตำบลลำสินธุ์ ตลอดจนปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งล้วนเป็นผลการศึกษาที่ตอบคำถามวิจัยทั้ง 3 ข้อ ได้อย่างครบถ้วนในระดับหนึ่ง